

Deze film is beschikbaar gesteld door het KITLV, uitsluitend op voorwaarde dat noch het geheel noch delen worden gereproduceerd zonder toestemming van het KITLV. Dit behoudt zich het recht voor een vergoeding te berekenen voor reproductie. Indien op het originele materiaal auteursrecht rust, dient men voor reproductiedoeleinden eveneens toestemming te vragen aan de houders van dit auteursrecht.

Toestemming voor reproductie dient men schriftelijk aan te vragen.

This film is supplied by the KITLV only on condition that neither it nor part of it is further reproduced without first obtaining the permission of the KITLV which reserves the right to make a charge for such reproduction. If the material filmed is itself in copyright, the permission of the owners of that copyright will also be required for such reproduction. Application for permission to reproduce should be made in writing, giving details of the proposed reproduction.

SIGNATUUR MICROVORM:

*SHELF NUMBER
MICROFORM:*

M META 1075

cc

333

N

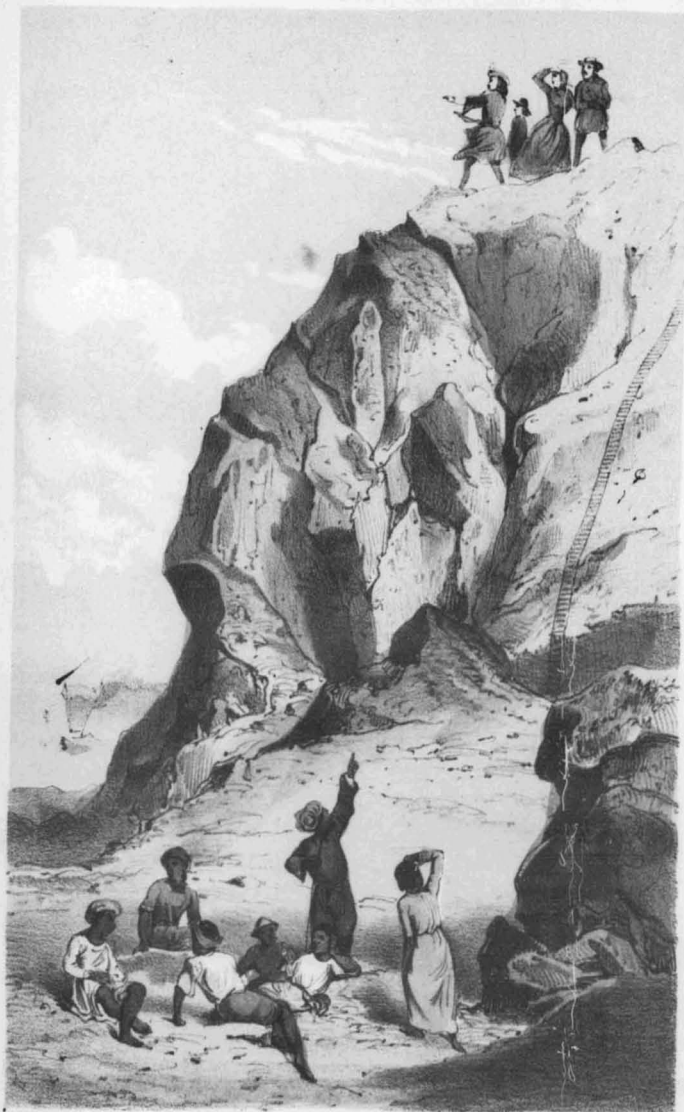
BIBLIOTHEEK KITLV

0103 8411

Maetsen

DE REIS NAAR JAVA.

LEYDEN: BOEKDRUKKERIJ VAN A. W. SYTHOFF.

Steender v. R. W. M. Trap

DRUCKERIJ VAN DE
PROF. DR. J. VAN DER
WALDE

Handwritten: De reis

CC-333-N

DE
REIS NAAR JAVA.

VERHAAL VOOR DE JEUGD,

DOOR

EVANGELINE.

MET GEKLEURDE PLAATJES.

TE LEYDEN, BIJ A. W. SYTHOFF.

DE VERJAARDAG.

In het huis van den rijken koopman VAN AKEN te Amsterdam was alles in beweging: bedienden liepen heen en weder om nog eenige bloemen te schikken, of nog meer waskaarsen aan te steken, daar den heer des huizes alles nog niet fraai, licht en vrolijk genoeg toescheen: op de met oleanders, oranje- en myrthen-boomen versierde trappen, waren net gekleedde dienstmeisjes bezig om de kostbare tapijten af te stofsen, waarmede zij bedekt waren, terwijl anderen welriekende specereijen op zilveren schalen ontstaken.

„Haast u toch wat!” riep de oude heer VAN AKEN, die nauwkeurig alles gadesloeg: „de gasten zullen weldra komen en mijne dochter is reeds in de zaal met KLAARTJE.”

En er naderden dan ook spoedig een aantal rijtuigen: maar zij, die er uitstegen, waren zeer kleine dametjes, die men bijna voor Parijssche modepoppen zou gehouden hebben, zoo was haar toilet geheel naar den nieuwsten smaak. Met waaijer en bouquet in de hand,

met wijd uitstaande en gegarneerde kleedjes aan en strikken in het haar, geleken zij precies op die groote poppen, welke vele modisten jaarlijks uit Parijs, de stad, die in het rijk der modes de wet geeft, laten komen. Zelfs het balboekje ontbrak niet en zoo uitgerust gingen de kleine dames, van hunne gouvernantes gevolgd, deftig de breede trappen op, en werden door KLAARTJE en hare moeder op de vriendelijkste wijze ontvangen, waarna hare begeleidsters zich verwijderden. Andere rijtuigen bragten de jonge cavaliers, die hoewel zij nog allen een buisje droegen, zich echter op behoorlijke wijze en heel deftig aan de jonge dames lieten voorstellen, voor zij het wagen durfden een van haar tot een dans uit te noodigen.

De heer VAN AKEN zag met welgevallen de vrolijke drukte aan; het was het verjaarfest zijner lieveling, van zijn KLAARTJE, hetwelk hij heden vierde, en hij had moeite noch kosten gespaard, om dien dag regt feestelijk te doen zijn.

KLAARTJE was het eenige kind van mevrouw DE BRUIN, daarom had haar grootvader haar dubbel lief en verschafte haar zooveel genoegens als hij maar kon.

KLAARTJE was dien dag elf jaar geworden, en reeds lang te voren had haar grootvader haar beloofd, op dien dag alle hare kleine vriendinnetjes op een kinderbal uit te noodigen. Dat zou voor ditmaal haar verjaargeschenk van hem zijn: want hare ouders, die niet gaarne zagen dat hun dochttertje te veel zich opschikte, zorgden liefst zelve voor haar toilet. Zoo was KLAARTJE dus ook heden zeer eenvoudig aangekleed, een wit kleedje, met een *rosé* sjerp, maakte haren geheelen op-

schik uit, en hare los om de schouders zwierende haren stonden haar veel beter, dan de strikken en linten der andere modepopjes.

Toen de muziek begon, snelde KLAARTJE naar haren goeden grootvader toe. „Grootpapa,” riep zij. „Gij moet met mij het bal openen.”

„Wel zottinnetje,” zeide de heer VAN AKEN lagchend, „hoe zal ik, oude man, dansen?”

KLAARTJE bedacht zich een oogenblik. „Zoo gij niet kunt walsen, grootpapa,” zeide zij, „dan dansen wij eene Polonaise.”

Terstond gaf de heer VAN AKEN een wenk aan het orkest en men hoorde de pauken en trompetten klinken, nu opende de oude heer met zijn kleindochtertje den dans. Hem volgde mevrouw DE BRUIN met een zeer kleinen danser, die nog tot de familie behoorde, en hoewel veel ouder dan KLAARTJE, evenwel niet grooter was dan zij, en vervolgens kwamen paarsgewijze de dansers en danseressen.

De heer DE BRUIN had het begin van het feest niet kunnen bijwonen, omdat gewigtige bezigheden hem nog in het kantoor hielden, doch hij had beloofd zoodra mogelijk te zullen komen. Maar het eene uur na het andere verliep, zonder dat hij kwam en ongeduldig riep KLAARTJE uit: „waar blijft papa toch? Hij heeft beloofd den cotillon met mij te dansen.”

Eindelijk, nadat de cotillon reeds lang begonnen was en KLAARTJE zeer tegen haren zin eenen anderen danser had moeten nemen, trad de heer DE BRUIN binnen. Maar zijn gelaat stond lang niet opgeruimd of naar zang en dans, zijn voorhoofd was betrokken en vol

bekommering ging de heer VAN AKEN hem te gevoelt.

„Hebt gij kwade tijdingen ontvangen, lieve zoon?“ vroeg de heer VAN AKEN haastig: „is er een ongeluk geschied?“

„Zeker heb ik treurige tijdingen ontvangen,“ antwoordde de heer DE BRUIN, „doch kom in dit zijvertrek, want ik zou gaarne in de eerste plaats uwen raad inwinnen, voor ik met mijne vrouw over de zaak spreek.“

Hoogst ongerust volgde de heer VAN AKEN zijnen schoonzoon in de nabijzijnde kamer, waar deze hem mededeelde, dat een zoo even uit Batavia ontvangen brief hem de tijding gebragt had van het overlijden van zijnen zich daar bevindenden gemagtigde: „SCHREUDER kan door niemand vervangen worden,“ vervolgde hij, „en toch moet zijne plaats zoo spoedig mogelijk vervuld worden, zoo de zaken er niet onder lijden zullen en ik heb niemand op het kantoor, wien ik zulk eene gewigtige betrekking kan toevertrouwen.“

De heer VAN AKEN was zichtbaar getroffen. „Dat is een moeilijk geval,“ zeide hij, „want ook onder mijne bedienden weet ik niemand, die genoeg beleid en voorzigtigheid bezit, om SCHREUDER te vervangen. De handelszaak is zoo uitgebreid, de afstand zoo ver, dat hier een man noodig is, die den moed heeft om zelfstandig te handelen, wanneer de zaken voordeel zullen blijven opleveren, en daarbij een man van beproefde trouw en eerlijkheid, zoo als onze SCHREUDER het was, die zeker voor den invloed van het klimaat bezwaken is.“

„Zijn dienstijver heeft zijnen dood verhaast,“ zeide

de heer DE BRUIN droevig: „hij was ziek en daar de bezigheden zich opeen hoopten, gunde hij zich de noodige rust niet, waardoor zijne kwaal snel toenam en eindelijk doodelijk werd. Ach, hij had moeten bedenken dat zijn leven voor mij veel meer waarde had, dan het verliezen of winnen zelfs van duizenden! Mij blijft niets over,“ vervolgde hij na eenig stilzwijgen, „dan zelf den overtogt te doen, zoo ik niet wil dat de zaken daar geheel in de war loopen en ik een ontzettend verlies lijd. Vrouw en kind vertrouw ik aan uwe zorg toe, lieve vader, en hoe vreesselijk mij het scheiden ook wezen zal, toch moet ik den bitteren kelk drinken.“

„Maar uwe afwezigheid kan vele jaren duren, lieve zoon: zal EUGENIE er in toestemmen om zoo lang van u gescheiden te zijn?“

„Zij zal hare toestemming er wel toe moeten geven, want van haar kind zal zij zich wel niet willen scheiden, en KLAARTJE kunnen wij toch niet medenemen, want ik mag het teedere kind niet aan de gevaren eener verre zeereize en nog minder aan het ongezonde klimaat van Batavia blootstellen.“

„Laten wij er dan dezen avond nog van zwijgen,“ verzocht de heer VAN AKEN, „ik zou niet gaarne de vreugde der kinderen storen, en ook EUGENIE verneemt nu de Jobstijding nog vroeg genoeg.“

De cotillon was afgeloopen, toen de heeren weder de zaal binnentraden en het kleine gezelschap zou juist aan het souperen en vervolgens naar huis gaan. Toen KLAARTJE haren vader zag sprong zij naar hem toe en viel hem om den hals.

„Stoute papa,” riep zij, „waar zijt gij toch zoo lang gebleven? Zie ik heb met een ander heer den cotillon moeten dansen en nu is alles voorbij. Maar neen, het moet nog niet alles voorbij zijn: gij moet nog eens met mij walsen, want gij hebt het mij nu eenmaal beloofd.”

De heer DE BRUIN kuste zijn dochtertje en zeide met eenige ontroering. „Ja, ik wil met u walsen, want het kan lang duren eer daartoe weder gelegenheid is.”

KLAARTJE begreep haren vader niet en zeide lagchende: „Zeker zal het lang duren, want zoo spoedig geeft grootpapa zeker geen bal weêr!” Daarna begon zij met haren vader te walsen en zwierde snel de zaal met hem door.

De kleine dansers en danseressen lagen reeds lang in de zoete rust en droomde van de genoegens van den vorigen avond, toen de heer DE BRUIN nog met zijne vrouw en schoonvader in een ernstig gesprek zat.

„De vrouw behoort bij haren man,” zeide EUGENIE vast besloten, nadat zij vernomen had, wat er van de zaken was: „is het onvermijdelijk, dat gij naar Java gaat en wel voor eenige jaren, dan vergezel ik u.”

„Lieve, beste vrouw,” zeide de heer DE BRUIN getroffen, „hoe dankbaar ben ik u voor uwe liefde! Maar durft gij KLAARTJE aan zoovele gevaren blootstellen?”

Mevrouw DE BRUIN verbleekte en de tranen kwamen haar in de oogen. „Mijn KLAARTJE!” zuchtte zij: „mag ik wel zoo over u beschikken? — Er is nog een uitweg over,” zeide zij na eenig stilzwijgen. „KLAARTJE blijft bij haren grootvader. Zij zal onder de zorg en het toezigt van hem en hare voortreffelijke gouvernante

de ouderlijke liefde niet missen en zij is nog te jong om veel van de scheiding te gevoelen.”

„Laat ons dit laatste in de eerste plaats onderzoeken,” zeide de heer VAN AKEN: „KLAARTJE heeft mij zeer lief, dat weet ik; maar zij is ook met geheel hare ziel aan hare ouders gehecht, en het is beter dat gij haar medeneemt, dan dat de scheidingsmart haar jeugdig hart te diep wonde. Het kind is overal in Gods hand, en wanneer, zooals gij teregt aanmerkt, EUGENIE, de vrouw bij haren man behoort, dan behoort ook het kind bij zijne ouders.”

„Maar zullen wij in de mogelijkheid zijn om haar daar eene goede opvoeding te geven?” vroegde de heer DE BRUIN, „want hare gouvernante zal moeijelijk kunnen besluiten om ons te vergezellen.”

„In de eerste jaren kan EUGENIE nog zeer goed de plaats der gouvernante vervullen,” zeide de heer VAN AKEN: „zij bezit kennis genoeg om zelve haar kind te onderwijzen, hetgeen haar tevens bezigheid en afleiding zal verschaffen.”

„Maar gij, beste vader, hoe zult gij de scheiding van uwe lieveling, van ons, die u zoo na aan het harte liggen, hoe zult gij de eenzaamheid dragen?”

„Waar pligt gebiedt, mijn kind, moet eigenbelang zwijgen. Wanneer men lang in de wereld geleefd heeft, leert men zich aan het gemis en de noodzakelijkheid onderwerpen. Laat het kind zelf uitspraak doen en vertrouwen wij voor het overige op God! En nu, goeden nacht, wij hebben allen rust noodig: laat ons de zaak dus verder tot morgen uitstellen.”

Toen de familie den volgenden dag aan het ont-

bijt vereenigd was, zeide de heer VAN AKEN tot zijne kleindochter: „KLAARTJE, uwe ouders zijn genoodzaakt eene verre reis te ondernemen en willen u bij mij laten, opdat gij niet alleen zoudt zijn.”

KLAARTJE zweeg, maar de tranen kwamen haar in de oogen, die zij evenwel voor haren grootvader trachtte te verbergen, door haar hoofdje voorover te buigen.

„Gij zoudt misschien liever met mama mede reizen?” vervolgde de heer VAN AKEN: „wees opregt, lieve KLAARTJE, ik zal er niet boos over zijn.”

„Och, lieve grootpapa,” riep KLAARTJE, terwijl zij hare tranen niet langer bedwingen kon, „wel heb ik u lief, zeer lief, maar ik zou toch liever met mama medegaan.”

„Maar, meisjelief,” zeide de heer DE BRUIN aangedaan, „wij gaan ver weg over de zee, waarop ons slechts een dunne plank van onzen dood scheidt. Stormen kunnen losbarsten, ons schip kan vergaan en dan moet gij verdrinken.”

De kleine aarzelde een oogenblik, doch na een kort stilzwijgen zeide zij: „waar gij en mama zijt, daar kan ik ook wel zijn, en als gij niet bevreesd zijt, waarom zou ik dan angstig wezen?”

„Ik ben tot deze reis genoodzaakt,” antwoordde haar vader, „en uwe goede moeder wil mij niet verlaten: maar gij kunt rustig bij uwen lieven grootvader blijven en behoeft de lange zeereis niet mede te maken, die daarenboven zoo vervelend is, en waarop men niets ziet dan lucht en water.”

„Wanneer mama bij u blijft, dan blijf ik bij mama,” zeide KLAARTJE vlejend. „Dat vergunt gij mij, niet

waar? Vervelen zal ik mij niet, wanneer ik mijne prentenboeken mede mag nemen en zoo lang zal de reis toch niet duren.

„Maar de stormen,” zeide haar vader: „het gevaar waaraan men ieder oogenblik blootgesteld is?”

KLAARTJE zweeg een oogenblik; zij scheen er over na te denken; „hier stormt het ook wel,” zeide zij eindelijk, „en toen er voor eenige dagen zulk een hevig onweder was, de bliksem zoo fel schitterde en de donder zoo geweldig ratelde, dat de glazen dreunden, zeide mama tot mij, die zeer angstig was, dat ik bedaard moest blijven, want dat wij overal in Gods hand waren! Is Gods hand dan ook niet over de zee en kan Hij ons ook daar niet beschermen?”

Mevrouw DE BRUIN, die tot nog toe stil gezwegen had, om geen invloed op de keus van haar kind uit te oefenen, omarmde de kleine en riep getroffen uit: „ja, lieve kind, Gods hand is ook over de wateren uitgestrekt en Hij heerscht over de vloed. Hij zal u en ons beschermen en ons weder behouden in de armen van uwen goeden grootvader terugvoeren, en dus zult gij met ons medegaan.”

KLAARTJE juichte luid en viel in hare vreugde beurtelings hare beide ouders om den hals. Plotseling echter werd zij stil, eene treurige gedachte scheen bij haar op te komen, en beschaamd en bedeesd sloop zij naar haren grootvader.

„Och, lieve grootpapa,” smeekte zij, „wees toch niet boos! Zie, ik zal u alle dagen schrijven, opdat u de tijd niet lang valle en gij altijd wete, hoe het ons gaat en wat wij doen.”

„Kleine vleister,” zeide de oude man, terwijl hij KLAARTJE teeder kustte. „Ik zal mij zeker niet vervelen, en de oude toren zal ook niet instorten, al vliegt het kleine vogeltje er niet meer om heên.”

„Wat zegt gij daar, grootpapa?” vroeg de kleine ernstig: „gij zijt toch geen toren en ik geen vogel.”

Lagchend antwoordde de oude man, „nu, nu, kleine wijsneus, het was maar eene vergelijking, die ik eens in een oud boek gelezen heb. Als gij het liever hebt, dan wil ik wel tot u zeggen: de oude VAN AKEN zal zijn kleinkind wel missen, maar hij zal zich ook in het vooruitzicht des wederziens verheugen en vlijtig zijne zaken behartigen, om geene verveling te onder vinden; en zoo zal hij met Gods hulp den tijd der scheiding wel door komen.”

DE ZEEREIS.

Eenige weken na dit gesprek was in het huis van den heer VAN AKEN op nieuw alles in de weer. Maar thans was het niet om een feest te vieren, en de gezigten stonden ook niet vrolijk. Zwijgend en ernstig deden de dienstboden wat hun bevolen werd, en hoewel zij met ijver hun werk betrachtten, zoo zag men het hun toch aan, dat zij treurig gestemd waren en de groote koffers, die zij wegbragten, liever weder naar binnen hadden gedragen, dan dat zij die naar de Buitenkant vervoerden. Het goldt dan ook misschien eene

scheiding van vele jaren van eene familie, die tot nog toe zoo gelukkig geweest was, en zouden dan de oude bedienden des huizes niet treuren?

De Heer DE BRUIN had gewenscht om reeds te Amsterdam aan boord te gaan, ten einde zich op zijn gemak te kunnen inrigten en zeker te wezen, dat er niets aan de gemakken ontbrak, waarmede hij zijne dierbaren op de reis wenschte te omgeven. Hij had bijna het geheele ameublement van EUGENIE'S kamer medegenomen zoodat deze, toen zij in de kajuit trad, uitriep: „hier ben ik als te huis!” ook de prenteboeken en het speelgoed van KLAARTJE waren niet vergeten, en daarbij had de zorgvuldige vader, die zeer wel wist, dat zelfs bij gunstigen wind en weder de reize drie tot vier maanden duren kon, ook vele leerboeken medegenomen.

„Altijd te spelen verveelt ook eindelijk een kind,” zeide hij: „spoedig zal KLAARTJE naar andere bezigheden verlangen en daarvoor heb ik dan gezorgd.”

De heer VAN AKEN begeleidde zijne familie naar het schip en nam voor dien nacht afscheid van haar: „morgen zie ik u weder: het schip verlaat niet zoo vroeg de haven en tot het laatste oogenblik blijf ik bij u.”

Zoo dacht de kapitein van het schip er ook over, die zijne jonge vrouw en beide kinderen tot op het oogenblik, dat zij van wal staken, op het schip hield.

KLAARTJE maakte kennis met de kleinen en zoo ging de avond aangenaam en snel voor haar voorbij en zij dacht, „dat het toch niet zoo vervelend op het schip was, als haar papa gezegd had.”

Den volgenden morgen was alles leven en beweging. Reeds in den nacht hoorde men het geroep en gezang der matrozen, die zich tot den arbeid toerustten.

De heer VAN AKEN kwam vroegtijdig aan boord en bleef even als de kapiteinsvrouw aan boord, tot dat het schip door het Noord-Hollandsche kanaal gesleept was en de reede van de Helder bereikt had. Daar echter de wind gunstig was, moest het afscheid spoedig geschieden en dezelfde boot voerde de weenende vrouw en kleine kinderen, en den ouden heer VAN AKEN naar den wal. De heer DE BRUIN stond met den kapitein, EUGENIE en KLAARTJE op het dek, en allen zagen met tranen in de oogen, welke de mannen met moeite bedwongen, maar die des te overvloediger langs EUGENIE'S en KLAARTJES wangen rolden, de vertrekkenden na.

Toen de kapitein zich verwijderd had, zeide de heer DE BRUIN, terwijl hij zijne vrouw in de armen sloot. „Ik erken geheel de grootheid van het offer, hetwelk gij mij brengt, EUGENIE, en ik zal het zooveel mogelijk door liefde en oplettendheid trachten te vergoeden.

„Spreek toch niet van offers,” zeide EUGENIE, „ben ik niet gelukkig dat ik bij u en mijn kind kan blijven? Hoe veel beklagenswaardiger is die arme vrouw, die, gelijk zij mij vertelde, gedurende haar negenjarig huwelijk altijd slechts zeer kort bij haren man geweest is, en gedurende dien langen tijd nauwelijks vijftien maanden met hem vereenigd is geweest. Moet ik mij daarom niet gelukkig achten, dat ik u naar eene geheel vreemde landstreek vergezellen mag, waar zeden en gebruiken, ja zelfs het klimaat u vreemd is? Moet

ik mij niet verheugen, dat ik ons lief kind bij mij mag houden? En zou ik niet ondankbaar jegens God zijn, wanneer ik verdrietig was of mij beklaagde? Wel, ik ontken het niet, smart mij de scheiding van mijnen vader, welken ik vroeger nimmer verliet, maar ik moet het dankbaar erkennen dat ik ook na mijn huwelijk nog twaalf jaren met hem heb mogen leven en eene stem in mijn binnenste zegt mij, dat wij elkander vrolijk en tevreden weder zullen zien.”

Toen KLAARTJE zag dat hare lieve moeder zoo bedaard en vol goede hoop was, droogde ook zij hare tranen af, die zij over haren grootvader, welke nu zoo alleen over bleef, geweend had, en lette opmerkzaam op hetgeen er rondom haar gebeurde. Langzaam werden de ankers opgewonden, of, zooals dat in de scheepstaal heet, geligt, en het schip kwam in beweging. Maar er lagen zoo vele schepen op de reede, dat men zich slechts met groote moeite door het mastbosch heên kon werken. Eindelijk gelukte zulks. De loots stond aan het roer: eene kleine stoomboot, welke dien morgen reeds meerdere schepen in zee gesleept had, nam nu ook den Neptunus — zoo heette het vaartuig, waarop onze reizigers zich bevonden, op sleeptouw en langzaam ging het nu vooruit. Toen men het wachtschip voorbij voer, groetten de manschappen daarvan met een driemaal herhaald „hoezee!” hetwelk door de matrozen van den Neptunus beantwoord werd. Het geschut donderde aan het land zijn afscheidsgroet toe, en in aller oogen blonken weder tranen. Nu werd het eerste zeil geheschen en de stoomboot, welke het schip in zee had gesleept, keerde naar de haven

terug. De matrozen kwamen, de een na den ander, reikten den kapitein de hand en wenschten hem en zich zelve eene gelukkige reis: vervolgens gingen zij weder aan den arbeid. Het eene zeil na het andere werd losgemaakt, tot dat het geheele schip, dat langzaam over de zee heen gleed, daarmede overdekt was, en zich weldra in volle vaart bevond. De heer DE BRUIN verklaarde aan zijn dochttertje alles, wat zich op het schip bevond, en leerde haar het gebruik en het nut van alle voorwerpen kennen, die haar omgaven, en zoo gingen voor KLAARTJE de eerste dagen regt aangenaam voorbij. Wanneer het weder niet gunstig was, dan bleef zij in hare gemakkelijk ingerigte kajuit en bekeek hare prentenboeken, of hare moeder gaf haar les in het Fransch en liet zich door haar wat voorlezen. Aan den goeden grootvader schreef zij alle dagen een paar bladzijden en verhaalde hem alles, wat zij deed waarmede zij zich bezig hield, opdat zij, als men eens bij toeval een schip ontmoeten mogt, dat naar Europa terug ging, terstond eenen brief zou klaar hebben om mede te geven.

Als het schoon weder was, bleef zij bijna altijd op het dek, waar zij in Hector, den grooten Newfoundlandshond van den kapitein, eenen welkome speelmaat gevonden had. Het goedaardige dier liet zich door haar geduldig bij de ooren trekken, of liep met groote sprongen den bal na, dien zij langs het dek liet rollen, en dien hij haar dan wederom zeer gehoorzaam terugbragt.

De kapitein, die dikwijls dit spel aanzag, zeide eens lagchend: „Hoe aardig heeft Hector het apporteer-

geleerd, en eerst hield hij zich zoo dom! Maar het heeft ook aan mijne vrouw een fijne stroohoed gekost.”

„Een stroohoed?” vroegde mevrouw DE BRUIN, die met haar werk op het dek onder een tent zat, welken de kapitein tot gemak der reizigers had op laten slaan.

„Ja, begrijp mevrouw,” zeide de kapitein, „ik had mij veel moeite gegeven, om het dier, hetwelk nog zeer jong was, deze kunst te leeren, en het wilde mij maar niet gelukken, waarover ik regt verdrietig was. Nu had mijne vrouw zich voor een pleisierreisje, dat wij maken wilden, een grooten, fijnen stroohoed gekocht, en was daar zeer mede in haren schik. Toen zij nu bezig was den hoed met linten en bloemen te garneeren, werd zij daar van af geroepen en liet haar werk op tafel liggen; maar toen zij nu na een kort tijdsverloop weder in de kamer kwam, lieve hemel, wat zag zij daar? Hector had den nieuwen hoed tuschen zijne pooten en was spoedig bezig, dien met zijne tanden te vernielen, terwijl hij tevens zich daarbij nog vermaakte om dien van tijd tot tijd in de hoogte of ver weg te werpen, en hem dan weder achterna sprong, om hem op nieuw met de tanden te vernielen. Mijne vrouw was geheel ontsteld, eindelijk snelde zij toe en ontrukte den hoed aan de tanden des roovers. Maar in welk eenen toestand bevond zich het nieuwe hoofddeksel? Vol gaten en geheel onbruikbaar. Om den hond, die de lieveling van haar en de kinderen is, voor straf te bewaren, zweeg mijne vrouw en zelfs toen ik den volgenden dag op eene wandeling tegen mijne vrouw zeide: „Ik denk dat gij wel eenen nieuwen hoed zoudt willen koopen,” antwoordde zij vrien-

delijk: „o, neen! de oude is nog goed genoeg;” en eerst toen ik op eene wandeling Hector weder een bal toewierp, en hij die tot mijne verbazing achterna sprong en terugbragt, zeide zij lagchende: „Hector's kunstvaardigheid zijt gij aan mij verschuldigd.” Ik dacht dat zij den hond afgerigt had, want eerst later, nadat de schade lang vergoed was, vernam ik, dat Hector het apporteeren aan den nieuwen hoed mijner vrouw geleerd had, dien hij waarschijnlijk aan een afhankelijk lint van tafel gesleept en zooals jonge honden gewoon zijn, er mede gespeeld had, waarbij hij dus tevens het eerst apporteeren had geleerd.”

KLAARTJE had zich zeer met deze vertelling vermaakt, en ook de hond luisterde met schrandere oogen naar de woorden van zijnen heer, alsof hij wist, dat er over hem gesproken werd.

Dit aangenaam bijeenzijn zou echter weldra door ernstige bekommring verstoord worden. Reeds aan den avond van denzelfden dag betrok de lucht, de zee werd onstuimig en alles deed eenen naderenden storm voorzien. De kapitein liet voorzigtig alle zeilen reven, en deze voorzorg was wel noodig, want reeds in den nacht barstte een hevige storm los, die verscheidene dagen en nachten duurde: want hoewel de kapitein dezen storm voor zeer gunstig verklaarde, daar hij het schip snel in de verlangde rigting voortdreef, zoo werd het de reizigers toch daardoor zeer lastig gemaakt. Mevrouw DE BRUIN, die nog geene zeereis gemaakt had, leed zeer aan zeeziekte en kon gedurende vele dagen haar bed niet verlaten. Ook KLAARTJE, die zich eerst zeer moedig gehouden had, bezweek ook ein-

delijk voor de algemeene kwaal, en hoewel zij niet zoo veel als hare moeder leed, zoo gevoelde zij zich toch zeer onaangenaam en vroeg ieder oogenblik of de storm nog niet ophield. Een geluk was het, dat de heer DE BRUIN, die reeds vele zeezeisen gemaakt had, tegen de zeeziekte verhard was, en daardoor zijne geliefden verplegen en verzorgen kon, want EUGENIE verkeerde werkelijk in eenen treurigen toestand. Zij kon niets gebruiken, ja niet eens overeind zitten, en aan slapen was volstrekt niet te denken, want het huilen van den wind en het geschreeuw op het schip hielden geen oogenblik op. Eindelijk bedaarde de wind en de slingerende beweging van het schip verminderde een weinig. EUGENIE werd weder krachtig genoeg om zich op een zetel naar het venster der kajuit te laten dragen, waardoor eene warme, verkwikkende lucht binnen stroomde, en KLAARTJE, die spoediger hersteld was, ging met papa op het dek.

„O! hoe schoon is het na dat booze weder!” riep zij: „de hemel is zoo blaauw, als ik hem vroeger nooit gezien heb.” „Dat is natuurlijk, mijn kind,” zeide de heer DE BRUIN, ons schip is gedurende den storm snel vooruit gegaan; wij zijn in den Occaan en naderen den zuidelijken keerkring, en in het zuiden heeft de hemel een ander, veel helderer blaauw dan bij ons in het Noorden.” Toen zij zich weder naar de kajuit begaven, haastte KLARA zich om aan grootpapa het doorgestane gevaar te beschrijven.

„Lieve grootpapa,” schreef zij, „ik heb u tot dus ver niets dan aangenaams gemeld, maar nu volgt het treurige en vreesselijke! Wij hebben storm gehad, en ons schip werd als een bal heên en weder geworpen;

de golven waren zoo hoog als bergen, en nu eens zaten wij met ons schip boven op zulk een berg, en dan weder gingen wij zoo diep naar beneden, alsof wij in eenen afgrond verzonken! Eerst was ik zeer bang en ik schreide bitter, maar mama trooste mij en zeide: „God heeft zijne hand ook over de wateren uitgestrekt; Hij zal ons niet laten verzinken.” Nu werd ik weder rustig en moest bijna lagchen, toen in onze kajuit alles in de rondte danste. Geen stuk bleef staan: de koffers en kisten vielen over elkander heen, en wat niet vast gespijkerd was, kon niet blijven staan. Daarbij huilde de storm en het schip kraakte alsof het in stukken zou barsten. Grootpapa! gij moogt vrij gelooven, dat het vreeselijk was. Mijne arme mama werd zeer ziek, zij kon eten noch drinken en moest onophoudelijk braken, en dat noemt men de zeeziekte. Ik heb aan die kwaal ook geleden, lieve grootpapa, maar niet zoo hevig als mama. Nu zijn wij allen weder beter, en het weder is prachtig. Wij zijn in den Oceaan, zegt papa, en toen wij boven op het dek waren, kwamen er eene menigte zeldzame visschen aanzwemmen, zooals ik ze vroeger nog niet gezien had. Ik vroeg aan een matroos, wat het voor visschen waren? en hij zeide, „dat is de boer en zijne varkens.” Ik dacht dat hij mij voor den gek hield, maar papa deelde mij mede, dat de matrozen deze visschen zoo noemden, omdat zij, aangevoerd door één, die hun opperhoofd schijnt te zijn, altijd in groote menigte komen aanzwemmen. Heden zagen wij een schip, hetwelk naar Europa zeilde, zooals papa zeide; ik verheugde mij, omdat ik dacht, lieve grootpapa, u dezen brief te kunnen zenden, maar het was te ver af en de

wind te sterk; er zal echter wel spoedig een ander komen. Sedert wij weér goed weder hebben, zijn de matrozen zeer vrolijk: zij zingen en dansen bijna alle avonden op het dek, en ik zie dat heel graag. Daar hoor ik hen juist weder en ik ga er heen. Vaarwel voor zoolang, grootpapa!”

Toen KLAARTJE op het dek kwam had het gezang der matrozen opgehouden, allen keken naar een klein vogeltje, hetwelk op een touw was neêr gestreken. Op de vraag van KLAARTJE, „van waar dit kleine diertje kwam?” deelde haar vader haar mede, dat men zich in de nabijheid van een eiland bevond en dat het vogeltje van het vaste land herwaarts gevlogen was.

„O! wij zullen het vangen en in een kooi zetten,” riep KLAARTJE, „dat zou een aangenaam tijdverdrijf voor mij zijn.”

„Pas op dat gij dien wensch niet te kennen geeft,” zeide de heer DE BRUIN; „de matrozen beschouwen zulk een vogeltje als iets heiligs en onschendbaars: zie, hoe iedereen zijn best doet om het eten en drinken te brengen, en hoe zorgvuldig zij zich in acht nemen, om het geen vrees aan te jagen. Het is voor hen een bode van het zoo verlangde land, en een gelukkig voortteeken. Het zal weder naar land toe vliegen, zoodra wij er nader bij komen, maar niemand zal het vangen.”

DE ZEEREIS.

VERVOLG.

Den volgenden dag was het zondag. Niemand werkte op het schip. De matrozen hadden toilet gemaakt, en zagen er in hunne witte hemden geheel anders uit dan in de week. De familie DE BRUIN zat op het dek onder de tent, waarvan men de doelmatigheid meer en meer erkende, want het was zoo warm als in Italie. KLAARTJE kon zich er niet genoeg over verwonderen dat alle die zwarte, beteerde gezigten heden zoo zindelijk en wit waren, en toen nu de matrozen begonnen te dansen en kunstige polka-toeren maakten, welke dans een hunner met een harmonica begeleidde, juichte zij van vreugde en riep herhaalde malen uit: „papa het is toch vervelend op het schip.”

Veel bragten de dieren tot KLARA's uitspanning toe, die men levend medegenomen had, om, indien de vaart door windstilte of andere toevallige omstandigheden wat langer duurde, niet geheel zonder vleesch te zijn, en ook om aan de reizigers van tijd tot tijd versch vleesch te kunnen voorzetten. De kleine bezocht met den zoogenaamden hofmeester de hokken, voederde de hoenders, en het knorren der zwijnen, die vlak boven de kajuit ingekwartierd waren, diende haar dikwijls tot uitspanning. De hofmeester, stuurman en matrozen, allen, hadden het vriendelijke, vrolijke kind lief en deden gaarne alles wat zij konden, om het haar aangenaam te maken, waarbij KLAARTJE zich natuurlijk zeer wel bevond. Aan

de scheepskost had zij zich spoedig gewend, maar het water wilde haar maar niet smaken en de bruine kleur stond haar tegen.

„Maar mama,” zeide zij op zekeren dag, toen men haar een glas van dat donker gekleurde water gaf, „waarom heeft dan toch de kapitein zulk leelijk, bruin water mede genomen, daar wij toch te huis zulk heerlijk helder water hadden? Ik zou liever zeewater drinken, wanneer het maar niet zoo zout was.”

„Het water wordt in ijzeren kisten bewaard, mijn kind,” antwoordde mevrouw DE BRUIN, opdat het versch blijve en niet den smaak van het hout aanneme, hetgeen ongetwijfeld geschieden zoude, wanneer men het in houten vaten bewaarde. Van de ijzeren kisten krijgt het nu wel de bruine kleur, maar de smaak blijft goed en dat is toch de hoofdzaak. In Batavia zult gij weder helder versch bronwater krijgen en tot zoo lang moet gij geduld hebben en er wel op passen om den goeden, zorgvuldigen kapitein niets onaangenaams te doen hooren. „Maar kom nu,” vervolgde zij; „wij willen op het dek gaan om den ondergang der zon te beschouwen, die heden zeer schoon schijnt te zullen zijn.”

Op het dek voegde zich weldra de kapitein en de heer DE BRUIN bij haar: men sprak over het einde der reis, over het verlaten vaderland en de dierbaren, die men had achtergelaten. KLAARTJE hoorde weinig van het gesprek en had hare oogen strak op eene donkere wolk gevestigd, die zich aan den horizont bevond; zij dacht dat het een onweder was, dat weder storm zou veroorzaken en haar hartje sidderde bij de herinnering aan het onlangs doorgestane gevaar. Eindelijk kon zij

haren angst niet meer bedwingen en terwijl zij den kapitein naderde, zeide zij bevreesd: „ach, heer kapitein, krijgen wij weder storm? Zie die donkere onweerswolk daar eens!”

De kapitein lachte. „Wanneer zij nog eenigen tijd op het dek wil blijven,” zeide hij tot mevrouw DE BRUIN, „zoo zal KLAARTJE zeer verrassende waarnemingen aan den horizon kunnen maken.”

Daar de avond zeer schoon en zacht was, nam EUGENIE daar gaarne genoegen in, en terwijl in het zuiden de schemering slechts zeer kort duurt, zoo was het weldra geheel donker.

KLAARTJE had de onweerswolk oplettend in het oog gehouden, eensklaps riep zij uit: „Mama, midden in de wolk vertoont zich eene ster! Hier nog een en daar weder een, en nu zie ik overal sterren!”

De kapitein lachte: „het zijn lichten, die gij ziet, mijn kind,” zeide hij, „hetgeen gij voor een onweerswolk hielt, is het eiland Madera. Misschien kunt gij morgen wanneer de wind gunstig blijft, de huizen zien.”

Met deze blijde hoop ging men naar de kajuit en KLAARTJE droomde van boomen en bloemen, van den vasten grond onder hare voeten en was zeer bedroefd, toen zij den volgenden morgen nog op het schip ontwaakte.

De heer DE BRUIN riep zeer vroeg zijne vrouw en dochter om met hem op het dek te komen, en toen zij zich spoedig aangekleed hadden en buiten in de frische morgenlucht kwamen, lag in den heldersten zonneglans de stad Madera voor hen. De witte nette huizen

strekten zich in lange reijen van de hoogste toppen des bergs tot aan de zee uit, en een op de wijze van een park aangelegde tuin, door het groen waarvan men witte standbeelden zag doorschitteren, wekte vooral KLAARTJES nieuwsgierigheid op. „Hier zullen we landen en eenige dagen vertoeven, niet waar heer kapitein?” riep zij in verrukking uit, in hare handjes klappende.

„Neen, lieve kleine,” zeide de vriendelijke man, „geen kapitein, die naar Oost-Indië gaat, ankert bij Madera, daar de reede zeer onveilig is; en het is indedaad geheel tegen mijnen wil, dat de wind er ons zoo dicht bij gedreven heeft, dat wij tusschen de eilanden door moeten zeilen: het heeft moeite genoeg gekost om zonder gevaar door deze rotsige eilanden door te komen, die, gelijk gij ziet, Madera omgeven.”

KLAARTJE zweeg bedroefd, en daar zich juist een zeer gunstige wind verhief, waarvan de kapitein terstond gebruik maakte, zoo was het schoone eiland weldra voor hare blikken verdwenen. „Hector, wij moeten ons zoo goed mogelijk troosten en geduldig wachten,” zeide zij tot den hond, die naast haar stond en opmerkzaam naar het land keek, „wij moeten ons beiden nog een tijd lang laten schommelen en denken dat wij nog in de wieg leggen. Zeker heeft niemand u gewiegd, arme Hector, daarvoor schommelt gij evenwel nu het eene jaar uit en het andere jaar in op de golven, waarom ik u, om u de waarheid te zeggen, echter niet benijd.”

Na deze woorden begaf zij zich in eene treurige stemming naar de kajuit, en de hond kroop stil in zijn

hok, alsof hij in haar verdriet over hare teleurgestelde hoop, deel nam.

Nadat mevrouw DE BRUIN de gevolgen der zeeziekte, eene langdurige zwakheid, gelukkig te boven was gekomen, schepte zij veel vermaak in al het schoone en wonderbare, hetwelk haar omgaf, sedert men tusschen de keerkringen was gekomen. Dikwijls, wanneer KLAARTJE reeds geruimen tijd in de rust was, stond zij nog met haren echtgenoot op het dek en kon zich niet verzadigen om de pracht van den sterrenhemel te beschouwen. Groot en schitterend stond het in Europa zoo bleeke, zevengesternte aan den donker-blaauwen, onbewolkten hemel en beneden aan den horizont schitterde de Sirius als een rood licht. Als een prachtige zilveren sluijer spreidde zich de melkweg uit en de drie sterren van den Orion blonken als vurige bollen aan het ruime uitspannel. EUGENIE stond dan in eerbied verzonken: onwillekeurig vouwden zich hare handen en hare ziel verhief zich in het gebed tot Hem, die aan deze schitterende sterrebeelden hunne banen voorgeschreven heeft en die daarbij ook den zwakken mensch niet vergeet, die alleen door de overtuiging, dat hij in de hand des Almachtigen veilig is, de kracht ontvangt, om de moeite des levens te dragen en aan de stormen des lots weêrstand te bieden. Als dan de maan zich in reusachtige groothed uit de zee verhief en met haren zilverglaans de andere sterren geheel dreigde te verduisteren, — als dan de geheele zee in haar licht zich fonkelend bewoog, zeide EUGENIE getroffen tot haren echtgenoot, terwijl zij hare armen om zijnen hals sloeg: „is niet een nacht als deze, eene sterrepracht als die, welke wij hier aan-

schouwen, alleen eene zeereize waard? Voorzeker hij, die dezen hemel niet gezien heeft, kent de natuur niet in alle hare verhevene schoonheid.”

Den volgenden dag ontstond er windstilte: de zeilen hingen slap van de masten af en het schip dreef als een kurk op de ontzaggelijke watervlakte. KLAARTJE trippelde op het dek heen en weder en vraagde ieder oogeblik aan den kapitein: „waarom het schip niet sneller voort ging?”

„Ik wenschte dat wij zeilen konden,” zeide de kapitein verdrietig, en EUGENIE, die vreesde dat het vragen van KLAARTJE den buitendien reeds ontstemden man lastig zou vallen, beval haar in de kajuit te gaan en aan haren grootvader te schrijven. KLAARTJE gehoorzaamde gaarne aan dit bevel, hetwelk haar bezigheid en tegelijk afleiding verschafte.

„Papa had toch gelijk, dat het op het schip vervelend is, lieve grootpapa,” schreef zij, „wij hebben windstilte en het volk staat ledig te kijken, of zich aan den blaauwen hemel geen enkele wolk vertoont. Anders was het altijd zoo levendig en druk op het schip: de matrozen herstelden de zeilen of stopten elke reet met werk en overgoten het dan met pik, of de touwen werden nagekeken en de masten schoon gemaakt. Om twaalf uren is de kapitein gewoon met zijne stuurlieden den afstand te berekenen, dien wij in de laatste 24 uren hebben afgelegd. Zij gebruiken daartoe werktuigen, dan begeven zij zich naar beneden in het ruim, waar zij groote kaarten hebben, waarop onze reis met cirkels afgemeten wordt. Dit noemen zij: het „bestek opmaken.” Vervolgens wordt de weg, dien het

schip gemaakt heeft met een pen op de zeekaart aangeeteekend en de datum daarbij gevoegd. Ik heb mij alles laten aanwijzen om het u te kunnen beschrijven, lieve grootpapa, en ofschoon ik het niet alles regt goed begrijp, zoo denk ik, dat gij dat echter wel zult doen."

DEN VOLGENDEN DAG.

"Dat was weér een vreesselijk oogenblik, en ik sidder en beef er nog van. Ik was gisteren weder op het dek naar mijne ouders toegegaan, daar ik zien wilde, of ons schip nog niet meer gang maakte. Daar naderde plotseling eene donkere wolk en de kapitein beval de zeilen te bergen, die evenwel geheel slap nederhingen. Naauwelijks was dit geschied, of het werd op eens rondom ons volkomen nacht, alles was pikzwart en slechts de rosse bliksems flikkerden door de lucht. De donder volgde onmiddelijk op den bliksem, maar rolde niet zooals bij ons, het was slechts een enkele korte slag, en papa zeide, dat het was als of er kanonnen afgeschoten werden. De zee bruischte en kookte, ons schip werd geweldig heen en weder geslingerd en toch voelde men geen wind. De kapitein zeide, dat dat kwam van de drukking der lucht en dat dit altijd in deze streken bij zwaar onweder geschiedde. Daar het hard begon te regenen, gingen wij de kajuit in, waar alle luiken zorgvuldig gesloten werden. Maar de arme matrozen en stuurlieden stonden buiten op hun post en

de regen viel bij stroomen op hen neder. Ik wenschte wel grootpapa, dat wij weder in Italië waren of nog liever te huis, bij u. Denk evenwel niet, dat ik dezen wensch aan papa of mama te kennen geef: wel neen! dat zeg ik u alleen maar in vertrouwen, en gij zult mij niet verraden."

EENIGE DAGEN LATER.

"Neen, lieve grootpapa, ik had ongelijk toen ik u laatst schreef, dat het zoo vervelend op het schip was, wij hebben veel genoeg gehad en ik heb mij bijzonder vermaakt. Wij zijn de linie gepasseerd en de kapitein zeide: "kom, KLAARTJE, ik wil u den evennachtslijn laten zien." Vervolgens liet hij mij door eenen grooten verrekijker zien en ik zag werkelijk een zeer fijne streep; maar papa zeide mij spoedig, dat het maar een grap van den kapitein was, die tusschen de vergrootglazen een haar gelegd had."

"De matrozen waren allen zeer vrolijk en voerden allerlei grappen uit. Eerst zou NEPTUNUS met zijn gevolg komen om diegene, welke de linie nog niet gepasseerd waren, te doopen: maar daar dit alleen met mama en mij het geval was, want papa had reeds meermalen eene zeereis gedaan, zoo had de kapitein het verboden. Daarvoor hadden er verschillende andere vermommingsplaats, die mij zeer vermaakten. Een matroos stelde eenen ezel voor en schreeuwde en maakte zulke gekke

sprongen, dat het werkelijk was om zich dood te lagchen. Twee anderen voerden eenen dans uit, zooals men dien in Java danst, gelijk zij zeiden, en welke ik daar nog dikwijls zien zal. Vervolgens hadden zij een marionnetten-tooneel opgeslagen, waarin zij zelve de marionnetten waren en zich zoo potsierlijk aanstelden dat ik bijna niet van het lagchen tot bedaren kwam.

„Mama haalde eenige gekleurde linten uit haren koffer en de matrozen verheugden zich over dat geschenk evenzeer als ik het deed, lieve grootpapa, wanneer gij mij zulke fraaije zaken gaaft. Zij bonden de mooie linten om hunne mutsen en dansten en zongen als uitgelaten.”

„Grootpapa, ik moet mijnen brief sluiten, want een schip houdt op ons aan, aan hetwelk wij, wanneer het kan, onze brieven willen medegeven. Vaarwel lieve grootpapa. Gij zult nog wel slapen, terwijl ik dit schrijf, want mama verhaalde mij, dat de zon in Amsterdam veel later opgaat, dan hier onder de linie; en zoo wensch ik u dus tegelijk goeden morgen en kus u in gedachten de hand.

UW KLAARTJE.”

„Zottinnetje,” zeide de heer DE BRUIN, die over den schouder van zijne dochter, in den brief gezien had. „Gij wensch uwen grootpapa eenen goeden morgen en toch zal hij uwen brief in het gelukkigste geval over een maand en welligt eerst over een aantal maanden ontvangen.”

„Het zij zoo,” antwoordde de kleine: „ik wensch hem toch alle dagen, wanneer ik ontwaak eenen goe-

den morgen, en zoo komt mijn wensch altijd ter rechter tijd.”

DE AANKOMST.

Nog vele gevaarlijke, en zooals KLAARTJE meende, vervelende dagen, moesten de reizigers op zee doorstaan voor zij de gewenschte kust zagen, waar het hun ver Gund zoude zijn, den voet weder op vasten grond te zetten. EUGENIE oefende zich veel in het Maleisch, om bij hare aankomst op Java zich door de inboorlingen te kunnen doen verstaan. KLAARTJE bragt den tijd, zoo goed zij kon door. Zij speelde met Hector of las in hare prentenboeken, die zij wel reeds tienmalen door gelezen had, en het was voor haar een waar genoegen, als de tijd daar was, dat hare goede moeder haar onderwijs gaf. De kleine was vroeger niet altijd even vlijtig geweest en had dikwijls een droevig gezigt gezet, als de gouvernante haar van haar spelen of van de kamer van haren grootvader riep, om in de les te komen. Nu waren deze uren haar eene uitspanning en een genot, en EUGENIE, aan wie zij dit vol berouw over hare vroegere nalatigheid bekende, zeide: „Ziet gij nu, hoe goed het is, wanneer men zich altijd bezig houdt? Indien gij vroeger vlijtiger geweest waart, zoo zoudt gij nu al die fraaije Fransche boeken kunnen lezen, die uw goede vader tot onze uitspanning heeft medegenomen en waarin zulke fraaije geschiedenissen

staan. De mensch, die ijverig is en zich weet bezig te houden, ondervindt de verveling niet, die u dikwijls kwelt en die op eene zeereize onvermijdelijk is voor hem, die geen genoeg stof tot onderhoud in zich zelve heeft, of die er niet van houdt, om ernstig en aanhoudend zich op eene zaak toe te leggen.

Als het avond werd, was de familie gewoonlijk op het dek om den ondergang der zon te zien, die op zee in de zuidelijke luchtstreek zoo prachtig is. KLAARTJE vermaakte zich dan met de visschen, die om het schip heënspartelden en eerst laat, wanneer de sterren aan den donker-blaauwen hemel schitterden, ging men naar de kajuit, om den volgenden morgen weder op dezelfde wijze voort te gaan. Op zekeren avond, dat allen in de beschouwing der verdwijnende zon als verloren waren, verhief zich plotseling uit het midden van het schitterend hemellicht een breede, purperkleurige stroom en schoot pijlsnel naar de hoogte, tot dat hij zich over eene groote ruimte aan den hemel tot eenen boog vormde. Allen uitten een kreet van bewondering, want men kon inderdaad niets schooners zien, dan dezen purperkleurigen boog, juist in dezen tooverachtigen vorm. De zon zonk dieper in den vloed en spiegelde zich deels in de wolken, deels in het kalme water: diepe stilte heerschte op de zee; het schip gleed bijna zonder eenig geruisch vooruit en onwillekeurig vouwden zich aller handen tot het gebed.

„O! wat is dat?” riep eindelijk KLAARTJE uit, terwijl zij op den langzamerhand bleeker wordenden purperen boog wees.

„Dat is een zonnenboog, mijn kind,” zeide de kapi-

tein, „en gij moogt wel blijde zijn dien gezien te hebben, want het is een zeldzaam natuurverschijnsel.”

EUGENIE sprak in de kajuit nog lang met haar dochtertje over Gods almacht en goedheid, en toen KLAARTJE insliep, zag zij in den slaap nog den schoonen zonnenboog en droomde dat zij in den hemel was.

Vervolgens had men weder stormachtige dagen, waarin de golven zich hemelhoog verhieven; doch KLAARTJE was nu zoo bevreesd niet meer, maar hielp haren vader, die in de kajuit, waar niets op zijne plaats bleef, bezig was, nu eens eene cassette, dan weder een bord of waschkom van den ondergang te redden. Gaan kon men volstrekt niet, want het schip werd zoo geweldig heën en weder geslingerd, dat men niet op zijne voeten kon blijven staan en KLAARTJE moest een paar malen luidkeels lagchen, wanneer zij achter haren vader heënkroop, die insgelijks van de eene plaats naar de andere slechts met moeite komen kon. Eindelijk bedaarde de storm, de zee werd rustig, en tot groote vreugde van KLAARTJE kon men het dek weder beklimmen.

„Zijn wij dan nog niet spoedig te Java?” vroeg zij aan den kapitein, die hen vergezeld had. „Het zal zoo lang niet meer duren,” zeide de vriendelijke man, „wij hebben eenen zeer gunstigen wind en zijn dicht bij de Kaap, welke wij op verren afstand omzeilen moeten, daar het in de nabijheid gevaarlijk is”.

KLAARTJE begaf zich diep bedroefd naar hare moeder: zij had gehoopt, dat de kapitein zeggen zoude, dat men binnen weinige dagen het doel der reis bereiken zou, en nu scheen de kapitein zelfs niet met zekerheid te weten, hoe lang de reis nog duren kon.

Maar des namiddags veranderde hare droefheid weder in levendige vreugde, want tegen den avond verzamelde zich weder de boer met hare varkens rondom het schip, en het gelukte den bootsman door eenen juisten worp met den harpoen een dezer dieren te treffen. Nu juichte de geheele bemanning, als had zij eenen kostelijken vangst gedaan. Alles, wat beenen had, liep naar den boegspriet, de moedigsten klommen buiten het schip af naar beneden en zoo werd het dier met het aan den harpoen vastgemaakte touw op het dek geheschen. Het leefde, nog toen het wentelend in zijn bloed op het dek viel en KLAARTJE sprong ontsteld achteruit en wilde naar de kajuit snellen.

Maar toen zij zag, dat hare ouders digter bij kwamen, schaamde zij zich over haren angst en sloop langzaam naar den visch toe, om dien meer van nabij te beschouwen. Hare zelfoverwinning werd, door hetgeen zij zag, rijkelijk beloond, maar de gedaante van den visch was zeer vreemd en regtvaardigde volkomen zijnen naam. Hij had werkelijk den spits toeloopenden snuit van een zwijn en zijn knorren in zijn doodsuur herinnerde volkomen aan zijnen vierbeenigen naamgenoot. De matrozen sloegen hem een strik om den staart, waarbij hij in de hoogte getrokken en dan behoorlijk afgehakt werd. In dezen snuit waren spitze in elkander loopenden tanden en vooraan, tusschen de oogen, bevonden zich gaten om het water uit te spuiten. KLAARTJE bekeek het wonderlijke dier van alle kanten, maar toen de matrozen den romp openden, waartoe zij een bijl gebruiken moesten en de kok van het vleesch van den visch biefstuk en coteletten begon te snijden, wendde

zij er zich met afschuw van af, en den anderen morgen, toen men deze lekkernijen aan het ontbijt voorzette, kon zij niet besluiten daarvan te eten, hoewel allen ze als zeer smakelijk prezen.

Daar men nu het doel der reis meer en meer naderde, zoo maakte mevrouw DE BRUIN eenige voorbereidselen voor hare aankomst te Batavia. Zij zag hare talrijke koffers na en opende eenige daarvan, opdat zij de noodigste voorwerpen dadelijk bij de hand zoude hebben als het anker gevallen was. KLAARTJE was hare lieve moeder gaarne behulpzaam: zij verheugde zich zoozeer over hare aanstaande verlossing uit de enge ruimte van het schip, dat zij in haar ongeduld om het vaste land spoedig onder hare kleine voeten te voelen, onophoudelijk vraagde: „of men nog niet in de straat van Sunda was binnen geloopt?”

„Wanneer wij dat waren” zeide mevrouw DE BRUIN „dan zou het anker spoedig vallen; het kan echter nog wel 14 dagen duren, zoo als de kapitein zegt.”

KLAARTJE sloeg bedroefd hare oogen neder: zij had gehoopt binnen weinige dagen reeds Batavia te zien en nu moest zij nog twee geheele weken wachten. Dat maakte haar ongeduldig en weemoedige tranen kwamen haar in de oogen.

„KLAARTJE,” zeide mevrouw DE BRUIN op zachtmoedigen toon tot haar: „Gij zijt gedurende de geheele reis een zoo goed en geduldig kind geweest, en wilt gij nu eensklaps onaangenaam worden, omdat gij eenige dagen langer wachten moet dan gij gedacht hadt? Zorg toch dat gij niet ongeduldig wordt, want daarvoor wordt ieder kwaad erger. Ons schip gaat niets

sneller, of gij al weent en boos zijt, en uwe mismoe- digheid heeft geene andere gevolgen, dan dat gij u den tijd, dien gij aangenaam en tevreden kunt door- brengen, onaangenaam maakt. Zie, wij allen verheugen ons zoozeer over onze naderende aankomst, dat de af- stand van 600 mijlen, dien wij misschien nog af te leg- gen hebben, ons weinig schijnt, tegenover den verren weg, dien wij reeds achter ons hebben: wij zien met blijde hoop de toekomst te gemoet en vergeten daarvoor gaarne de kleine onaangenaamheden van het oogenblik. En daarbij," vervolgde EUGENIE, terwijl zij haar doch- tertje teeder in hare armen drukte, „moogt gij ook niet vergeten, hoeveel schoons en verhevens gij op zee ge- zien hebt, hetgeen gedurende uw geheele leven u bij- blijven zal. Herinner u slechts den prachtigen zonne- boog, den schitterenden nachtelijken hemel, met zijne helder flonkerende sterren, de hemelhooge, schuimende golven, die ons schip dreigden te bedelven en er toch zoo prachtig uitzagen, dat wij in weêrwil van alle onze vrees opgetogen waren van bewondering. Herinner u de vreugde, die gij in het zien der zeldzame vogels en visschen hebt gesmaakt en schaam u over uw ongeduld, want wie weet welke wonderen de schoone zee nog aan u vertoont!"

KLAARTJE droogde snel hare oogen af, en alsof de woorden harer moeder haar regt duidelijk gemaakt zouden worden, zoo geraakte het schip eensklaps in eene zon- derlinge golvende beweging, en de heer DE BRUIN riep boven aan den trap:

„Komt spoedig boven, wanneer gij een waarlijk grootsch schouwspel zien wilt!"

EUGENIE snelde met KLAARTJE aan de hand de trappen op, en vol verbazing en bewondering zag de kleine het schouwspel aan, dat zich aan haar voor- deed. De zee was spiegelglad en toch was het water rondom het schip zoo ontstuimig, alsof de zee hoog ging. Plotseling verhieven zich een aantal waterstralen fonteinsgewijze uit den vloed en vielen, door de zon be- schenen, als stofgoud weder in de zee neder, of ver- stoven als zilveren schuim in de lucht: hier en daar was er in de torenhooge golven een monsterachtig hoofd zichtbaar, totdat eindelijk zes of acht reuzenligcha- men rondom het schip zwommen.

„Ha! dat zijn walvisschen" riep KLAARTJE jubelend uit; die deze wonderbare dieren reeds uit afbeeldingen kende, en die onophoudelijk gedurende de reis gewenscht had ze in werkelijkheid te zien. De reusachtige dieren zwommen, zonder zich aan de reizigers te storen, zoo in de nabijheid van het schip, dat men hunne verba- zende grootte nauwkeurig beschouwen kon, en de ka- pitein meende, dat zij ten minsten 30 tot 50 voeten lengte hadden. De kalme, heldere zee scheen hun zeer te bevallen, want zij voerden allerlei bewegingen uit, hetgeen men vooral aan de waterstralen bespeuren kon, die zij paarsgewijze in regelmatige bogen in de hoogte spoten; van tijd tot tijd verhieven zij hunne koppen uit de golven, bij welke gelegenheid KLAARTJE een kreet van angst niet onderdrukken kon, want zij dacht aan die monsterdieren uit de voorwereld, waarvan de natuurkundigen verhalen.

„Ik meen gehoord te hebben, dat de latere natuur- onderzoekers het verschijnsel van het wateropsputten in

dezen vorm door de walvisschen betwijfelen" zeide de heer DE BRUIN, "en daarom is het mij hoogst aangenaam, dat ik gelegenheid heb mij met eigen oogen van de waarheid der vroegere veronderstelling te kunnen overtuigen. Het schijnt bij deze reusachtige dieren zowel iets aangenaams als iets noodzakelijks te zijn" vervolgde hij, "want die wij hier rondom ons zien, zijn blijkbaar spelende en geven in dartelheid niets aan kinderen toe."

KLAARTJE kon zich bijna niet verzadigen aan het gezicht dezer zeemonsters, zoo als zij de walvisschen noemde en elke onhandige beweging dezer dieren veroorzaakte bij haar een luid gelach. Zij zou gaarne den geheelen dag door hebben blijven staan om naar de spelende visschen te zien, en was zeer verdrietig toen de snelle vaart van het schip ze aan hare oogen onttrok.

"Ziet gij nu wel, hoeveel wonderbaars en schoons de zee in haren schoot verbergt, hetgeen gij nog niet gezien hebt?" zeide EUGENIE terwijl zij KLAARTJES wangen streelde: en het kind zag haar ongelijk in en beloofde hare goede moeder nooit weder ongeduldig te zullen worden, zelfs al moest zij ook weken lang op het schip blijven.

Eindelijk naderde men het einde der reis en het ongeduld der reizigers nam met elke minuut toe: het eerste gezicht van Sumatra met zijne majestueuse bergen en later van de Sundastraat was evenwel zoo verrassend, dat hun verlangen in bewondering overging en zij zich gelukkig noemden van in zulk een paradijs te kunnen landen.

Op den schouder van haren echtgenoot leunende, beschouwde EUGENIE deze prachtige, met palmen gekroonde natuur, deze groene onmiddellijk uit de zee oprijzende bergen. Alles was haar nieuw en vreemd en toch trok het haar met eene zonderlinge sympathie aan; zij herinnerde zich aan de te huis geblevenen, aan haren vader, hare vrienden en verlangde ze allen rondom zich te hebben om hun het land te toonen, waarin zij voor het vervolg wonen zou. Ongemerkt rolden de tranen haar langs de wangen en herhaalde malen liet zij zich de bergen opnoemen en de dalen beschrijven, die zich aan den voet van het gebergte uitstrekten, en herhaalde de namen der boomen, die zij tot nu toe alleen in oranjeriën gezien had, en die hier onder Gods schoonen, wolkenloozen hemel zoo vrij en welig groeiden.

KLAARTJE zag de gemoedsbeweging der geliefde moeder niet; haar kinderlijk gemoed was te zeer ingenomen met alles wat zij zag, en met vrolijk gejuich ademde ze de van bloemen doorgeurde lucht in. Opmerkzaam vervolgde zij met hare heldere oogen iedere kromming der zee, die hier tot hare verbazing in een nauwe zeestrand veranderde, aan wier oevers, eilanden, voor-gebergten en bergen, beurtelings met het heerlijkste groen getooid, zich vertoonden.

Langzaam bewoog zich het schip verder en reeds viel de schemering in, toen zich eenige lichten in de verte vertoonden en in de zee weërkaatsten. Het was de reede van Batavia, die men weldra bereikte: maar ook hier werd het geduld der reizigers op eene harde proef gesteld. De spoedige ingevallene, algeheele duisternis liet namelijk de ontscheping niet toe, en allen

moesten dien nacht over nog aan boord blijven. Met welk verlangen zij naar het zoo nabijzijnde land zagen kan alleen hij begrijpen, die zelf een verre zeereize gemaakt heeft; maar de noodzakelijkheid gebod om zich in het geval te schikken, en zoo begaf de heer DE BRUIN met zijne familie zich dan eindelijk naar de kajuit, zonder evenwel die rust te vinden welke allen zoo zeer noodig hadden. Zelfs KLAARTJE kon niet slapen, zoozeer hield haar het denkbeeld bezig aan al hetgeen zij den volgenden dag zien zoude, en toen men zich wederkeerig overtuigd had, dat niemand de slaap had kunnen vatten, verkoos de heer DE BRUIN liever den tijd door een gesprek te verkorten, dan met open oogen in donker te blijven leggen. Hij verhaalde van zijn vroeger verblijf op Java, van den rijkdom van den plantengroei en den uitgebreiden handel van dit schoone eiland, wiens vruchtbare bodem de geringe inspanning der menschen met tiendubbelen oogst beloont. Vervolgens beschreef hij, hoe behalve de natuurlijke voortbrengselen van dat eiland, nu ook de koffij- en zijteelt daar gelukt was; en hoe de thee, die men pas in de laatste jaren was gaan kweken, thans reeds eene zoo aanzienlijke hoeveelheid opleverde, dat de verzendingen daarvan allerbelangrijkst waren. Ook sprak hij over de bevolking en maakte loffelijke melding van die vele Chinezen, die zich op Java vestigden en door hunne vlijt en werkzaamheid de verbouwing van koffij en thee, en het winnen van zijde zeer bevorderd hadden. „De Javanen en Maleijers zijn over het algemeen traag,” zeide hij, „hetwelk evenwel in verband staat met het klimaat, dat echter nog meer op de Europeërs dan op de in-

boorlingen invloed uitoefent; daarentegen zijn zij evenwel zeer gastvrij, en hebben zoo weinig behoefte, dat een vreemdeling dikwijls moeite heeft om zich daarvan een denkbeeld te vormen; want wie zou in Europa met een dronk waters een schotel rijst en een gebraden visch tevreden zijn en daarbij krachtig blijven? De mensch is afhankelijk van den grond, waarop hij leeft,” vervolgde de heer DE BRUIN, „daar, waar hij in het zweet zijns aanschijns werken en zijn brood verdienen moet, wordt hij zelfzuchtig, ja dikwijls wantrouwend en terughoudend, maar daar, waar de milde natuur hem met volle handen alles schenkt, wat het leven aange-naam en gemakkelijk maakt, waar de aarde naauwelijks bebouwd behoeft te worden om rijke vruchten op te leveren, daar is hij vrijgevig en mededeelzaam. Zoo hangt ons karakter gedeeltelijk van den toestand van het klimaat af, en dit is ook de oorzaak van de tamelijk algemeen verspreide meening, dat de mensch in Indië, en in 't algemeen in het zuiden beter is dan in het Noorden.”

KLAARTJE luisterde opmerkzaam naar de woorden van haren goeden vader, hoewel deze eigenlijk meer tot EUGENIE dan tot haar gerigt waren, maar toen de heer DE BRUIN door vermoeidheid overweldigd zweeg, sloot ook zij hare oogen en sliep weldra gerust. Ook EUGENIE en de heer DE BRUIN sluimerden eindelijk in; maar reeds in den vroegen morgen waren allen weder wakker en weldra gereed om aan land te gaan.

Ten zeven ure was alles tot de afvaart gereed; de kleine boot welke de familie opnemen moest, stuurde van land naar het schip toe; de 24 brave matrozen, die

door hunne vrolijkheid de reizigers zoo menig uur verkort en KLAARTJE dikwijls zoo veel genoegens verschaft hadden, stonden met de stuurlieden en den bootman aan het hoofd op het dek, om hun met eenen welmeenenden handdruk vaarwel te zeggen.

KLAARTJE zag met eenen huiverigen blik naar de beteerde vingers der goede lieden, maar toen hare moeder aan ieder de hand toereikte, en eenige vriendelijke afscheidswaarden tot hen sprak, toen schaamde zij zich over hare aarzeling, gaf hun hare beide kleine handen en bedankte allen voor het genoegens, dat zij haar zoo dikwijls hadden verschaft. Nu gingen zij den trap af in de boot en de kapitein riep: „alles klaar!”

In hetzelfde oogenblik zonken de opgeheven riemen in de zee, de matrozen aan boord riepen driemaal „hoezee!” het geschut werd losgebrand, even als voor drie maanden, en riep de passagiers eenen laatsten afscheidsgroet toe, die daar nu vol verlangen zich naar land spoedden.

De vaart van de reede naar de stad was door den afstand zeer moeilijk. De schepen lagen ver van elkander; niets herinnerde aan een haven, en slechts nader bij de stad verhieven zich eenige dammen, waarop huisjes stonden voor de strandwachters.

„He!” riep KLAARTJE, toen men bij de dammen aangekomen was, „wat zijn dat voor zonderlinge schepen?” en wees daarbij op eenige zeer lompe, zich hoog uit het water verheffende schepen. „Dat zijn de schepen der Chinezen, mijn kind,” antwoordde de heer DE BRUIN, „welke in de scheepsbouwkunst bij andere volkeren nog ten achteren zijn, hoewel men hun overigens

geen vernuft kan ontzeggen. Deze vaartuigen hebben eenen half Europeschen, half Oosterschen vorm, waardoor zij een zoo vreemd voorkomen krijgen, hetwelk nog daardoor vermeerderd wordt, dat zij zich buitengewoon hoog boven het water verheffen.”

KLAARTJE beschouwde in het voorbijvaren met verwondering deze zonderlinge gevaartens, en dacht dat de Chinezen toch regt wonderlijke menschen moesten zijn, omdat zij alles zoo geheel anders maken dan alle overige volken.

Bij het tolkantoor steeg de familie aan land, en oogenblikkelijk waren zij door eene menigte nieuwsgierigen omringd, die deels hunne bagaadje dragen wilden, deels de nieuw aangekomenen eens bekijken. De voerlieden wedijverden wie de vreemdelingen rijden zoude, en drongen zich naar voren om hunne verschillende rijtuigen aan te prijzen, die bijna allen achter en voor open waren, om aan de lucht den vrijen toegang te laten; eene inrigting, die bij de groote warmte zeer doelmatig was, en welke KLAARTJE eerst later leerde waarderen. Nu schepte zij slechts vermaak in den twist der voerlieden, die deze natuurlijk in hunne landtaal voerden, en aan haar, die geen woord Maleisch verstonde, als een woest gesnater voorkwam.

Eindelijk was het doorzoeken van koffers en kisten geëindigd: de familie besteeg een geschikt rijtuig en in sneilen draf ging het naar de stad toe.

„Wij zijn in Batavia, lieve grootpapa,” schreef KLAARTJE reeds op den tweeden dag na hare aankomst aan den ouden heer VAN AKEN, „en ik heb u veel te verhalen, want ik wil u alles mededeelen wat ik in de

laatste dagen onzer zeereis verzuimd heb, daar ik bijna niet tot schrijven kon komen, zooveel nieuws en vreemds was er te zien. Toen wij in de naauwe zeestraat, welke men de straat van Sunda noemt, kwamen, kon ik bijna niet besluiten om het dek te verlaten, zoo blijde was ik weder land te aanschouwen, en de schoone groene bergen te zien, welke zich aan beide zijden verhieven. Bij de eerste plaats, die wij van Java voorbij voeren — ik geloof dat zij Andyux heette, doch ik kan het u niet zeker zeggen, daar het mij zoo moeilijk is, de vreemde namen te onthouden — zeilde eene Maleische boot naar ons toe, die ook gelukkig bij ons ten anker kwam, en ons eijeren en vruchten, mangelen en pisang bragt. De koperkleurige manschap, die deels geroeid had, deels een uit boombast vervaardigd zeil heên en weder bewoog, klom langs de touwen op ons schip en mama zeide: „gij hebt zulk eene behendigheid en vluheid nog niet gezien, zij klimmen als apen.”

„Toen zij boven waren hurkten zij neder en spreidden de vruchten en eetwaren, die zij medegebragt hadden, voor zich uit; het zag er uit als eene markt en niet alleen papa en mama, maar ook de kapitein, stuurlieden en matrozen kwamen toegelopen, om met hen te handelen. De Maleijers hebben geen mooi voorkomen, grootpapa, want hun huid is bruin en zij hebben meestal zwarte tanden. Papa zeide, dat zij zoo schoon waren, dat zij aan beeldhouwers als model zouden kunnen dienen, en hunne ledematen zijn verwonderlijk buigzaam. Dat mag zoo zijn, maar mij bevalt hunne bruine kleur en onbewegelijk gelaat niet; want zelfs, wanneer mama aan een hunner meer gaf, dan hij voor zijne vruchten

vroeg, bleven zijne trekken onbewegelijk, en ik kon niet zien of hij zich daarover verheugde of niet; en dat is onaangenaam, niet waar grootpapa? Papa meende, dat het daarvan kwam, omdat de Maleijers een overwonnen, onderdrukt volk zijn, en zij hunne gedachten en gewaarwordingen niet durven openbaren, en nu had ik medelijden met de arme bruinen. Maar belagchelijk was het toch, dat zij voor honden bevreesd waren; want toen Hector van den kapitein voorbij kwam, die toch niemand kwaad doet, toen stelden zij zich regt kinderachtig aan, zoodat de goede kapitein eindelijk den goeden hond liet wegvoeren en opsluiten. Hun taal kon ik niet verstaan, maar zij klonk onaangenaam en de afzonderlijke toonen kwamen mij als het geschreeuw van dieren voor. Ook voor hunnen opschik hadden zij zich weinig moeite gegeven, want de meesten van hen droegen slechts een stuk doek om de heupen geslagen, hetwelk zij eenen Serrang noemen, en slechts de voor naamste van hen, hun hoofdman of aanvoerder, droeg eene soort van broek en had een verlakten hoed op, die er even uitzag als eene omgekeerde soepterrine.

„Toen de zwarte en bruine gasten ons verlaten hadden, aten wij de vruchten en eijeren, welke zij medegebragt hadden. Verbeeld u eens, grootpapa, de eijeren waren geheel rozenrood, en zij hadden eene vrucht medegebragt, die Mangentan heette, en welke zoo saprijk en verkoelend was, dat de lieve God ze zeker opzettelijk voor dit warme klimaat heeft laat groeijen. Ik wil u deze schoone vrucht eens beschrijven, lieve grootpapa, daar ik er u geen zenden kan; zij heeft eene dikke schaal, die van binnen geheel purperrood is, en zij kan

even als de oranjes, in vele kleine deelen verdeeld worden, die ieder eene eenigzints bittere pit bevatten, en zij smaakt daarbij zoo goed, dat wij er ons bijna niet aan verzadigen konden, hetgeen wel daarvan kan gekomen zijn, dat wij sedert zoo langen tijd bijna niets dan zoutevisch, stokvisch en erwtensoepe gegeten hadden en slechts zelden iets kregen, dat ons beter beviel.

„Onze aankomst te Batavia zal mama u wel beschreven hebben, en dus zal ik er slechts dit bijvoegen, dat het snelle rijden in het achter en voor open rijtuig mij zeer beviel, zoodat ik in het eerst bijna niet voelde dat het heet was, want heet is het hier, grootpapa, vreesselijk heet, zoodat mama er dikwijls ziek van is. Tot aan de stad Batavia en ook nog een eind weegs daarin, ziet het er zeer treurig uit. Bloemen en boomen, menschen en dieren zien er zoo ziekelijk en gedrukt uit, dat ik er niets van begrijpen kon, totdat papa mij zeide, dat zulks van de ongezonde dampen kwam, die uit de nabijgelegen moerassen opstijgen. Batavia moet vroeger eene zeer gezonde stad geweest zijn, gelijk papa mij verhaalde, doch na eene aardbeving is het klimaat zoozeer in zijn nadeel veranderd, dat alle rijke inwoners de stad hebben verlaten en buiten woningen voor zich bouwden, terwijl van de arme bewoners vele duizenden stierven. Doch dit alles zal u wel bekend zijn, lieve grootpapa, en zoo wil ik u dan nog alleen berigten, dat mijn lieve papa voor ons een fraai huis ten verblijf heeft laten huren, hetwelk in een heerlijk gelegen oord, Weltevreden geheeten, ligt.

„De weg van Batavia naar deze buitenwijk is heerlijk

schoon; hij wordt omgeven door hooge, schoone palmen-, tamarinden-, vijgen- en oranje-boomen, en door de takken schitteren de prachtige landverblijven der hier wonende Europeërs, die bijna allen te Weltevreden hun verblijf houden, en meest allen met fraaije witte en roode Oleanders prijken. Daarenboven stijgen van de schoonste bloemen de welriekendste geuren op en de lucht is er daardoor zoo aangenaam, dat mama zeide dat het iets betooverends had!

„Onze arme papa kan evenwel niet bij ons blijven, maar moet alle dagen naar de ongezonde stad, waarin hij zijn kantoor heeft; evenwel gelooft hij, dat hem zulks geen nadeel zal doen, als hij den nacht en de avonden maar in eene reine, gezonde lucht doorbrengt, waarmede hij mama, die zeer bezorgd voor hem is, geruststelt.

„Zie, lieve grootpapa, dat is nu eens een lange brief, zeker de langste dien ik in mijn leven geschreven heb en ik hoop, dat gij zult bespeuren, dat ik op het schip niet altijd gespeeld heb, maar ook vlijtig geweest ben en vorderingen gemaakt heb. Zullen wij nu weldra brieven van u ontvangen? Mama verlangt er zeer na en evenzeer verlangt papa om iets van u te hooren.

UW KLAARTJE.”

HET LEVEN TE BATAVIA.

Het huis, hetwelk de heer DE BRUIN voor zijne

familie had laten in orde brengen, lag, gelijk bijna alle huizen te Weltevreden, midden in een tuin en had, als bij uitzondering, twee verdiepingen, want over het algemeen is wegens de vele aardbevingen deze bouwtrant in Indië niet gebruikelijk, maar EUGENIE verheugde zich daarover en zat in de avonduren gaarne onder het door zuilen gedragen portaal, hetwelk haar aan de bekoorlijke Italiaansche villa's herinnerde, die zij op hare vroegere reizen gezien had. KLAARTJE speelde dan in den met marmer bevloerden salon, welke het eene gedeelte van den voorgevel des huizes innam, of zij snelde door de nog grootere tuinkamer en verzocht haar mama, om zich met haar onder den grooten notenboom neder te zetten, die van deze zijde het huis beschaduwde en haar van het zonderlinge bijgeloof der Javanen en Maleijers te verhalen.

Haar mama verhaalde haar dan, hoe de inboorlingen gelooven, dat deze boom door geesten bewoond wordt en hem voor heilig houden; hoe zij offergaven brengen die zij onder zijne takken nederleggen; hoe de dieren, die in deze boomen nestelen, ongestoord blijven en geen tak van den reusachtigen boom mag afgesneden of gebroken worden. KLAARTJE vond dit alles zeer dichterlijk en aardig, het scheen haar een sprookje toe; maar toen hare mama zeide, dat ook de vruchten niet mogen gegeten worden, liet zij het hoofdje hangen en zeide dat het toch een dwaas bijgeloof was.

De warme uren van den dag bragt men in de binnenvertrekken door, waarvan eene rondom het huis loopende galerij de brandende zonnestrallen afweerde. In weêrwil van deze bescherming moest men evenwel altijd

deuren en ramen openhouden, opdat de trekking van den luchtstroom de hitte eenigenmate verminderde.

„Oh!” riep KLAARTJE, „wanneer grootpapa eens in deze togt zitten moest, welke jichtpijnen zou hij hier krijgen!”

„Het zou grootpapa in Indië geen kwaad doen, al vatte hij ook togt,” antwoordde haar mama, „de hitte is zoo groot dat, hetgeen in Europa nadeelig is, hier tot versterking en verkwikking wordt, want rhumatis-mus en jicht vindt men hier zeer weinig of niet.”

Als de heer DE BRUIN des avonds van zijn kantoor terugkeerde, dan deed men gewoonlijk een wandelrid. In het vooruitzicht van dat uurtje verheugde zich KLAARTJE reeds den geheelen dag, en de kleine paarden, die er bijna als ponny's uitzagen, waren hare bepaalde lievelingen. Deze fraaije dieren waren zoo vurig en liepen zoo snel, dat wanneer men weg reed, er altijd in den aanvang een huisbediende naast hen bleef, en hunnen snellen loop met een stang een weinig bedwong, terwijl hij ze aan den bek vasthield en zoo eenige oogenblikken met hen meêdraafde. Een andere bediende stond met een brandende fakkel in de hand achter op het rijtuig, en zoo ging het dan voorwaarts in den zoelen avond, terwijl iedereen zijne woning verliet, om rijdende of wandelende de koelte te genieten. Men was dan altijd spoedig door vele equipage's omgeven, en KLAARTJE schepte ongemeen veel genoegen in het heldere licht, hetwelk de fakkels in den avond verspreidden.

Eerst verwonderde EUGENE zich zeer, dat zich bij deze togten de dames bloots hoofd, met bloemen in het haar, met lage kleederen en korte mouwen lieten zien,

zoo als men in Europa slechts aanzienlijke gezelschappen bezoekt; maar weldra kwam zij tot de overtuiging, dat ook deze zonderlinge mode een gevolg van de hitte was, daar zelfs laat in den avond de lucht nog warmer was, dan in haar vaderland op den middag bij helderen zonschijn.

Wat haar en KLAARTJE evenwel bijzonder belang inboezemde, waren de Chinezen met hun eigenaardig kostuum en hunne lange nederhangende staarten. Zij reden meestal in Ghigs, eenen grooten, papieren zonnenscherm boven zich uitgespreid houdende, of gingen, evenzeer met eenen scherm voorzien, met langzame schreden de straten door. EUGENIE had reeds gelegenheid gehad, met eenige hunner kennis te maken; want de Chinezen hebben zich op Java en vooral te Batavia van den geheelen kleinhandel en de handwerken zoo zeer meester gemaakt, dat men niet gemakkelijk er meerderen toelaat.

Alles wat de Europeër noodig heeft, wat hunne nijverheid slechts noodig heeft, zelfs het vleesch, de groentens en het brood en al wat tot meubilering der huizen gebruikt wordt, bekomt hij uit de hand der Chinezen, en zoo had dan ook EUGENIE veelvuldig gelegenheid om met hen in aanraking te komen. In het oogvallend was voor haar de kleur dezer schrandere menschen, wier gelaatstrekken iets sprekends hebben; zij waren minder bruin dan de Javanen, maar ook niet blank, en men zou hunne kleur een uit wit en bruin gemengd grijs kunnen noemen. In den handel moet men met de Chinezen knibbelen en dingen, zoo als men met de Joden gewoon is, en zich niet door de

hooge eischen laten afschrikken, die zij voor sommige zaken vragen, om ze spoedig daarna toch voor een spotprijs los te laten.

KLAARTJE schepte veel vermaak in deze zonderlinge menschen; de heer DE BRUIN beloofde haar om haar op den Nieuwjaarsdag der Chinezen het feest te laten bijwonen, daar dat met groote pracht gevierd werd. Hoe aangenaam nu ook voor de familie de eerste tijd in Batavia omging, zoo kwamen er toch ook weldra onaangename dagen, dagen van angst en zorg voor het arme KLAARTJE, want hare moeder werd plotseling ziek, en daar zij en zelfs de heer DE BRUIN de Indische ziekten niet kenden, zoo maakte men zich in het eerst eene geheel valsche voorstelling van de kwaal, waaraan mevrouw DE BRUIN leed, en verkeerde omtrent haar in groote bezorgdheid. In weêrwil van alle voorzorgen, die de teedere man en vader had laten nemen, leed evenwel EUGENIE, wier gezondheid zeer teêr was, zeer van den invloed van het klimaat; de groote hitte matte haar af, zoodat zij dikwijls ter naauwernood op de been kon blijven, en eensklaps vertoonden zich bij haar roode vlekken, die zij eerst voor mugebeten hield. Maar toen weldra haar geheele ligchaam daarmede bedekt was, geraakte de heer DE BRUIN in de grootste ongerustheid, want hij meende dat het de mazelen of het roodvonk was, en spoedde zich daarom om een geneesheer te halen. KLAARTJE weende zeer en wilde hare mama volstrekt niet verlaten, ofschoon EUGENIE het zelve wenschte, daar zij hare ziekte voor aanstekelijk hield. Eindelijk kwam de geneesheer en verklaarde tot groote geruststelling der familie, dat het slechts eene

in Indië dikwijls voorkomende ziekte was. Hij schreef verkoelende dranken voor en het gebruik der heerlijke Indische vruchten, waaraan men het zoo gemakkelijk bespeurt dat zij in een klimaat te huis behooren, dat zonnig en warm is; want ofschoon KLAARTJE reeds in Holland ananas, granaat- en orange-appelen gegeten had, die men met kunst in broeikassen kweekte, zoo waren zij echter hier, waar zij in de vrije natuur groeiden, veel sappiger, zoeter en grooter, zoodat zij eerst niet gelooven kon dat het hetzelfde soort van vruchten was.

De voorschriften van den geneesheer bleken zeer doelmatig te zijn, en toen na eenige dagen zware regenbuijen de lucht afkoelden, bevond EUGENIE zich spoedig zoo wel, dat zij met haar KLAARTJE den gewonen avondrid weder maken kon.

De heer DE BRUIN wenschte nu, dat zijne vrouw eenige zijner vroegere bekenden zou opzoeken, en van tijd tot tijd in gezelschap gaan; en hoewel EUGENIE zich slechts ongaarne van haar KLAARTJE scheidde, zoo was evenwel de wensch van haren man haar een heilig gebod, waarnaar zij zich steeds gewillig voegde. Wat zij evenwel van het gezellige leven zag, stond haar niet zwaar aan, want het scheen haar slechts eene zwakke nabootsing te zijn van het leven in den Haag of Parijs.

„Batavia is wel schoon,” zeide zij tot haren man, toen zij eens van een avondgezelschap kwam, „wanneer men deze schoone natuur maar niet ontsierde, door hetgeen daarbij niet voegt. Het komt mij geheel doel- loos en onnatuurlijk voor, dat de Europeërs hunne bruine bedienden in liverei-rokken steken, die een zoo

wonderlijk contrast maken met de Indische hoofd- dekking, die zij behouden en met hunne bloote voeten. Waarom dit aan vrije beweging zoo gewone menschen- soort in gegalonneerde rokken te prangen, waarin zij er zoo gedwongen uitzien? Ik houd het er voor dat men zijn vaderland niet naar een vreemd land moet medenemen, maar zich naar de zeden en gebruiken des lands voegen, waarin men leeft.

„Eerst viel mij ook het groot aantal dienstboden in het oog,” vervolgde zij, „maar daarmee heb ik mij eenigzins verzoend, daar ik heb leeren inzien, dat bij de traagheid der Maleijers, die altijd slechts eene zaak verrigten, dit eene noodzakelijkheid is. Maar waarom laat men ze niet liever in hunne gewone dragt, waarin zij hunne werkzaamheden zeker gemakkelijker en beter verrigten zouden, dan in die nauwe rokken, waarin zij mij als apen voorkomen, die komedie spelen?”

De heer DE BRUIN deelde volkomen in het gevoelen zijner vrouw, en om zich voor den doorgestanen dwang schadeloos te stellen, sloeg hij haar voor om den vol- genden avond naar een op een uur afstand gelegen dorp te rijden, waar men het Indische leven nog geheel in zijne oorspronkelijkheid zien kon.

KLAARTJE was zeer blijde, toen zij den anderen avond het rijtuig beklom; het herhaalde rijden langs den grooten weg en door de straten van Batavia was haar sedert eenigen tijd gaan vervelen, en het verheugde haar zeer, dat zij eens een Indisch dorp zien zou. De korte weg was spoedig afgelegd, en de uit bam- boesriet gebouwde hutten zagen er tusschen de Pi- sang-palmen en vijgenboomen zoo vriendelijk uit, dat

KLAARTJE uitriep: "o mama, als wij eens hier wonen konden!"

"Dan zoudt gij menig gemak moeten ontberen," zeide de heer DE BRUIN. Maar KLAARTJE kon zich dat zoo niet voorstellen, want nergens scheen het haar zoo schoon toe als juist hier. De kleine, lagchende kinderen, die geheel naakt voor hunne evenzeer bijna naakte ouders rondspeelden, wekten eerst haar medelijden op; maar weldra herinnerde haar de nog altijd groote hitte, dat deze kleine, nakende schepsels zich in hunnen natuurstaat zeker veel meer op hun gemak gevoelden, dan wanneer zij lastige kleederen hadden moeten dragen.

Men verliet het rijtuig, om onder de met zware vruchten beladen kokospalmen rond te wandelen. De ondergaande zon vergulde de bladeren en de geheele lucht was zoo met welriekende geuren vervuld, dat KLAARTJE dacht dat die van elke boom, bloem en plant opsteeg. Een klein, door het van de bergen afkomende water opgezwollen beekje, kronkelde door de groene velden heen, waarop geiten en koeijen weidden. Het was een zóó schoon en kalm schouwspel, dat EUGENIE getroffen uitriep: "Hoe geheel anders is dat, dan alles wat ik vroeger gezien heb! Hier eerst gevoel ik mij geheel in Indië, in de pracht en heerlijkheid dezer nimmer genoeg te prijzen natuur.

"Papa," zeide KLAARTJE, "gij hebt mij toegestaan voor mijnen aanstaanden verjaardag iets te vragen, dat mij het meeste genoegen zoude doen, en daarom verzoek ik u mij te vergunnen, om hier den geheelen dag door te brengen."

De heer DE BRUIN stond zijn dochtertje gaarne dit

verzoek toe, en opgeruimd en tevreden keerde men naar de stad terug.

Geheel naar de Europesche zeden hadden de meeste Europesche familie's te Weltevreden eenen vasten dag, waarop zij gezelschap ontvingen, hetgeen hun evenwel meer tot last dan tot genoegen was; want daar wegens de groote hitte de mannen gewoonlijk in luchtige katoenen kleederen rondliepen, moesten zij echter op dien dag een naauwsluitenden rok aantrekken, hetgeen hun in dit klimaat nog veel lastiger dan in hun vaderland toescheen. Ook de dames, die insgelijks anders slechts wijde, boven aan den hals even vastgemaakte kleederen droegen, moesten alsdan toilet maken, hetgeen evenwel voor hen door de korte mouwen, lage japonnen en de dunne stof minder lastig was.

Ook mevrouw DE BRUIN moest eenen avond bepalen, waarop zij ontving, waarin KLAARTJE veel genoegen had: want hoewel een Indisch huis altijd met eene aan overdrijving grenzende weelde verlicht wordt, zoo wordt het toch bij zulk eene gelegenheid met waskaarsen en lampen als geillumineerd, en ziet er zoo vrolijk en prachtig van tusschen de donkere schaduwen der Pisangen palmboomen uit, dat men reeds bij het binnenkomen eenen aangename indruk ontvangt. KLAARTJE liep op zulke dagen altijd zeer bezig het huis op en neder, en al was zij ook dikwijls zeer vermoeid, bleef zij evenwel wakker, want zij moest ook het wegrijden zien, waarbij achter ieder rijtuig een bediende met eenen brandenden fakkel stond, of, wat haar nog meer beviel, met een brandend bamboesriet vooruitliep. Eerst toen het laatste schijnsel van den hellen lichtglans verdwenen was,

haastte zij zich om haar bedje op te zoeken, en reeds half ingeslapen, zeide zij nog dikwijls: „o! wat is het toch schoon in Indië.”

HET VERJAARFEEST IN INDIE.

Het eerste jaar van het verblijf der familie op Java was bijna voorbij en KLAARTJE'S geboortedag naderde. Zooals kinderen gewoon zijn, had zij den wensch om dien dag in het kleine vriendelijke dorp nabij Batavia door te brengen, sedert lang vergeten, en toen de heer DE BRUIN dit bemerkte, sloeg hij voor eenen vriend te bezoeken, die eene bekoorlijke villa bewoonde, welk in een dorp aan den grooten weg gelegen was, waarlangs de bergbewoners op marktdagen naar de stad togen.

„Wij zullen iets regt Indisch zien,” zeide hij, „want de landlieden komen met hunne producten daar voorbij, en later bezoeken wij dan nog den bazar.”

Reeds voor den opgang der zon, maakte men zich op weg en verrastte de familie van den heer JOHNSON, zoo heette de vriend, nog aan het ontbijt.

Mijnheer en mevrouw JOHNSON zaten in de galerij door hunne kinderen omgeven, en werden door jonge slaven bediend, waarvan ieder naar de gewoonte des lands, zijne eigene post, zijne eigene hem aangewezen bezigheid had. Een kleine jongen hield de *tali-api*, dat is de brandende lont tot het aansteken van sigaren in de

hand, want zwavelstokken gebruikt men op Java niet, daar dit voor de aldaar wonende Europeanen te lastig schijnt, en dus wordt in iedere huishouding een jongen hiervoor aangesteld, die altijd de brandende lont met zich draagt. Een andere slaaf was van den theeketel voorzien, waaruit men op een wenk van de vrouw des huizes de koffij- en theepot vulde. Een derde had de melkkan, een vierde het brood, een vijfde de boter. Zoo stonden zij achter de stoelen der ontbijtenden, lettende op den minsten wenk, die voor hen een bevel was.

KLAARTJE zag met verwondering naar die menigte bedienden; want hoewel EUGENIE dadelijk begrepen had, dat in dit heete klimaat de mensch minder aan werken gewoon is, dan in Europa, zoo had zij echter niet kunnen besluiten om de gebruiken des lands onbepaald na te volgen en zich met eene menigte onnutte bedienden te omgeven. Zij was aan werkzaamheid gewoon en deed tot groote verbazing der inboorlingen veel zelf, wat de andere dames beneden zich achtten, en verkoos vooral met haren man en dochttertje ten minsten bij het ontbijt alleen en zonder lastige bedienden te zijn.

KLAARTJE maakte spoedig kennis met de kinderen en toen het ontbijt geëindigd was, ging men naar den tuin. Hier had JOHNSON alle inlandsche voortbrengselen laten planten, zoodat men met éenen blik bijna de geheele vegetatie van het land overzien kon. Daar zag men de theeplant, den koffijboom, het suikerriet en den indigo, zoowel als de noodzakelijke rijst; daarnevens de wonder fraaije, op eene gladde perzik gelijkende muskaatnoot, de kokuspalm en de pizangplant en vele

andere, welke Java tot een rijk en voordeelig land maken. Het was nog vroeg op den dag en de daauw lag zwaar als dikke regendroppels op de bladen en planten, maar de steeds hooger en hooger klimmende zon trok het van duizend kleuren schitterende water zoo spoedig omhoog, dat daarvan weldra niets meer te zien was en de bloemen hare bladeren zamenvouwd en naar nieuwe verfrissing schenen te verlangen.

Nadat men den tuin doorwandeld had, naderde het gezelschap den landweg om de naar de stad zich spoedende landlieden voorbij te zien gaan en KLAARTJE zag nu zooveel nieuws en verrassends, dat zij dikwijls niet wist, waarheen zij het eerst zien zoude. Hoe levendig haar alles trof, wat als in een diorama haar voorbijging, bewijst een brief, welke zij den volgenden dag aan haren grootvader schreef.

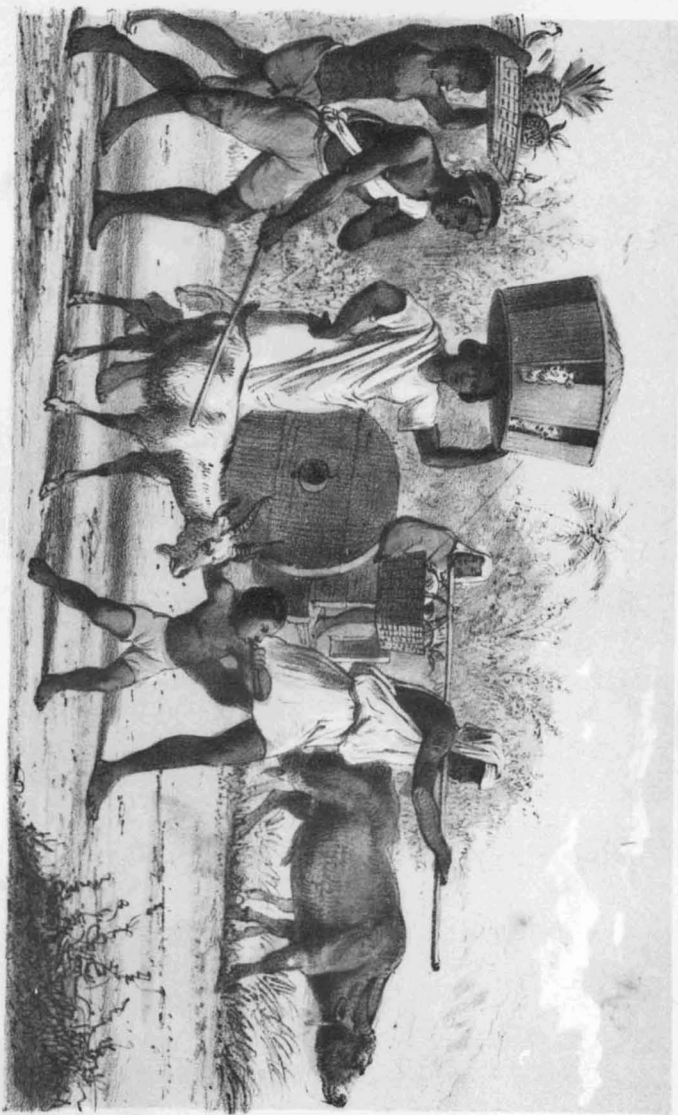
„Gisteren was het mijn verjaardag, lieve grootpapa,” schreef zij, „en mama zeide, dat gij veel om mij zoudt gedacht hebben, en daarom wil ik u naauwkeurig beschrijven, hoe ik den dag doorgebracht heb. Wel heb ik niet gedanst, zooals op mijnen laatsten verjaardag, waarop gij ter mijner eer zulk een prachtig bal gaaft; maar ik heb veel nieuws en belangwekkends gezien, en ik heb alles opgeteekend, om het u te kunnen mededeelen. Wij waren bij een der vrienden van papa op het land, die eenen zeer fraaijen tuin heeft, en wiens huis niet ver van den weg ligt. Wij wilden de lieden naar den bazar, zooals men hier den marktdag noemt, zien gaan, en nadat wij den tuin van den heer JOHNSON doorwandeld hadden, zetten wij ons onder eenen boom neder, wiens breede takken ons bescherming tegen

de zonnestralen boden. De trein van landlieden en bergbewoners, die naar den bazar snelden, ging dicht langs ons voorbij. De Javanen droegen stokken op hunne schouders, aan beide einden waarvan manden waren vastgemaakt, die hunne koopwaren en voortbrengselen bevatten. De vliegende Chinees was ook onder hen: die maakt het zich echter gemakkelijker want hij rijdt van huis tot huis om zwart en wit brood te koop te bieden, en daarom noemen hem de menschen „den vliegenden Chinees.” De arme Javanen hebben het echter veel moeilijker, want dikwijls moeten zij eenen weg van acht uren afleggen, eer zij de stad en markt bereiken; papa zeide dat in dit klimaat acht uren van het gebergte af te gaan eene reuzen inspanning was. En toch komen zij allen, meer of min beladen, naar mate hunne bezitting groot of klein is: bedenk eens grootpapa, welk eene vermoeijenis! dikwijls komen zij slechts met een stuk hout, dat zij sierlijk bewerkt hebben, om dat met benoodigdheden voor hen en de te huis geblevenen te verruilen en wanneer men hun geld geeft, dan verdobbelen zij het nog dikwijls denzelfden dag in het speelhuis. Papa zeide, dat de Javaan de waarde van het geld niet kent: hij denkt niet aan de toekomst en aan onvoorziene gevallen; hij geniet slechts het tegenwoordige en zijne kleine winst, op het oogenblik waarop hij die ontvangt, hetgeen geheel met zijn geloof samenhangt, daar hij een Mohammedaan is, alzoo aan voorbeschikking gelooft en volstrekt geen begrip heeft van een lot, dat men zich zelven geschapen heeft.

„Het getal der landlieden vermeerdeerde weldra zoozeer, dat er wel vele honderden ons voorbij trokken.

Bijna geheel naakt, maar stil en vlug wandelden zij met hunne groote korven op den stofferigen weg voort. De een droeg kippen in houten hokken of had ze met een touw aan een stok gebonden, de ander dreef een bok voor zich uit; kleine rijstvogels waren bij duizenden in kooijen opgesloten en werden ons, altijd bij tien stuks gelijk, voor weinige penningen te koop aangeboden. Vervolgens kwam eene lading pisangbloemen, roode en gele ananassen volgden; zeer zonderlinge karren, wier raderen er als molensteenen uitzagen, reden er ons voorbij: in één woord, ieder oogenblik kwam er iets anders, iets nieuws, dat mij weder een nieuw genoegen verschafte. Bijna niets dan mannen kwamen voorbij, en de vrouwen die medegingen, schenen alleen daarbij te zijn om de kinderen en grijsaards te begeleiden, die op de markt eenen genoegelijken dag wilden doorbrengen. De vrouwen waren bijna allen leelijk, hadden meestal zwarte tanden en donkerroode lippen, hetgeen, zooals papa zegt, daarvan komt, dat zij zooveel betel kaauwen en zich de lippen beschilderen, hetgeen zij voor schoon houden. Mij kwam het evenwel zeer afschuwelijk voor, en ik moest over de dwaasheid der menschen lagchen, maar papa zeide, dat ik groot ongelijk had: de begrippen van schoonheid zijn van elk land zeer verschillend en de Javanen vinden onze kleeding zeker even leelijk en ongemakkelijk, als ik hunne gewoonte om zich door het kaauwen van betel de tanden zwart te maken en hunne lippen donker rood te verwen, belagchelijk vind.

„De Javanen hebben vele goede hoedanigheden,” verhaalde papa mij verder: „zij zijn dankbaar omtrent hunne

weldoeners, liefdevol jegens hunne ouders, zorgvuldig omtrent hunne kinderen, en in het algemeen steeds eerbiedig omtrent den ouderdom zoowel als dienstvaardig jegens iedereen. Toen kwamen mij die arme menschen met hunne bruine lichamen, zwarte tanden en naakte lichamen niet meer zoo leelijk voor, en ik schaamde mij hen bespot te hebben.

„Wel een uur lang hadden wij naar dit voorbijtrekken gezien, toen papa zeide, wij willen nu zelve eens naar de markt rijden. O, grootpapa wat was daar een gewoel van menschen en dieren, een handelen en wandelen! Mama meende dat een schilder in die verschillende groepen en den rijkdom en afwisseling van kleuren en de bekoorlijkheid der vormen een rijk veld zou hebben kunnen vinden. Het was dan ook allerliefst om te zien, hoe de lieden met hunne goedhartige gelaats-trekken voor hunne schoon gevlochten korven heên en weder wandelden: en zoo onbekommerd en vrolijk rond zagen, en daarbij toch zulk een schrandere en slim voorkomen hadden. Vele Chinezen gingen tusschen de verkoopers rond, van wie zij de waren uit de eerste hand opkochten om ze vervolgens, gelijk papa zeide, in Batavia voor veel hooger prijzen weder te verkoopen. Is dat niet leelijk van de Chinezen? Zij liepen, onophoudelijk pratende, in groote drukte op en neder, maar zij konden mij niet meer behagen sedert ik wist dat zij de verdiensten der arme bergbewoners zoozeer verminderen.

„Tegen den tijd van het middagmaal reden wij naar den heer JOHNSON terug, in wiens fraai huis wij gedurende de heete uren van den dag bleven; maar des

avonds, lieve grootpapa, kwam eerst het schoonste aan. Toen het koel werd en reeds donker begon te worden, reden wij naar Weltevreden terug, ten minsten ik geloofde zulks, maar papa liet eenen anderen weg inslaan en toen ik vroeg waarheen wij toch reden? zeide hij lagchende dat zult gij wel zien!

„Nadat wij van den grooten weg af en een tijd lang op zijwegen gereden hadden, zag ik eensklaps een hel schijnsel van licht en toen wij een weinig naderbij kwamen, kon ik tusschen de hoogen palm- en pijnboomen door helder verlichtte hutten ontdekken. Het was het Indische dorp, hetwelk wij vroeger bezocht hadden en waar het mij zoozeer bevallen was, dat ik toen papa verzocht had daar mijn geboortedag te mogen vieren. Ik had dit verzoek later geheel vergeten, maar mijn goede papa had daar aan gedacht en had mij nu deze verrassing voorbereid. Het was een schoon gezigt, lieve grootpapa, en ik kon er mij niet aan verzadigen. De bamboeshutten waren met gekleurde lampen versierd en van boom tot boom hingen bloemguirlanden, en ook de kleine naakte kinderen, die ons kwamen tegenloopen, hielden bloemen in de handen, welke zij mij voor de voeten strooiden, toen ik uit het rijtuig klom. De grooteren onder hen droegen allerliefste geschenken, die mijne goede ouders voor mij bestemd hadden en papa nam een klein meisje van acht jaren bij de hand en zeide, terwijl hij het tot mij bragt: „Zie, KLAARTJE, ik breng u een klein speelmakkertje, die in het vervolg bij ons wonen zal.” Ik wist bijna niet, wat ik zeggen zoude, zoo verrast was ik en viel mijne goede vader schreiende om den hals. De kleine kinderen

sprongen juichende om ons rond en de ouderen waaraan papa rijst, jonge hoenders en visschen had laten uitreiken, keken zoo vergenoegd en vrolijk rond, alsof zij ieder woord verstonden, wat wij met elkander spraken. Wij aten des avonds onder de palmen en reden eerst laat in den nacht naar huis. De kleine LISE, zoo heeft mama mijne kleine speelgenootte genoemd, en hare moeder, die eene weduwe is, reden met ons. Mama had eene vrouw voor hare bediening noodig, en daar de Javanen zich ongaarne van hunne familie scheiden, zoo nam papa ook LISE als mijn speelmakkertje in ons huis. Zoo hebben wij nu reeds twee gezinnen bij ons in huis, want onze huismeid is de vrouw van den koetsier, en de zoon van den bediende is *tali-api* jongen en zijne vrouw bewijst allerlei diensten. De kleine LISE zal met mij onderwijs hebben en wat zij nog niet weet, zal ik zelve haar leeren. Ik stel mij dat als zeer aardig voor, grootpapa, en zal mij zelve als onderwijzeres voor zeer eerwaardig houden, en ik kan mij ook al aan haar doen verstaan want ik spreek al zoo tamelijk Maleisch.

„Toen wij te huis waren gekomen, bedankte ik mijne lieve ouders nogmaals voor al de vreugde, die zij mij verschaft hadden en papa kuste mij en zeide: „Zie, KLAARTJE, dat is nu een verjaarseest op zijn Indisch: dansen kunt gij hier niet, dat zou meer in- dan uitspanning zijn, maar het land biedt zooveel schoons en wonderbaars aan, dat gij de Europeesche uitspanningen niet missen zult.”

„Zoo eindigde, lieve grootpapa, mijn verjaardag, waaraan niets zou ontbroken hebben, wanneer gij bij ons hadt kunnen zijn. Maar nu is er reeds een jaar

voorbij, en wel zeer spoedig: over drie, vier jaren, zegt papa, denkt hij terug te keeren, en die zullen even schielijk voorbijgaan; laat u daarom de tijd niet lang vallen, waarde grootpapa, en opdat hij spoedig omkome, moet gij maar dikwijls schrijven aan

Uw KLAARTJE."

De heer DE BRUIN had met wijs inzicht zijne dochter eene speelgenoot gegeven: de kleine gevoelde zich zeer eenzaam, en, door de hitte afgemat, gevoelde zij dikwijls eene zekere lusteloosheid en traagheid, die haar het leeren moeilijk maakte en haar elke kleine inspanning angstig vermijden deed. Het was EUGENIE nog niet gelukt om eene gouvernante te vinden, die aan hare wenschen voldeed, en zoo was KLAARTJE, wanneer hare leermeesters vertrokken waren, dikwijls aan zich zelve overgelaten, daar hare moeder, geheel bezig gehouden door de zorgen voor de huishouding of bezoeken, zich niet altijd met haar bemoeijen kon. Dit alles was nu geheel anders: KLAARTJE was niet meer alleen en de wensch om de leermeesteres van haar klein speelmakkertje te worden, spoorde haar steeds tot meerderen ijver aan. Tevens streelde het hare eerezucht, wanneer de heer DE BRUIN haar eenigen lof over de vorderingen toezwaaide, welke LISE maakte, en daar deze een schrander en vlug kind was, zoo was voor de jeugdige leermeesteres hare betrekking ook niet zoo moeilijk als zij in den beginne gedacht had.

De kleine Maleische was over alles, wat zij zag, zeer verbaasd. Hare moeder was weinig in de stad geweest

en ook dan nog had zij het kind zeldzaam medegenomen, en zoo was haar dus alles nieuw en dikwijls gaf zij over kleinigheden luide hare bewondering te kennen, waarin KLAARTJE een ongemeen genoeg scheidde.

Even als alle Maleijers was LISA dienstvaardig en gehoorzaam en onderwierp zich ligtelijk aan den wil harer jeugdige meesteres, zooals zij KLAARTJE persoonlijk noemde: maar in eene zaak was zij onophoudelijk tegenstrevend en dat wel bij het aantrekken van Europeesche kleedingstukken. Hoe ligt en wijd de kleederen ook waren die men haar gaf, altijd gevoelde de kleine zich daarin beklemd en verzekerde weenende, dat zij zich niet bewegen kon en zonder twijfel stikken moest, wanneer zij al dezen toestel dragen moest. Men moest de toevlugt nemen om haar langzamerhand aan de nieuwe dragt te gewennen, en EUGENIE liet haar tot dit doel eerst een zeer licht stuk doek om de heupen slaan, en toen zij daaraan gewoon was, volgden langzamerhand en bij groote tusschenruimten de andere kleedingstukken. KLAARTJE was zeer gelukkig, toen zij eindelijk de kleederen, welke zij vroeger gedragen had, aan hare LISA geven kon, en toen nu de eerste afkeer overwonnen was, verhief zich bij de kleine ook spoedig de den Maleijers zoo eigene zucht tot opschik. Zij vlocht bloemen en linten door het haar, even als zij het bij de Europeesche dames, die mevrouw DE BRUIN bezochten, gezien had. Alleen kon men haar niet bewegen om kousen of schoenen aan te trekken, en daarom liet men haar dan met bloote beenen rondloopen en het was een vreemd gezigt, wanneer de bruine beenen en armen uit het fijne witte neteldocksche kleedje te voorschijn kwa-

men, hetgeen echter op Java niets buitengewoons was, daar bijna alle inboorlinge zonder voetschoeisel gingen. Eerst later in Holland besloot LISA zich naar het algemeene gebruik te voegen en alles wat Indië in dit opzicht van haar verkrijgen kon, was, dat zij het zich liet welgevallen om een paar voetzolen te dragen.

DE CHINEESCHE MARKT.

Het was tegen het einde van Februarij, toen de heer DE BRUIN, uit de stad teruggekeerd, op zekeren avond met een lagchend gezigt bij de zijnen binnentrad. „KLAARTJE,” zeide hij, „gij zult morgen iets geheel eigenaardigs zien, hetgeen mijne drukke bezigheden verleden jaar verhinderd hebben om u te laten zien. De Chinezen viëren binnen weinige dagen hun Nieuwejaar, en dit feest wordt steeds door eene markt voorafgegaan, welke zij in hunne achter Batavia gelegene kampen houden en waarop men behalve levensmiddelen niets dan Chineesche voortbrengselen vindt, maak dus dat gij morgen avond ten acht uren gereed zijt, want dan is het geheele kamp helder verlicht en levert een zeer eigenaardig schouwspel op.” KLAARTJE danste van vreugde de kamer rond en ook de kleine LISE juichte overluid van vreugde, want het rijden in een open rijtuig, met den fakkeldrager daar achter op, vond zij altijd zeer pleisierig.

Den volgenden avond stonden de kinderen reeds lang

voor het bepaalde uur geheel gekleed, en wachtten met ongeduld de komst van den heer DE BRUIN af. Het was hun of hij heden veel later dan gewoonlijk naar huis keerde, en alsof de pendule stil bleef staan, want hoe dikwijls zij naar de wijzerplaat zagen, wilde het toch maar geen acht uren slaan. Eindelijk hoorden zij het rijtuig, hetwelk den heer DE BRUIN uit de stad terugbragt, en naauwelijks een kwartier uurs daarna zaten allen in het rijtuig en reden naar het Chinesehe kamp toe. De kleine paardjes waren zoo vurig en sprongen zoo lustig, dat zij den bediende, die hen bij het afrijden bij den stang hield, herhaalde malen hoog van den grond oplitten, en toen zij nu eindelijk alleen door den koetsier bestuurd werden, renden zij in vollen galop weg en weldra had men de stad Batavia achter zich en naderde het hel verlichte kamp. De kinderen juichten overluid toen zij deze zee van licht zagen en ook EUGENIE verzekerde, dat het een verrassend schoon schouwspel was, die menigte menschen, welke, te voet, te paard en in rijtuig allen naar dezelfde plaats heenstroomden. „In de daad,” zeide EUGENIE, terwijl zij naar de menschen keek, die van alle kanten hun rijtuig omringden: „het moet een belangwekkend schouwspel zijn, hetwelk ons wacht, want geheel Batavia schijnt wel uitgelopen te zijn, om het te genieten.”

En werkelijk vertoonde zich ook spoedig aan hen een tooneel, dat zoo iets eigenaardigs had, dat het hun niet verwonderde, dat jaarlijks menschen van de verschillende natiën deel aan dit feest namen. De van bamboesriet gebouwde winkels waren allen door lampen

verlicht, en KLAARTJE meende Europesche St. Nikolaas winkels te zien, waarin de verschillendste koopwaren in bonte schakering ten toon gesteld waren. „Laat ons eerst de bloemmarkt bezoeken,” zeide de heer DE BRUIN zich tot EUGENIE wendende, „want dat is het fraaiste wat men zien kan. De Chinezen namelijk passen al hunne tuinierskunst daarop toe, om boomen en bloemen tot eene dwerggestalte te brengen, en deze kunst gelukt hun in zulk eenen graad, dat men tamarinden, palmen, oleanders, pisangs en andere boomsoorten, geheel ontwikkeld en toch niet grooter en hooger vindt, als anders gewoonlijk potgewassen zijn.”

EUGENIE volgde met de kinderen, die veel genoeg in de kleine boompjes hadden, welke hun als aardig speelgoed voorkwamen, en had moeite de kleinen eindelijk te bewegen om verder te gaan.

Van daar ging men naar de groente- en vleeschmarkt, die echter de kinderen veel minder beviel dan de heerlijke bloemmarkt met de aardige dwergplanten. Eindelijk sloeg de heer DE BRUIN een van winkels gevormde straat in, en hier zou men werkelijk hebben kunnen gelooven, dat men zich op eene Europesche kermis en te midden van een volksfeest bevond, wanneer niet de bouwtrant der winkels en de vele vreemdsoortige kostumes der wandelaars herinnerd hadden, dat men zich in een vreemd werelddeel bevond. Hier had men, even als in Europa, restauratie's, waarin men alle mogelijke ververschingen kon krijgen, speelbanken en schouwburgen.

De heer DE BRUIN verhaalde, dat de Chinezen zeer hartstogtelijk aan het spel waren overgegeven, en dat hier in deze speelhuizen de welvaart eener geheele fa-

milie dikwijls in één avond vernietigd en hun geheele vermogen verspeeld werd. „O, laat ons van hier gaan,” verzocht EUGENIE, „het wordt mij zoo onaangenaam te moede in de nabijheid dezer rampzalige gebouwen.”

Met deze woorden keerde zij zich om, om verder te gaan, maar de heer DE BRUIN zeide:

„Laat ons nog den Chineschen schouwburg bezoeken, hetgeen, ofschoon wij de taal niet verstaan, echter eenen eigenaardigen indruk op ons zal maken, en ons een denkbeeld geven zal, hoever de Chinezen het in de tooneelkunst gebragt hebben.”

Men trad den schouwburg binnen, en de kinderen ontstelden hevig over het vreesselijke geraas, dat hun tegenklonk. Elke vertooning ging vergezeld van eene luidruchtige muziek en het onophoudelijk slaan op bekkens, hetgeen niets minder dan liefelijk was om aan te hooren; daarbij kwam het bestendige schreeuwen der tooneelspelers, die met hunne hevige gebaren en beschilderde gezigten, met hunne neusklanken en half waanzinnige sprongen en dansen op het tooneel, zeker op iederen Europeër eenen hoogst onaangename indruk maakten. Het stuk stelde eenen held voor, die alles, wat hem naderde, doodstak, en vervolgens daarvoor door den keizer, die met een waaijer in de hand op den troon zat, geëerd en geprezen werd. Tusschen elke zinsnede, die gedeklaméerd werd, viel de bekken-muziek in, hetgeen eindelijk de zenuwen van EUGENIE zoozeer aandeed, dat zij dringend verlangde om den schouwburg te verlaten. Ook KLAARTJE was blijde weder in de frissche lucht te komen, want, daar zij geen woord van het zoo vreemde treurspel begreep, zoo had zij zich

spoedig verveeld en verheugde zich, dat haar vader den voorslag deed, om in het huis van eenen bekenden Chinees te gaan, en daar van de wat al te vermoeijende feestdrukte uit te rusten.

Op den weg derwaarts verhaalde de heer DE BRUIN nog veel van de tooneel-letterkunde der Chinezen. „Hunne stukken zijn meestal van historischen inhoud,” zeide hij, „en de text moet dikwijls zeer dichtelijk en schoon zijn; maar door hunne overdrevene wijze van voorstelling en hunne verdoovende muziek bederven zij alles, en de schoonheden der verdichting gaan daardoor zelfs verloren voor hen, die hunne taal verstaan.”

De woning van den Chinees bereikte men spoedig; zij bestond in een fraai huis van twee verdiepingen hoog, met breede, rood verlakte deuren, waarop met gouden letteren opschriften te vinden waren. Toen men in het voorportaal trad, riep KLAARTJE verwonderd uit: „o! wat is dat?” waarbij zij op eene gedaante wees, die geheel zwart was en zes handen had, aan de voeten waarvan een fraai in hout gesneden altaar was opgericht, waarop thee, suiker en schalen met rijst stonden. Ook een lampje brandde daarop, even als voor de Roomsche heilige beelden, en dringend herhaalde de kleine hare vraag, waarop de heer DE BRUIN, die alleen met EUGENIE zich bezig hield, daar deze zich nog eenigzints ongesteld gevoelde, in den beginne niet gelet had.

„Dat is het huisaltaar der Chinezen, mijn kind,” zeide de heer DE BRUIN, „en het beeld, hetwelk u zoo afschuwelijk voorkomt, is de booze God, waaraan de Chinezen gelooven.”

„De booze God?” vroeg KLAARTJE verwonderd, „is er dan een booze God?”

„Neen, mijn kind,” antwoordde de heer DE BRUIN, „maar alle volkeren, voor wie het licht des Christendoms nog niet is opgegaan, die deze zaligmakende godsdienst van liefde, waarheid en genade nog niet kennen, zijn meer of min bijgeloovig, en zoo gelooven ook de Chinezen aan eenen *boozen* God, wien zij offers moeten brengen, om hem te verzoenen. De *goede* God, aan wien zij evenzeer gelooven, doet naar hunne meening alles uit zich zelf en heeft geene offergaven noodig: want het is voor hem een groot genoegen, wanneer hij zijne schepselen gelukkig maken kan; tot hem zenden zij slechts hunne gebeden op en zijn overtuigd, dat deze volkomen voldoende zijn. Maar de *booze* God moet door offergaven gunstig gestemd worden; voor hem buigen zij zich in ootmoed neder en vlejden hem, opdat hij de menschen geen kwaad doe en de gaven van den *goeden* God niet aan het verderf ten prooi geve; en daar zij hem zoozeer vreezen, hebben zij hem ook zoo afschuwelijk als maar mogelijk is afgeschilderd.”

KLAARTJE had met verbazing toegeluisterd. „Hoe is het mogelijk,” riep zij, „dat volwassen menschen nog zoo dwaas bijgeloovig kunnen zijn? Het is regt bespottelijk,” en daarbij lachte zij hartelijk.

„Men moet hen, die nog in de duisternis wandelen, niet bespotten,” zeide de heer DE BRUIN ernstig, „het is hunne schuld niet, dat zij in het Christelijk geloof niet geboren en opgevoed zijn, en dat hun het licht der kennis tot nog toe niet geworden is; en dus hebben zij

billijke aanspraak op ons medelijden en verdienen niets minder dan onzen spot."

KLAARTJE sloeg beschaamd hare oogen naar den grond. „Lieve papa," zeide zij vervolgens, „ik heb ongelijk om de arme Chinezen te bespotten, dat gevoel ik nu wel, en ik beloof u om nooit weder te spotten met vreemd luidende geloofsbegrippen."

„Zoo is het goed, mijn KLAARTJE," antwoordde de heer DE BRUIN, terwijl hij de wangen der kleine streefde, en voortgaande bereikte men nu de binnenste vertrekken. De kamers in het voorste gedeelte van het huis waren hoog en ruim, en op Europesche wijze gemeubileerd. In de eerste hingen Chinesche schilderijen en gedichten aan de wanden, in het tweede bevond zich een gedenkteeken, hetwelk de eigenaar des huizes voor de nagedachtenis zijner moeder had opgerigt, en dat er weder als een huisaltaar uitzag. De eetzaal was zoo groot, dat wel honderd menschen daarin plaats konden vinden, en van daar kwam men in de achterste galerij, waarin eene menigte papegaaijen, een heerlijk fraaije kakatoe en een purperroode vogel met blaauwe vleugels hingen.

„Hier houdt de vrouw van den Chinees zich gewoonlijk op," zeide de heer DE BRUIN, „die evenwel geene Chinesche maar eene Javaansche is, want de reeds langer op Java wonende Chinezen hebben zich veel met de Javanen en Maleijers in het huwelijk begeven."

Nadat men zich een weinig verkoeld en eenige vruchten genoten had, die een dienaar des huizes op eenen kostbaren schotel aanbood, keerde men naar Weltevreden terug, waar de kinderen van al het

vreemdsoortige en wonderbare droomden, dat zij gezien hadden.

Een tijd lang leefde nu de familie zeer stil en afgetrokken, daar de heer DE BRUIN door handelsbezigheden genoodzaakt was om vele reizen in het binnenland te ondernemen. Hij had namelijk zijne koffij- en theeplantaadjes door nieuw aangekochte landerijen belangrijk vergroot, en daar hij zoowel over de verdeling der gronden als over de nieuwe aanplantingen zelf het oog wilde houden, zoo was hij dikwijls vele weken van zijne familie gescheiden. EUGENIE, die er niet van hield, om zonder haren man gezelschappen te bezoeken, leefde in zijne afwezigheid geheel afgetrokken en hield zich slechts met KLAARTJE en de kleine LISA bezig, welke laatste zich zoo snel ontwikkelde en weldra zoo ver gevorderd was, dat zij aan vele leeruren van KLAARTJE deel kon nemen. Deze was zeer trotsch op hare kleine leerling, die zij met iederen dag liever kreeg, zoodat het haar ten laatsten een waar genoegen werd, haar onderwijs te geven, waardoor zij zelve belangrijke vorderingen maakte. In den beginne was menige eigenschap van haar speelmakkertje haar hinderlijk, ja bijna onaangenaam geweest, en zij had moeite gehad, om zich daaraan te gewennen. Zoo hadden LISA's langzame, sluipende bewegingen, zoowel als de groote buigzaamheid van haar ligchaam haar aan de apen herrinnerd; en hare langzaamheid en gebrek aan inspanning, waarmede de kleine elke haar opgedragene gemakkelijke en onbeduidende bezigheid verrigtte, had haar ongeduld gaande gemaakt. Langzamerhand had zij zich evenwel gewend aan deze manieren, die allen Maleijers eigen

zijn, en alleen LISA's handen, die zoo zacht en buigzaam waren, dat zij haar bijna als zonder beenderen toeschouwen, wekten nog altijd hare bewondering. op. "Mama," zeide zij op zekeren dag, toen LISA juist met veel moeite beproefde, om met hare kleine, zachte handen een uit Europa medegebragt, eenigzints zwaar tafelkleed op te vouwen. "Mama, hoe komt het toch, dat LISA zoo geheel anders is dan gij en ik. Zie slechts hare kleine handen eens aan, het is alsof zij geene beenderen heeft."

"Dat heeft God in zijne wijsheid zoo beschikt, mijn kind," antwoordde EUGENIE, "hij heeft ieder mensch zoo geschapen, als het klimaat van zijn land vereischt. De Indiaan heeft een ander ligchaamsgestel dan de Europeër, en daardoor wordt het hem mogelijk, zonder groote bezwaren het heete luchtgestel te verdragen, terwijl de Europeër altijd daarmede te strijden zal hebben, en zich altijd als eene vreemde plant gevoelt, die in den warmen grond niet regt groeijen wil. Volgens de opmerkingen, die men gemaakt heeft, is gebleken, dat het derde Europesche geslacht hier bestendig uitsterft, wanneer het zich niet met de inboorlingen of Chinezen in het huwelijk treedt."

"O, lieve mama," riep KLAARTJE, die opmerkzaam toegeluisterd had, "keeren wij dan niet spoedig naar Holland terug? Hier te moeten sterven, zou toch al te treurig zijn."

"Klein zottinnetje," zeide lagchende mevrouw DE BRUIN; "gij zult hier evenmin sterven als dat gij zoo bruin worden zult als de kinderen van den heer JOHNSON zijn, die u onlangs zoo in het oog vielen, en wier moeder eene Maleische is. Maar ga nu en help met

uwe sterkere handen LISA bij hare bezigheden, waarmede zij, naar ik zie, nog altijd niet klaar gekomen is."

HET FEEST DER VOLLE MAAN.

Bij zijne uitgebreide ondernemingen en groote handelszaken, was de heer DE BRUIN dikwijls met den gouverneur-generaal onzer Oost-Indische bezittingen in aanraking gekomen, en deze, die den bedrijvigen, schranderen en beschaafden man zeer genegen was, had hem uitgenoodigd hem te Buitenzorg, waar hij zijn verblijf hield, te bezoeken. De heer DE BRUIN, die nog van zijn eerste verblijf op Java Buitenzorg kende als een bekoorlijk en in alle opzigten schoon oord, was over deze uitnoodiging ten hoogsten verblijd, en besloot daar KLAARTJE's dertiende verjaarafeest te vieren; evenwel verzweeg hij dit plan nog voor haar, en zeide slechts aan EUGENIE, hoe hoogelijk vereerd hij zich gevoelde door de uitnoodiging van den door hem zeer geachten gouverneur, die hier den koning verving, en aan wiens goede gezindheid zoo veel voor hem en den goeden uitslag zijner ondernemingen afhing.

EUGENIE verheugde zich over de kans, om haar dochttertje, die nu reeds de kinderschoenen begon te ontwassen, eene verrassing te verschaffen, en maakte in stilte alles tot de reis gereed, die wel nog zeer in de verte was, maar met het denkbeeld waaraan zij zich toch gaarne bezig hield.

De heer DE BRUIN lachte er dikwijls om, als hij zag, hoe druk de liefderijke moeder bezig was, om de garderobe der kleine te regelen, en met nieuwe, smaakvolle kleederen aan te vullen.

„Gij hebt toch een echt vrouwelijk gemoed, lieve EUGENIE,” zeide hij dan wel eens, „eene moeder, die voor haar kind zichzelf vergeet! Ik zie u alleen met KLAARTJE's garderobe bezig, terwijl gij ook meer aan de uwe denken moest, om in de schitterende kringen van den gouverneur op eene behoorlijke wijze u te kunnen vertoonen. Ik zou om niets ter wereld willen, dat mevrouw DE BRUIN in eenig opzigt bij de andere dames achter stond, en daarom zult gij mij moeten toestaan, het hier en daar ontbrekende aan te vullen, waartoe ik reeds de noodige maatregelen genomen heb. Daar ons evenwel nog veel tijd overblijft, voor wij die kleine reize ondernemen,” vervolgde hij, toen EUGENIE hem haren dank voor zijne zorg betuigd had, „zoo laat ons niet verzuimen, intusschen nog een Chineesch feest te bezoeken, hetwelk op den eersten vollen maan in Februarij invalt. Gij zult gewaar worden, dat de eigenaardige schoonheidszin en het phantastisch beginsel van dit volk zich bij dit feest op de duidelijkste wijze openbaart.”

EUGENIE was hiermede zeer in haar schik, en KLAARTJE en LISA, bij wie de herinnering aan de Chinesche markt nog levendig was, konden nauwelijks wachten, tot de lang gewenschte feestdag daar was. De volle maan viel ditmaal in de laatste dagen van Februarij, en reeds vele dagen te voren droegen de Chinezen hunne voor dit feest onmisbare slangen, hun

altijd terugkeerend zinnebeeld der eeuwigheid, plegtig door de straten der stad. Eene derzelve, die uit slangenvellen zamengenaaid was, had de reusachtige lengte van wel 50 voeten en werd met bekken-muziek en geschreeuw door veel volk begeleid. Hier en daar vertoonden zich ook in haar gevolg verkleedde dames in mannen- en vrouwenkleederen, die eenen vreemden uit den tijd der Portugezen afkomstigen dans met fakkels en maskers uitvoerden. Maar op den avond van volle maan, stelden de Chinezen al hunne pracht ten toon, en gaven schitterende proeven van hun plastisch talent. Daar hun majoor, hun hoogste beambte, het middelpunt van den weg was, waar langs de optogt ging, zoo reed de heer DE BRUIN naar den gastvrijen man, in wiens vertrekken zich een groot gezelschap toeschouwers vereenigd had.

De majoor ontving de familie op den achtergrond van eene zeer groote, rijk met spiegels versierde zaal. De spiegels, met gekleurde figuren beschilderd, gingen als ramen open, waar achter men door de geopende deuren weder kleine vertrekken zag, die de groote ruimte aan beide zijden en op den achtergrond omsloten. Daar, waar de majoor zich ophield, waren trappen aangebragt en de zaal werd aldaar nauwer, terwijl de spiegels wanden vormden en eene opening in het midden lieten, die veel overeenkomst had met eene eerepoort. Deze poort was met kunstbloemen versierd, en werd door twee zilveren draken bewaakt.

Wanneer men de trappen opklom, dan vond men eene sofa, gemakkelijke leunstoelen en prachtige tapijten, en vervolgens kwam men aan het huisaltaar met

de gewone offers en de veel beteekenende bloemen. Overal aan de wanden hingen gedichten, en achter het huisaltaar bevond zich eene kamer, die van boven open was. KLAARTJE bekeek alles naauwkeurig en werd niet moede van vragen. Zij wilde den inhoud der gedichten kennen, vroeg wat men met een kamer zonder dak deed, en waarom men bij alle Chinezen zulk eenen overvloed van bloemen vond.

De heer DE BRUIN lachte. „Gij vraagt zooveel, waarop ik u niet antwoorden kan,” zeide hij, „evenwel zooveel ik kan, wil ik het gaarne doen.”

„De Chinezen hebben altijd vele bloemen in hunne woningen, omdat zij zeer veel van de bloemenspraak houden: zij spreken met elkander, terwijl zij losse bloemen overgeven, welke eene betekenis hebben en een antwoord uitlokken. Dit antwoord wordt dan weder door bloemen gegeven, en zoo onderhouden zij zich dikwijls gedurende langen tijd met elkander, zonder daarbij een mond open te doen. Natuurlijk zijn daarvoor vele en betekenisvolle bloemen noodig, en tot dit doel vindt men er altijd zooveel in de Chinesche woningen. Wat nu de kamer zonder dak betreft, zoo geeft deze aan het huis licht en tevens dient zij tot portaal, waardoor men tot de bovenste verdieping komt. Bijna alle Chinezen bezitten hier dergelijke of geheel in denzelfden trant gebouwde huizen, gelijk gij reeds van het huis van onzen vriend TAMTAMBLÉN, welken wij op den marktdag bezochten, hebt kunnen zien. Den inhoud der gedichten kan ik u niet verklaren, daar ik geen Chineesch versta, en zelfs, al was deze taal mij bekend, zou ik toch deze gedichten niet verstaan, daar

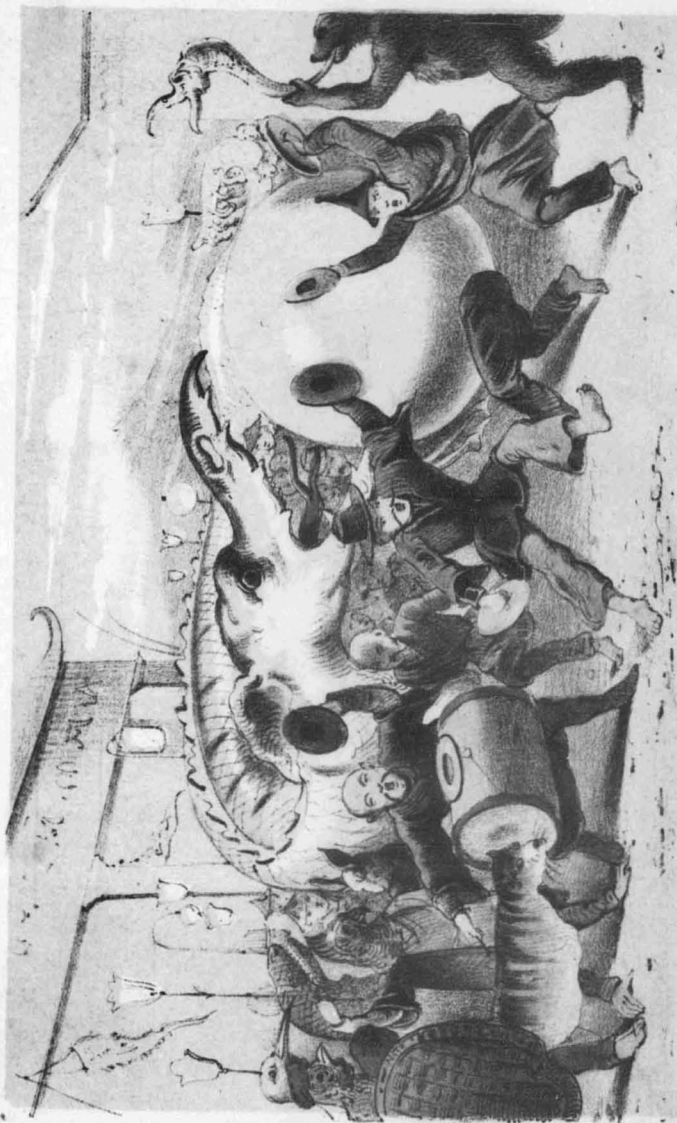
zij, zoo als men mij verzekerd heeft, in een zoo hoogdravenden en overdragtelijken toon zijn vervaardigd, dat zelfs de geleerden ze naauwelijks kunnen ontcijferen.”

Toen de familie de zeldzaamheden der kamers en zalen genoeg bewonderd had, traden allen in de galerij, welke het huis omgaf, om den omtrek te beschouwen. Eerst werden, altijd met bekken-muziek begeleid, vreemde dieren, allen inwendig verlicht, tijgers, beeren, kraanvogels en schildpadden voorbijgedragen; eindelijk verscheen de hoofdvertooning: twee personen op hooge zetels; de eene was een beeldschoon meisje in rijke Chinesche kleeding, en tegenover haar een jongeling, die bezig was, haar met een paardenstaart verkoeling toe te waaijen, terwijl zij zich zooveel mogelijk achter een waaijer verborg. De zetel, welke veel hooger dan een huis was, bestond uit bamboesstukken, welke met bloemen en beelden van dieren versierd, een zonderling schouwspel opleverden. De jongeling scheen, even als het meisje, vrij op staven te zitten, terwijl de zaakkundigen verzekerden, dat beiden van onderen met de kleederen aan den toestel waren vastgemaakt. Maar zoo zwevende als bloemstengels, die zich in de lucht bewogen, leverden de twee jeugdige personen een allerevalligst schouwspel op, zoodat men onwillekeurig aan een sprookje uit de „duizend en één nacht” dacht. De toestel werd door Javanen gedragen, die hem naar alle kanten heên en weder bewogen, om hem te laten bewonderen, even als wij in Europa standbeelden op hun voetstuk ronddraaijen. De tweede optogt was door een betooverend kleurenspeel nog schooner dan de eerste;

het werd even als dit van boven tot onder met brandende fakkels verlicht, en de toestel werd door een wagen met phantastische dieren in beweging gebracht, waarop een oude man, tegen een boom geleund, sliep. De hoog zich verheffende takken van den boom eindigden in zilveren draken en een rooden kraanvogel, waarop een meisje stond, hetwelk vriendelijk en goedhartig naar eenen eenigzins lager staanden jongeling keek.

„He! wat beduidt dat alles?” riep KLAARTJE, zich tot den majoor wendende, en de vriendelijke man verklaarde haar, dat deze voorstelling het zinnebeeld des levens was; dat het de jeugd voorstelde, die uit den ouderdom voortkomt en de liefde, die omgeven van gezondheid en overvloed, zich vol vriendelijkheid en goedheid tot hare medemenschen wendt.

Nadat de twee hooge toestellen langzamerhand voor de oogen der toeschouwers verdwenen waren, begon de 30 voeten lange slang haar spel. Zij werd door menschen gedragen, die met hoog boven hun hoofd uitgestrekte handen de neuzen vasthielden, en haar de zonderlingste bewegingen lieten maken. Het slaan op bekkens, hetwelk onophoudelijk klonk, wekte de dragers tot steeds snellere bewegingen op, zoodat zij zich eindelijk als razende in eenen kring ronddraaiden. Inmiddels was de groote slangenkop vooral bezig, om zoo mogelijk eenen grooten wereldbol te verslinden, die onophoudelijk voor haar uitdanste, en die zij in weêrwil van alle inspanning niet meester kon worden. De Europeanen werden bij dit wilde spel meestal duizelig, hetgeen nog vermeerderd werd door de schelle muziek:

men verlangde naar rust voor oog en oor, maar de Chinezen waren er verre van af, om reeds aan rust te denken, en zij hadden ze nog veel minder noodig, integendeel werden zij, hoe doller het toeging, des te uitgelatener en vrolijker. Toen de slang uit de oogden der toeschouwers verdwenen was, rustten zich de bewoners der zee, de schildpadden, zeekreeften en visschen tot den strijd toe. Dat was een nieuw en vreemd schouwspel, waarin de kinderen bijna nog meer vermaak schepten dan in den optogt der slang, want het was minder wild en zachter en daardoor niet zoo vermoeijend. De bewegingen der in de verlichte dieren verborgene menschen waren niet zoo woest, niet zoo onbetengeld, als die van de dragers der slangen, die door hunne wildheid het schouwspel leelijk maakten. Ditmaal waren het zeer bevallige houdingen en toestanden, die aan de toeschouwers vertoond werden: gevechten, die meer een spel, dan een werkelijk beoorlogen te noemen waren, en die daarom juist in belangrijkheid wonnen.

Nadat nu deze vertooning ook verdwenen was, en de menigte langzamerhand uit elkander gegaan was, beklom de familie het rijtuig weder, en reed naar Weltevreden terug.

Toen nu de verkoelende adem van den nacht zich over boomen en bloemen uitspreidde, en de kleine rivier zich als een kronkelend zilveren lint tusschen de palmen bewoog, toen de maan vol en helder van tusschen de wolken te voorschijn trad, zeide EUGENIE:

„Het is mij of ik eenen levendigen, dwazen droom gehad heb, en eerst nu weder ontwaakt ben tot een

helder bewustzijn en het genot van de weldadige indrukken dezer heerlijke natuur."

"Het is niet te ontkennen," antwoordde de heer DE BRUIN, "dat de feesten der Chinezen eenen bedwelmenden indruk maken, en hunne voorstellingen het gezicht soms wonderlijk aandoen. In deze speelt de lotusbloem, de kraanvogel, de schildpad en de draak steeds eene groote rol. Het planten- en dierenrijk is voor de Chinezen de hoorn des overvloeds, waaruit zij hunne zinnebeelden scheppen, wier eigenaardige bewegingen zij vervolgens trachten na te bootsen, gelijk wij zoo even gezien hebben, om daardoor de misleiding nog te vermeerderen. Mij herinnerde dit woeste spel aan den dans der Derwischen, die ik vroeger dikwijls in Konstantinopel gezien heb. Eerst, als in eene wals ronddraaijende, maakten deze dweepzieke monniken hunne bewegingen steeds sneller, totdat zij eindelijk geheel buiten adem geraakten en mij bijna angstig maakten. De dans der Derwischen in Turkije en de Chinesche slangen te Batavia, moeten het gevoel tot dweepzucht opwinden, en maken de Europeërs en hen, die niet in de Oostersche godsdienst zijn ingewijd, bevreesd voor razernij. Om evenwel den onaangenen indruk uit te wisschen," vervolgde hij, "die dit dolle feest op u, lieve EUGENIE, en ook op de kinderen gemaakt heeft, zoo zullen wij morgen het Europesche kerkhof en de graven der Chinezen bezoeken. Daar zal eene verkwikkende rust u omgeven, en de tegenstelling met hetgeen gij heden beleefd hebt, weldadig op uwe zenuwen werken."

Toen de heer DE BRUIN dit gezegd had, hield het

rijtuig voor hunne woning te Weltevreden stil, en allen haastten zich om zich ter rust te begeven; maar de kinderen sliepen onrustig en schreeuwden menigmaal overluid in hun slaap, want zij droomden van de kronkelingen en wendingen der reuzenslang, en KLAARTJE was het, alsof het monster in plaats van de dansende wereldbol, die zij niet bereiken kon, haar hoofd ver-slond, waardoor zij met een angstig geschreeuw en in haar zweet badende ontwaakte.

DE CHINESCHE GRAVEN.

Den volgenden avond, toen de koelere lucht door de kroonen der palmboomen heenruischte, en de kleine vogels reeds hun avondlied zongen, reed de familie DE BRUIN naar het Europesche kerkhof, om daarna de Chinesche graven te bezoeken. Toen men den heuvel bereikt had, waar de laatste overblijfsels der alhier overledene Europeërs rusten, ging de zon juist in schitterende pracht achter het kerkhof onder, en hare laatste stralen verguldden de met allerlei bloemen versierde grafheuvels, die naast en tegenover elkander aangelegd, door trotsche palmen beschaduwd werden.

Een geheel eigenaardig, vreedzaam schouwspel bood deze plaats aan, in wier schoot de moede pelgrims sliepen. De zorgvuldig gekweekte bloemen verspreidden hare welriekende geuren, als wilden zij aan de schei-

dende koningin des daags nog een dankoffer toebrengen, en als in zoete droomen verzonken, kweelden de vogelen zachtjes hunne liefelijke zangen. Het was een verwonderlijk schoon schouwspel, en de diep getroffen EUGENIE bleef staan en riep uit, terwijl zij onwillekeurig de handen vouwde: „welk een hemelsche vrede rust op deze graven, en hoe dringt zich hier de gedachte aan ons op, wat wij zelve, wat onze plannen en verwachtingen voor de toekomst zijn!”

„Deze godsakker is mij een beeld onzer gelijkheid voor God,” zeide de heer DE BRUIN, „zoowel als onze gelijkheid als belijders van het Christendom. Hier rusten allen te Batavia gestorvene Europeërs, zonder onderscheid van geloof en rang naast elkander. De streng geloovige Katholijk slaapt naast den Protestant, wien hij misschien in zijn leven een ketter noemde; de belijder der Mozaïsche wet rust in vrede naast den hardvochtigen Christen, die de leer van zijnen liefderijken leermeester verloochende, daar hij den armen Jood zijne reddende hand onttrok. Dezelfde aarde dekt den Calvinist en Lutheran, — niets onderscheidt hen. Hier zijn zij allen kinderen van den éénen, barmhartigen, goedertieren God; hier zijn zij broeders, die door geene geloofsleer, geene hartstogten meer gescheiden worden. Hier vindt men den vrede, die reeds overal op aarde zijn zoude, wanneer wij allen als ware volgelingen van CHRISTUS zijn voorbeeld volgden.”

„Het is eene goede gewoonte,” zeide EUGENIE, terwijl zij aan den arm van haren echtgenoot de in heerlijke bloemenpracht prijkende heuvelen voorbijging, „het is eene goede gewoonte, om de graven met bloemen te

versieren. Deze kleine, welriekende kinderen der ver-gankelijkheid geven een veel getrouwer beeld van het menschelijke leven, als gindsche trotsche gedenkteekenen van steen en marmer met hunne pralende opschriften, die van deugden spreken, van welke het tweede geslacht niets meer weet, en die een vereerder gedenkteeken in de harten der overblijvenden vinden, dan in de koude, gevoellooze steenen, die het graf des ontslapenen evenzoo schijnen te drukken, als hier de aardsche zorg het hart. Zoo al op het graf van den held, den wetgever, den waarlijk grooten dichter of kunstenaar een gedenkteeken staan moge, om aan de nakomelingschap de plaats aan te wijzen, waar hij rust, wiens daden in het boek der geschiedenis zijn opgeteekend, of met wier namen kunstwerken worden genoemd, die hen voor volgende geslachten onsterfelijk hebben gemaakt: zoo hun naam, in metaal gegraveerd, den stillen bewonderaar of den ijverigen navolger den weg tot het graf moge wijzen, waarin een groote geest of een weldoener des menschelijken geslachts uitrust van de vermoeijensissen en lasten zijner vaak hobbelige baan, — zoo komt het mij toch als eene groote dwaasheid voor, wanneer ieder onbeduidend mensch, waarin noch de thans levende, noch de na-wereld eenig belang stelt, zijn naam in steen laat houwen. Die, welke hem lief hadden, zullen zijn graf ook zonder dat pralende opschrift wel vinden en het houten kruis, dat zijnen naam draagt, zal voor hen volkomen voldoende zijn.

„En zie de vrouwen, die geene groote daden ver-rigten, geene onsterfelijke kunstwerken kunnen achter laten, daar God haar zoowel de ligchaams- als ziels-

krachten van den man onthield; zij, wier stille daden de wereld niet ziet; zij, die meer door het hart als door het verstand leven, wier geheele zijn slechts één woord, het woord *liefde* omvat, zij mogen slechts bloemen op hunne grafheuvels aanbrengen. Stil, gelijk de bloem uit den schoot der aarde ontkiemt, treedt de vrouw in de wereld op; haar nederige arbeid gelijkt op den geur van deze hare zusteren, dien men inademt, zonder den oorsprong te kennen. Zoo als de bloem, bloeit ook de vrouw eene korte poos, en neigt even als zij, door de heete stralen der middagzon verzengd, moede het hoofd, om aan den avond ongemerkt te verwelken. Daarom mogen slechts bloemen het graf der vrouw versieren, want zij zijn een zinnebeeld van haar leven."

"En zegt gij niets van den opofferenden moed der vrouwen," zeide de heer DE BRUIN, EUGENIE omvatende, "verdient de trouwe gade, die alles verlaat, om haren man over den Oceaan te volgen, naar eene vreemde luchtstreek, waar klimaat, zeden en gebruiken haar ongewoon zijn, geen gedenkteeken, dat haar naam aan de nakomelingschap over brengt?"

"Zelfs die vrouw, welke haren man, wien zij niet lief heeft, in eene vreemde luchtstreek volgt, doet niets dan haar pligt," antwoordde EUGENIE, "en dit bewustzijn moet haar ieder offer ligt maken. Maar de vrouw, die den man volgt, welken zij bemint en vereert, bereidt zich zelve een voortdurend, een onuitsprekelijk geluk in het bewustzijn van de moeiten en zorgen van hem te deelen, die naast God de eerste plaats in haar hart inneemt. Spreek toch niet altijd van offers, die ik u breng," zeide zij, terwijl zij de wangen van haren

echtgenoot vriendelijk streefde, "hoe zou ik dan zoo veel jaren zonder u hebben kunnen leven? Moet ik er niet dankbaar voor zijn, dat ik met u en mijn kind vereenigd ben? En is het niet een rijk loon voor de kleine moeilijkheden, die het klimaat en de vreemde levenswijze mij veroorzaken, dat ik des avonds, wanneer gij van uw vermoeijend dagwerk huiswaarts keert, uw voorhoofd afwisch, dat ik u verkoeling kan toewaaijen en u op de vorderingen van ons KLAARTJE kan wijzen, die zij zoo verrassend in alle vakken van wetenschap maakt, met welke men haar tot nog toe heeft bekend gemaakt?"

De heer DE BRUIN drukte dankbaar de hand zijner getrouwe gade, die op echt vrouwelijke wijze slechts datgene in rekening bragt, wat zij ontving, en grootmoedig over het hoofd zag, wat zij zelve deed. "Wanneer alle vrouwen u geleken," zeide hij getroffen, "dan zou de aarde een paradijs wezen, en ook het mannelijk geslacht zou hoe langer hoe beter worden, want vrouwelijke gelatenheid ontwapent ook den woesten man en stemt den toornigsten tot zachtheid en verzoening. Doch laat ons nu gaan, want de zon neigt reeds ten ondergang: het is nog vrij ver eer wij aan de Chinese graven zijn, en de nacht valt hier zoo spoedig in."

Werkelijk neigde de zon zich reeds als eene vurige bol naar den gezigteinder, en hulde de geheele landstreek in eenen purperen gloed. De heer DE BRUIN riep de kinderen, die tusschen de graven heên en weder wandelden, om de schoone bloemen te beschouwen, en hare welriekende geuren in te ademen. Men haastte zich om het rijtuig te beklimmen en reed langs de woningen

der Europeërs naar dat gedeelte gronds, waar vroeger het oude Batavia stond. De schemertinten des avonds verlichtten de tuinen, welke deze woningen omgaven, en rondom de afwisselende en prachtige boomgroepen slingerde zich orchideën, lianen en vele andere gewassen, allen door de ondergaande zon in rozen gloed gehuld, terwijl cactus en rozenstruik met eigene kleurenpracht schitterden. Overal vertoonde zich eene weelderige plantengroei; overal was de hemel met kleuren versierd, die in de heldere waterspiegels weërkaatst werden. Eene weemoedige, zachte stemming maakte zich van EUGENIE'S gemoed meester, die geheel in overeenstemming was met de plaats, die zij zoo even verlaten had en met die, waarnaar zij heên snelden. De kinderen verheugden zich over de pracht des hemels, de ineen-smelting der verschillende kleuren, die bloemen en struiken bedekten, en hielden niet op de ouders op die bonte afwisseling opmerkzaam te maken.

Bij de Chinesche graven, die op de puinhoopen van een gedeelte der vroeger zoo prachtige en volkrijke stad Batavia zijn aangelegd, was de plantengroei nog weelderiger dan te Weltevreden, omdat de moerassige grond de boomen en planten hier snel in de hoogte drijft. De familie verliet het rijtuig, en de kinderen aanschouwden met verwondering de gewelfde, slechts van ééne ingang voorziene graven, van welke sommige met behoorlijke deuren, anderen slechts met steenen gesloten waren.

„Geen volk houdt zijne dooden voor zoo onschendbaar als de Chinezen,” zeide de heer DE BRUIN, terwijl zij den vreemdsoortigen bouw der graven beschouwden,

„hoe afhankelijk zij hier ook mogen zijn van de Hollandsche regering, zoo zou deze het toch niet wagen, om hunne begraafplaatsen aan te raken, zelfs wanneer zij geheel vervallen en onherstelbaar waren. In China kunnen zij zich laten begraven, waar zij willen; zij kunnen zich voor hunne laatste rustplaats een stuk lands op het veld aan den weg, in eenen hof koopen, en altijd dragen zij zorg, dat dit eene schoone ligging of ten minsten een fraai uitzigt heeft. Hier is hun door de regering eene plaats aangewezen, en daar buiten mogen zij hunne dooden niet begraven. Vreemd is het gebruik,” vervolgde de heer DE BRUIN, „dat bijna ieder Chinees reeds bij zijn leven voor zijne kist zorgt, die dan zoo lang voor het huis staat, tot hij gebruikt wordt. In hun vaderland zijn hunne begrafeniszen zoo schitterend, dat de overblijvenden daardoor bijna geheel verarmen.”

„Van dit gebruik schijnen zij hier af te wijken,” merkte EUGENIE aan, „want tot nog toe heb ik geen enkel monument ontdekt, dat mij om zijne pracht of zonderlingheid heeft aangetrokken; in de plaats daarvan hebben evenwel deze graven de weelderige natuur en de diepe, heilige stilte voor zich, welke de in het veld en aan den weg gelegene begraafplaatsen onmogelijk omgeven kan.”

„Het feest, hetwelk de Chinezen tot gedachtenis hunner dooden aanrigten,” vervolgde de heer DE BRUIN, „is het zoogenaamde lampenfeest. Zij wandelen dan gezamenlijk met lampen naar de graven, en brengen den nacht daarbij door.”

„Ik vind dit gebruik zeer zinrijk en schoon,” ant-

woordde EUGENIE, „en het komt mij berispelijk voor, dat de meeste menschen de herinnering aan hunne afgestorvenen vermijden, en om zich eenen smartelijken indruk te besparen, liever hun aandenken uitwisschen, in plaats van het in hun hart te bewaren.”

Onder deze gesprekken was het geheel donker geworden, en de heer DE BRUIN herinnerde dat het tijd was om terug te keeren. Een eind weegs reed men in donker, daar de gewone fakkeldrager ditmaal de familie niet vergezelde. Vervolgens kwam men aan afzonderlijke hutten van bamboes, wier licht men van achter de pisangs ontdekte. Vele inwoners hadden in de open lucht een vuur aangestoken, bij wier schijnsel zij vrolijk nederzaten. Anderen baadden zich of renden de grazende paarden achterna, welke aan dit landschap nog eenig leven bijzetten, dan anders niets opleverde, dan overblijfselen van vervallen paleizen, die hier en daar, bemoscht en grijs, verspreid lagen. Van tijd tot tijd vertoonde zich op de vlakte nog een steenen huis, groot en hoog gebouwd, dat verlaten stond of door armen bewoond werd, en aan de nevelen, welke over den grond zich verspreidden, en op dikke, blaauwe sluijers geleken, kon men bespeuren, waarom zoo vele de stad Batavia verlaten hadden.

„Deze dampen zijn doodelijk,” zeide de heer DE BRUIN, terwijl hij op den nevel wees, „daaruit ontstaan die koortsen, welke vroeger het geloof hadden gevestigd, dat wie naar Batavia reisde, aan den dood prijs gegeven was. Tegenwoordig is het geheel anders: Rijswijk en Weltevreden zijn in een gezond oord gebouwd. De ondervinding heeft de menschen verstandig-

ger gemaakt, want zelfs de gedaante der woningen is veranderd. Alle huizen, die vroeger volkomen op die van Amsterdam geleken, zijn thans in Italiaanschen stijl gebouwd, zij zijn luchtig en vriendelijk, en daar zij op verre na niet zoo hoog zijn als de vroegere woningen, zijn zij ook niet zoo blootgesteld aan aardbevingen en voor de menschen niet zoo gevaarlijk als deze waren.

Toen men zich weder van de huizen verwijderde, zag KLAARTJE eensklaps boven haar hoofd vier heldere sterren vonkelen, welke het rijtuig volgden en omschenen, waarbij zij zich nu eens hoog in de lucht verhieven en dan weder naast of boven de rijdenden zweefden.

„O papa, lieve papa,” riep KLAARTJE, „zie toch eens deze lichtende punten! Zij zien er uit als sterren, als groote prachtige sterren: maar dat kunnen zij toch niet zijn, want die dalen niet van den hemel af en zweven ook niet zoo in de lucht of rondom onze hoofden.

„Dat zijn lichtende vliegen, mijn kind, die men hier menigvuldig vindt,” zeide de heer DE BRUIN, „en ik verwonder mij, dat gij ze niet reeds vroeger heb opgemerkt. Dit schitterende insect, dat in het duister vuur schijnt te spuwen, en als diamanten vonkelt, wordt door sommige dames tot sieraad gebruikt. Zij naaijen de arme luchtvliegen in dun gaas en versieren hunne kleederen daarmede, die dan bij niet zeer heldere verlichting, als edelgesteentens schitteren.”

„O, mama,” riep KLAARTJE, „laat toch een kleed van u zoo opsieren: dat moet allerfraaist zijn.”

„Neen, mijn kind,” zeide EUGENIE ernstig, „ik zal

geene onschuldige dieren van hunne vrijheid berooven en hen eenen smartelijken dood ten prooi geven, alleen om den glans van mijn toilet te verhoogen en ik ben overtuigd, dat wanneer gij bedacht hadt hoe pijnlijk die gevangenis voor de arme dieren zijn moet, gij voorzeker dezen wensch niet zoudt uitgesproken hebben."

KLAARTJE sloeg beschaamd de oogen neder en daar men juist Weltevreden binnenreed, zoo was zij blijde, dat van de zaak geene verdere melding gemaakt werd.

BUITENZORG.

Den volgenden dag kreeg de heer DE BRUIN een brief, die hem noodzaakte om gedurende vele weken op zijne nieuwe plantaadjes te vertoeven en EUGENIE zette met hare kinderen hare vorige stille levenswijze voort.

"Maak alles in orde voor de reize naar Buitenzorg," zeide de heer DE BRUIN des morgens van zijne afreize tot EUGENIE: "mijne afwezigheid kan ditmaal vele weken duren en dan breekt de dertiende verjaardag van KLAARTJE aan, welken ik zoo gaarne op het prachtige paleis van den gouverneur zou willen vieren."

Om aan den wensch van haren man te voldoen, maakte EUGENIE haar toilet en dat van KLAARTJE in orde, terwijl zij bij het laatste nog eenige fraaije kleedjes voegde, opdat zij zich fatsoenlijk in het huis des gouverneurs zou kunnen vertoonen. Vervolgens hervatte

zij hare gewone bezigheden; zorgde voor hare huishouding, die door het groot aantal bedienden zeer omslagtig was, lette op het onderwijs der kinderen en trachtte den overigen tijd, dien zij anders met haren man doorbragt, aan het lezen van goede boeken te besteden. Des avonds, wanneer zij onder de veranda voor de huisdeur zaten, verzocht CLARA haar van tijd tot tijd wat te vertellen, en zoo gingen de dagen genoegeijk en snel voorbij

Eindelijk was de tijd der scheiding voorbij en de heer DE BRUIN keerde tot de zijnen terug. Het was aan den avond voor KLAARTJE'S verjaardag: en het arme kind had reeds gevreesd, ditmaal dezen voor haar zoo belangrijken dag verre van haren lieven vader te moeten beleven en was daarom dubbel blijde toen de zoo vurig verlangde eensklaps, en zooals zij meende, geheel onverwacht, binnentrad. Met den uitroep der levendigste vreugde "papa! papa!" wierp zij zich in zijne armen, en de heer DE BRUIN streelde hare blonde lokken en kuste haar teeder en eerst toen de eerste opwelling van vreugde voorbij was, zeide hij: "KLAARTJE, ik wil u een bijzonder genoegen verschaffen: morgen rijden wij naar Buitenzorg."

KLAARTJE danste van blijdschap: zij had zooveel van het fraaije paleis des gouverneurs gehoord en reeds zoo lang verlangd om het te zien dat de onverwachte vervulling van haren wensch haar geheel verraste. Zij sprong uitgelaten de kamer door en riep onophoudelijk "naar Buitenzorg! naar Buitenzorg!" Eensklaps evenwel bleef zij staan en vroeg twijfelachtig: "maar waar zullen wij daar wonen?"

„In het paleis van den gouverneur, die mij toegestaan heeft om u mede te brengen,” antwoordde de heer DE BRUIN lagchend. „Gij moet u dan van uwe LISE voor eenige dagen scheiden, want het zou onbescheiden zijn, om ook deze mede te nemen. LISE blijft inmiddels bij hare moeder en onze afwezigheid zal toch ook maar eenige dagen duren.”

KLAARTJE liet het hoofdje voorover vallen: het deed haar leed om hare kleine speelgenoot en leerling juist op dien dag niet bij zich te hebben, maar weldra behield de vreugde van het fraaije paleis en de hoge prachtige bergen in de nabijheid te zullen zien de overhand, en zij troostte de kleine LISE daarmede, dat zij haar alles vertellen en het kasteel en den omtrek naauwkeurig beschrijven zou.

Den volgenden morgen hield een soort van omnibus met vier postpaarden bespannen voor de deur stil, die zoowel de familie als de benoodigde bedienden opnam: want op Java is het eene gewoonte, dat elke vreemdeling, die als gast in een huis komt, zijne bedienden medebrengt, welke voor de zindelijkheid en het in orde houden der aangewezen kamers zorgen moeten. Zoo dra men door den heer des huizes in zijne vertrekken geleid is, bekommert hij noch de vrouw des huizes zich meer om de logeergasten, hun wordt eenvoudig gezegd, dat zij vragen moeten wat zij noodig hebben. Nimmer wordt er iets aangeboden: men doet alsof men in een logement is, en kan zich alles laten geven wat men verlangt. Het ontbijt- en middagmaal-uur brengt men gewoonlijk gezamentlijk door, evenwel kan men, zulks verlangende, ook op zijne kamer eten.

Toen de heer DE BRUIN met de zijnen het rijtuig beklommen hadden, ging het met snellen draf voorwaarts. De koetsier reed als bijna alle Javaansche van den bok, terwijl twee palfreniers zoo snel mogelijk naast de paarden liepen en eerst als zij geheel buiten adem waren, achter op het rijtuig sprongen, van waar zij door het slaan met de zweep en een vreemd woest geschreeuw de paarden nog meer poogden aan te zetten.

De poststations waren meestal dorpen, wier bewoners aan den weg gelegerd waren en vruchten aanboden, welke op breede Pisang-bladeren waren uitgebreid, elken tamarindeboom in eene restauratie veranderende, waarbij de voorbijganger zich verkwikken kon. De weg was uitmuntend en in snellen draf ging het voorwaarts. Om bij het verspannen in den schaduw te zijn had men bij de stations de straten overdekt, hetgeen voor de reizigers eene aangename schuilplaats aanbood. Rijstvelden wisselden zich met groepen van palm- en kokosboomen af, uit wier schoone vruchten de eigenaars dezer boomen de voortreffelijkste olie bereiden. Hier en daar lag een landgoed aan den weg met een net huis, of in de velden verhief zich een houten gebouw, hetwelk bij den rijstoogst dient om van daar de hongerige vogels te verjagen. De dorpen zelve lagen allen onder het geboomte verscholen en slechts hier en daar verhief zich een stroodak tusschen de prachtige boomgroepen, of verraadden de nakende kinderen aan den weg de nabijheid der landbewoners. Dadelijk buiten Batavia begon de weg reeds te klimmen, doch de reizigers bemerkten het naauwelijks, daar hij zoo goed is aangelegd, dat geene eigenlijke hoogten zich vertoo-

nen. Langzamerhand vertoonde de bergketen zich duidelijker en KLAARTJE zag meer van naderbij die prachtige bergen, welke zij zoo dikwijls van verre bewonderd en met verlangende blikken aangestaard had. De Gedor en Salach vertoonden zich in hunne kraterachtige gedaante, tot boven aan den top begroeid en op eenigen afstand zich voordoende als geheel in blaauw gehuld. Het paleis te Buitenzorg blonk van verre door zijne witte kleur en men kon zijnen prachtigen gevel reeds onderscheiden. Voor men het evenwel bereikte, kwam men nog vele liefelijk gelegene landhuizen voorbij, welke zich langs den weg tusschen palm- en bamboesstammen zeer vriendelijk voordeden, daarna sloeg de koetsier eenen breeden weg in en hield eensklaps voor een zijvleugel van het paleis stil. Hier wachtte een adjudant van den gouverneur de gasten reeds op en wees hun zeer fraaije en heerlijk-koele vertrekken aan. EUGENIE verheugde zich levendig over deze zoo lang ontbeerde koelte en zou gaarne in dezen verkwikkenden atmosfeer wat hebben uitgerust, maar de adjudant zeide, dat de gouverneur en zijne gemalin met het tweede ontbijt op de aangekomenen gewacht hadden, en dus trok zij spoedig een ander kleed aan en volgde met den heer DE BRUIN den vooruitgaanden officier; en KLAARTJE verkreeg inmiddels vergunning om met hare bonne de tuinen van het paleis te bezoeken en zij was daarmede zeer in haren schik, want zij had er een weinig tegen op gezien alle die vreemde aanzienlijke lieden te ontmoeten, en was blijde dat zij nog eenige uren eene ongestoorde vrijheid genieten kon. Toen EUGENIE de groote receptieaal binnentrad, waren reeds

dienstdoende adjudanten en eenige anderen aan den persoon des gouverneurs verbondene heeren tegenwoordig en weldra verscheen ook de gouverneur zelf met zijne gemalin aan den arm. Alle aanwezigen hadden eenen kring gevormd en even als aan het hof ging het echtpaar rond, om met ieder eenige vriendelijke woorden te wisselen. Eerst kwam deze etiquette EUGENIE wat ongepast en overdreven voor, maar toen zij zich herinnerde, dat de gouverneur hier op Java de plaats des konings bekleedde, verzoende zij zich daarmede, waartoe de vriendelijkheid van den hooggeplaatsten man veel bijdroeg.

De koffij was in prijs gerezen en het gesprek onder het ontbijt liep bijna hoofdzakelijk over dit onderwerp. De heer DE BRUIN werd als een der grootste grondbezitters met zijne nieuwe aankopen geluk gewenscht, die hem nu tot een zeer rijk man moesten maken.

De heer DE BRUIN antwoordde, dat zijne nieuw aangekochte plantages nog bij lange na niet in dien goeden staat waren als zijne vroegere bezittingen, en dus ook minder opbragten; waarna hij op eene gepaste wijze aan het gesprek eene andere wending wist te geven, daar het hem onaangenaam was, om zoo als een CROESUS beschouwd te worden.

Inmiddels ging KLAARTJE, nadat zij met hare bonne op hare kamer een ontbijt gebruikt had, den tuin rond, en verlustigde zich in het heerlijke uitzigt, de geuren der bloemen en den koelen schaduw der boomen, die hier in eenen koeleren dampkring veel hooger gegroeid waren en de geheele pracht hunner bladerkroonen ten

toon spreidden. KLAARTJE vraagde aan den tuinman, die haar begeleidde, om haar al het bezienswaardige aan te wijzen, waarom het paleis zich zoover uitstreckte en slechts ééne verdieping had? „Bij ons in Europa,” zeide zij, „zijn de aanzienlijke gebouwen twee en drie verdiepingen hoog en hebben daarom een veel statiger voorkomen.”

„Jonge jufvrouw,” antwoordde de bekwame man, „wij kunnen, om de veelvuldige aardbevingen, hier niet op deze wijze bouwen. Het paleis Buitenzorg was vroeger een zeer statig gebouw van vele verdiepingen, maar de laatste vreeselijke aardbeving heeft het in een puinhoop veranderd, waaruit men met veel moeite de vrouw van den toenmaligen gouverneur redde, die daarbij bijna het leven verloren had. Dit vooral heeft den bouwmeester voorzigtiger gemaakt, men heeft eenen zwaren grondslag gelegd en daarop slechts ééne verdieping opgetrokken. Daardoor heeft het paleis een veel grootere uitgestrektheid verkregen, waardoor het aan veiligheid en gemakelijkheid gewonnen heeft.”

KLAARTJE bedankte den vriendelijken man voor zijne verklaring en spoedde zich naar het huis, daar een bediende haar mededeelde, dat het ontbijt afgeloopen was. Mijnheer en mevrouw DE BRUIN waren juist in hunne vertrekken terruggekeerd, toen KLAARTJE binnentrad en met opgetogenheid van al het schoone verhaalde, dat zij gezien had. „Wij hebben nog eenige uren tijd voor het middagmaal, hetwelk pas om half zeven begint,” zeide de heer DE BRUIN, „en daar de rijtuigen des gouverneurs ter beschikking van de gasten zijn en steeds ingespannen staan, zoo laat ons een uitstapje in den omtrek maken.” EUGENIE stemde daarin toe en KLAAR-

TJE zette terstond haren hoed weder op, want zij verheugde er zich over, dat zij in het prachtig rijtuig van den gouverneur zou rijden.

Nadat men zich een tijd lang verlustigd had in het schilderachtige en vruchtbare landschap, en de met boomgewas van allerlei aard begroeide bergen, liep de weg langs eenen Chineschen tempel voorbij, waar een grooten steen de aandacht van den heer DE BRUIN trok. Hij verliet met zijne familie het rijtuig, om den steen van naderbij te beschouwen, die overal met vreemde karakters beschreven was, en waarvan de koetsier mededeelde, dat hij korten tijd geleden uitgegraven was, en dat tot nog toe niemand dat opschrift had kunnen ontcijferen. De plek, waar de steen lag, was buitengewoon liefelijk; van daar overzag men een dal, hetwelk met bamboes-hutten als bezaaid was, en in de diepte waarvan een bergstroom zijn geelgroen water bruischend voorwaarts stuwde. EUGENIE stond in den aanblik van dit schouwspel geheel verzonken en hoorde het naauwelijks, dat KLAARTJE haar verzocht, om eens in den Chineschen tempel te gaan. Toen zij eindelijk de stem van haar dochttertje hoorde, stond zij haar gaarne het verzoek toe, en men ging om het inwendige van het gebouw te bezien. Het was eene bijna geheel ledige ruimte, die niets dan een altaar en daar achter een klein houten, eenigzins zwaarlijvig afgodsbeeld in eene nis bevatte, benevens eene rei stoelen, die langs de muren stonden, waaruit men kon opmaken, dat de Chinezen liever zittende dan knielende baden. „Er is zelden godsdienst in de Chinesche kerken,” zeide de heer DE BRUIN, „ieder die zich tot den goeden God

wil wenden, of aan den kwaden offeren, treedt deze door aanzienlijke zuilen gedragene gebouwen binnen, welke alleen bij groote feesten door de priesters betreden worden. Groote vergaderingen ziet men zeldzaam, want de Chinezen hebben geen zon- of rustdag, maar slechts feesttijden, zoo als bij voorbeeld die van het nieuwe jaar; waarvan wij de optogten en andere feestelijkheden gezien hebben. Dan vergoeden zij voor zich wat hun in den loop des jaars ontbroken heeft: zij spelen, dansen en maken op eene voor Europeeërs onuitstaanbare wijze muziek: zij rooken opium en geven partijen. Maar is die tijd voorbij dan werken zij weder en wel zoo vlijtig, dat zij ons, al was het maar om hunne volharding, achting moeten inboezemen."

KLAARTJE meende, dat het toch treurig was, dat de Chinezen den heerlijken Zondag niet hadden, die een feest en uitspanning tevens was. Zij zou zich gaarne nog meer van dit zonderlinge volk hebben laten verhalen, maar daar de heer DE BRUIN bemerkte, dat het bijna zes uren was, zoo beval hij om naar Buitenzorg terug te keeren. Bij hunne terugkomst hoorden zij tot hunne groote verrassing, dat de gouverneur nog dienzelfden avond een bal zou geven en EUGENIE haastte zich daarom om het toilet van haar en KLAARTJE in orde te brengen, want het was aan de kleine toegestaan om met de kinderen van den gouverneur het feest bij te wonen. Welken indruk dit in vele opzigten vreemdsoortige feest op het gemoed van het meisje maakte, dat op het punt stond om de kinderjaren uit te treden, drukt het best een brief uit, dien zij den volgenden dag aan haren grootvader schreef:

"Het was gisteren mijn dertiende geboortedag, lieve grootvader," zoo luidde de brief "en mama zeide dat ik nu geen kind meer was. Dit maakte mij treurig, want ik dacht dat ik nu niet meer mogt lagchen en rondspringen, zooals ik vroeger gedaan had, maar altijd zoo stijf en rustig zitten moest, als de groote dames, welke mama komen bezoeken. Papa troostte mij en zeide: "lach en spring rond, zooveel gij maar wilt, want gij zijt nog geen volwassen meisje." Maar als ik geen kind meer ben en ook geen volwassen meisje, wat ben ik dan?" vroeg ik: papa lachte en zeide: "Gij zijt in een onaangenaam tusschentijdperk, mijn kind, dat echter niet lang duren zal, want de warme zuiderlucht heeft zooveel invloed op u gehad, dat gij reeds met uw veertiende jaar geheel volwassen zijn zult." Dit begreep ik nu weder niet geheel, lieve grootpapa want ik ben toch een mensch en geen vrucht, die door de zon wordt rijp gemaakt: — daar ik evenwel mijn vader met zoovele zaken niet lastig wilde vallen, zoo zweeg ik en dacht, dat hij het mij later wel zoude ophelderen."

De gouverneur had mijne ouders op Buitenzorg uitgenoodigd, zooals zijn paleis heet, en mijn lieve papa koos mijnen verjaardag uit tot deze reis. Buitenzorg is heerlijk schoon, lieve grootpapa, en mama zeide: dat hier te wonen allerbekoorlijkst moet wezen. Ik mogt mede aan het middagmaal verschijnen en des avonds was daar een groot bal. Ik was angstig lieve grootpapa, zeer angstig, want ik dacht er gedurig aan, dat ik nu geen kind meer was en ook geen volwassen meisje en die noodlottige toestand maakte mij verlegen en on-

rustig. Ik heb ook gedanst maar ik had er niet zooveel genoeg door als op mijn laatsten verjaardag te Amsterdam, en alleen de fraaije opschik, dien gij, lieve grootvader, mij gezonden hadt en de lieve geschenken mijner ouders, veroorzaakten mij eene opregte vreugde. Het bal was overigens zeer schoon: de heerlijke, groote zalen waren prachtig verlicht en alle gasten fraai opgetooid. De dames blonken letterlijk van diamanten en ook mama droeg eene fraaije parure, die papa haar kort te voren geschonken had. Wat mij evenwel het meest vermaak verschafte was een Javaansch regent met zijne vrouw, die ook aanwezig waren. Zij zagen er beiden zeer zonderling uit te midden van alle die Europeërs, vooral de vrouw, die in eenen zijde met goud geborduurd zerang met een gouden gordel om de heupen en het naar achter gekamde haar, ineengedoken op een stoel zat. Daar zij zeer fraaije juweelen ringen droeg zoo stak zij onophoudelijk, de met een kleinen handschoen bedekte hand ver uit en tastte ieder oogenblik in eene rijkvergulde beteldoos, welke door een bediende, die den geheelen avond, achter haren stoel stond, werd vastgehouden. Van tijd tot tijd ging de regent naar zijne vrouw toe, om te zien hoe het haar ging, zooals mama mij zeide, maar zij verroerde zich niet en kwam niet van hare plaats, sprak ook niemand aan, en zelfs wanneer zij aangesproken werd, antwoordde zij nauwelijks. Haar gelaat was onbewegelijk en men had haar zeer goed voor een pop kunnen houden. Toen wij weder naar onze kamer terugkeerden en ik mij over het stil zitten der vrouw verwonderde meende papa, dat zij zich maar zoo gehouden had, omdat zij het misschien voor

deftig hield. „Deze in dienst van ons land staande regenten,” zeide papa, „hebben hunne etiquette en eerzucht evenzeer als wij: zij zijn de tusschenpersonen tusschen het volk en onze regering, die hun den naam van regenten, maar niet de magt gegeven heeft; zij zijn vorsten, die van hunne rang zijn afgedaald, maar welke men vleit, omdat zij vrede zoowel als oorlog kunnen veroorzaken, door den invloed, die zij uit vroegere gewoonte op de Javanen uitoefenen.”

Toen ik eenige malen gedanst had, was ik vermoeid, zeer vermoeid, lieve grootvader, en ik zou gaarne het bal verlaten hebben, maar mama zeide: wij moeten blijven totdat de gouverneur en zijne gemalin zich verwijderd hebben. De hooggeplaatste man toch was zoo vriendelijk jegens papa, en het was eene groote goedheid van hem, dat hij een kind als mij vergund had, om aan het feest deel te nemen. Zie, lieve grootpapa, nu was ik op eens weder een kind, maar ik mogt toch niet rondspringen, mogt niet eens de zaal verlaten, hetgeen mij een jaar vroeger zeker vergund zou geweest zijn, maar moest blijven zitten als eene groote dame, hoewel mij de oogen van vermoeidheid bijna toevielen. Toen ik later over dezen dwang klaagde, zeide papa lagchend, dat dit de onaangenaamheden van mijnen „tusschen-toestand” waren, maar voegde er bij, dat ik mijnen volgenden verjaardag in de vrije natuur bij eene hartverheffend schouwspel zou doorbrengen.

Toen wij een paar dagen later naar Batavia terugkeerden, zeide papa: de helft van den tijd van ons verblijf alhier was nu voorbij en binnen twee jaren hoopte hij naar Holland terug te kunnen keeren. Dus

beleef ik hier nog maar eenen verjaardag en als ik vijftien jaren oud wordt, dan ben ik weder bij u en gij geeft weder een zoo prettig bal als op mijnen elfden verjaardag en ik verhaal u dan alles beter en uitvoeri-ger dan ik het nu doen kan, en gij neemt uw KLAAR-TJE weder op uwe knieën, zooals gij het toen deedt — namelijk wanneer ik u niet te zwaar ben.”

HET LEVEN IN HET GEBERGTE.

De verzekering, welke de heer DE BRUIN aan de zijnen gaf, dat reeds de grootste helft van hun verblijf in Indië voorbij was, verblijdde vooral het hart van EUGENIE, die hoewel zij zich in de nabijheid van haren echtgenoot blij en gelukkig gevoelde, toch bij zijne herhaalde afwezigheid een stil verlangen naar haar geboorteland en eene vurige begeerte om haren vader, die reeds hoog bejaard was, weder te zien, niet kon onderdrukken. Dit verlangen, dat zij met al hare geestkracht poogde te overwinnen, maar toch altijd terugkeerde, deed den blos harer wangen verbleeken en haar vroeger zoo vlugge gang werd langzamer en weifelend. De gedachte dat haar lieve vader niet lang meer onder de levenden zijn zou, deed haar met ongeduldig verlangen en groote vrees de tijdingen uit Holland te gemoet zien, en dikwijls klopte haar hart hoorbaar in haren boezem, wanneer het pak brieven in de kamer gebragt werd. Wie nimmer ver van zijne ge-

boorteplaats, noch van de zijnen was, aan wie zijn hart hangt: wie nooit den oceaen is overgestoken en duizenderlei gevaren onder de oogen gezien heeft, kan zich niet verbeelden: met welk sidderend verlangen men tijdingen ontvangt, hoe bezorgd men is en hoe de bevende hand het naauwelijks waagt om het zegel van den brief te verbreken, die hem eenige minuten lang reeds in pijnlijke onzekerheid houdt: hoe deze overspanning van gevoel zich eindelijk in tranen oplost, als goede tijdingen ons verblijden; in tranen van dankbaarheid en vreugde, die echter spoedig weder voor nieuwe zorgen plaats maken.

De heer DE BRUIN zag met zorg de frissche kleur van de wangen zijner gade verbleeken en daar de geneesheer eene verandering van lucht aanbeval, zoo besloot hij, dat bij zijne volgende reis naar het gebergte vrouw en dochter hem vergezellen zouden. Wat hem nog meer tot dat besluit overhaalde, was, dat het warme jaargetijde naderde en EUGENIE zich ditmaal meer dan anders door de hitte neergedrukt en gekweld voelde.

Met groote vreugde vernam EUGENIE het besluit van haren man. Want nu was het haar vergund om aan zijne zijde te blijven: zij zou in die heerlijke natuur leven en de benaauwde stad verlaten om weder onder palm- en pisangboomen te wandelen.

Te Buitenzorg hadden zij reeds voor een gedeelte de pracht van de tropische luchtstreek gezien en nu zouden zij nog hooger op gaan, waar nog koelere winden waaiden en de natuur nog schooner en trotscher was, dan zij zich tot nu toe aan haar vertoond had. Met grooten ijver regelde zij alles voor hun vertrek, waarbij

KLAARTJE haar krachtig hielp, en vrolijk en opgeruimd verliet de familie reeds na verloop van eenige weken de gloeiende straten der stad om zoo spoedig mogelijk de verfrisschende koelte van het gebergte te genieten. Met welk eene verrukking ademden allen de koele lucht der bergen in! Zij dachten in Europa te zijn overgeplaatst; eene misleiding, die te natuurlijker was, daar sommige Indische boomen, hen aan die van het vaderland herinnerden. De natuur, welke in de bergen leefde en tierde, vooral de groote varenplanten, welke zich met het geslacht der lianen tegelijk overal verbreidden, hadden een zoo grootsch en indrukwekkend voorkomen, dat allen verwonderd en aanbeddend de handen ophieven tot den Schepper van deze pracht en heerlijkheid. In Sucka Pura, een hoog gelegen bergdorp, had de heer DE BRUIN eene woning voor zijne familie laten inrigten en tevens eene wereld in het klein voor haar geschapen. EUGENIE had haren moestuin, hare wasscherij, in één woord zooveel mogelijk, eene geheel Europesche inrigting. Alleen het wild was er zeldzaam en dit was voor den heer DE BRUIN, die de jagt beminde een gemis. Het wild hield zich op in diepe afgronden, waarin geen mensch kon doordringen, en om zich het jagtvermaak te verschaffen, moest de heer DE BRUIN altijd een paar uren ver rijden en dikwijls zag EUGENIE hem met angst na, daar de aanwezigheid van een tijger of panther haar vrees aanjoeg. Dikwijls had zij hunne groote klauwen reeds in het zand afgedrukt gezien, maar het dier zelf nog niet, en daar men haar gezegd had, dat zij van aard lafhartig waren, zoo had zij het nog niet gewaagd aan haren angst woorden te geven.

Maar toen de heer DE BRUIN weder naar de jagt wilde rijden bad EUGENIE hem dringend, om toch van deze uitspanning af te zien, welke voor hem zoo gevaarlijk worden kon.

„Wees gerust, lieve vrouw,” antwoordde hij vertroostend, „volgens de ondervinding, die men sedert jaren gemaakt heeft, valt de tijger slechts zelden Europeërs aan. Altijd zijn het de arme bruine Javanen, welk zijnen honger ten prooi worden, vrees daarom voor mij niet, de tijger ontziet de blanke huid van den Europeër en met deze woorden reed hij weg en hol klonk de grond onder de hoeven van zijn paard.

„Wij leven op een vulkanischen bodem,” zeide mevrouw DE BRUIN, terwijl zij zich in haren shawl wikkelde, en met KLAARTJE aan de hand naar huis ging, want de lucht was eensklaps zoo koel geworden, dat haar eene huivering overviel en zij ijlings beval om te sluiten. De fijne lucht der bergen was dikwijls aan deze verandering onderworpen, en de Javanen en Maleijers, die de familie uit de vlakte naar het gebergte vergezeld hadden, meenden dat zij er onder zouden bezwijken, terwijl de Tengenezen zoo aan hun klimaat gewoon waren dat het hun onmogelijk scheen om in de heete vlakte te leven. Ook de kleine ISA leed veel door de gedurige afwisseling van temperatuur en toen men haar warmere kleederen gaf, was zij er nu best mede tevreden.

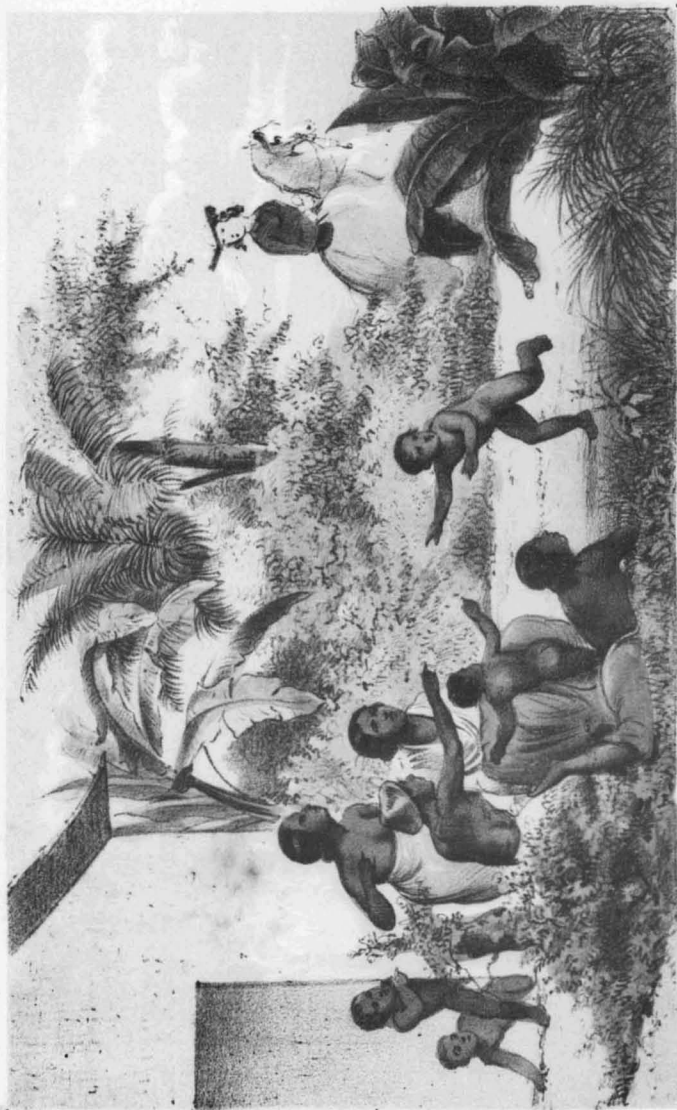
„Zie,” zeide EUGENIE dikwijls, wanneer de kleine over koude klaagde, „bij ons in Europa is het in den winter veel, veel kouder en wij leven toch en bevinden er ons goed bij. Hoe zoudt gij klagen wanneer gij

plotseling in eenen Noordschen winter werd overgeplaatst, gij kind der Indische zon, en daarom is het goed, dat wij hierheen vertrokken zijn, waar gij u langzamerhand aan een koeler klimaat gewennen kunt, want uw KLAARTJE zult gij toch wel niet willen verlaten en binnen een jaar keeren wij naar Europa terug."

LISA huiverde bij deze woorden, want het denkbeeld om ergens anders te leven, waar het nog kouder was, als hier in het gebergte, scheen haar onuitstaanbaar. Maar toen mevrouw DE BRUIN aan hare scheiding van KLAARTJE haar herinnerde, vatte zij moed en zeide: "Ik ga mede naar Europa, al is het dan ook nog kouder dan hier in de bergen, want van KLAARTJE wil ik volstrekt niet scheiden. KLAARTJE omhelsde dankbaar hare kleine speelgenoot en beloofde haar, dat zij in den winter de kamer niet verlaten zou, wanneer zij verlangde om altijd bij den warmen kagchel te zitten.

LISA luisterde ernstig toe, maar men zag het aan de afwisselende uitdrukking van haar gelaat, dat zij het gezegde harer vriendin niet begreep. Een warme kagchel was voor haar een zoo vreemde zaak, dat zij daarvan niets begrijpen kon, en hare vragen daarover waren zoo dwaas, dat KLAARTJE er hartelijk om lagchen moest. Eindelijk zeide zij: "laat het zijn, zoo als het wil, nu zijn wij nog hier, en wanneer wij eenmaal in Europa zijn, dan zult gij spoedig leeren, wat een warme kagchel is en hoe aangenaam het in den winter is, om daar bij te zitten."

Eene buitengewone blijdschap was het voor KLAARTJE, dat zij hier in de bergen een eigen paardje kreeg, en nu hare ouders op hunne uitstapjes vergezellen kon,

die allen te paard moesten gemaakt worden. EUGENIE hield er veel van, om de afgelegendste bergstreken te doorkruisen, om altijd schoonere plekken, altijd nieuwe nooit niet geziene plaatsen te ontdekken. Het was een krachtig schoon menschenras, dat in de bergen woonde, en EUGENIE gevoelde zich zeer wel onder hen. Wel waren zij geene Christenen, doch evenmin geloofden zij aan het Mohamedanisme, maar behoorden nog tot de oude secte der Budahisten of vuuraanbidders, welke jaarlijks den God Bramah groote offers en geschenken toewijdden.

Op zekeren dag, dat KLAARTJE weder hare ouders op zulk eenen togt naar fraaije punten en nog niet bezochte plaatsen vergezelde, leidde haren weg naar de hoogte van eenen bergrug, in een bekoorlijk gelegen dorp, voor wiens bamboes-hutten bloeiende kinderen speelden. EUGENIE verheugde zich over het bekoorlijk schouwspel, en zette haar paard tot eenen snelleren draf aan, maar nauwelijks hadden zij de eerste hutten bereikt, of al de kinderen liepen schreeuwende weg en verborgen zich angstig achter de deuren der eenvoudige woningen.

„Wat kan die kleinen zooveel vrees aanjagen?” vroegde KLAARTJE ontzet, daar zij hare ouders een weinig vooruit was gesnel.

„Tot op dit oogenblik kwam hier hoogst zelden een Europeër,” zeide de heer DE BRUIN, „onze blanke gelaatskleur jaagt hun schrik aan; zij houden ons voor booze geesten.”

KLAARTJE zweeg getroffen en een treurige trek werd op EUGENIE's gelaat zichtbaar. „En zijn wij dan ook

werkelijk voor hen geene booze geesten?" zeide zij verdrietig. "Zijn wij niet gekomen, om ze uit hun eigendom te verdrijven en ze van hunne vrijheid te berooven?"

"Daarvoor hebben wij hun onze beschaving gebragt," antwoordde de heer DE BRUIN, "en hunne vrijheid hebben zij ook niet verloren; alles wat gij ziet, bewijst het tegendeel."

Gedurende dit gesprek waren zij langzaam vooruit gereden. Aan de deuren der hutten vertoonden zich vrouwen, welke nieuwsgierig en beschroomd de vreemde gezigten aanstaarden, zonder zich evenwel meer vooruit te wagen. Slechts de mannen, die vroeger met Europeërs hadden omgegaan, traden onbeschroomd op hen toe, en de heer DE BRUIN schonk hun eenige kopermunten, de eenige geldsoort, welke zij kenden, en waarvan zij zich bij het verruilen hunner waren als pasmiddel bedienden. "Deze gelukkige menschen," zeide de heer DE BRUIN, toen hij met de zijnen het dorp weder verlaten had, "kennen de verlokkingen van het geld nog niet; zij ontvangen van de Europeërs voor de aardappelen en vruchten, welke zij naar de vlakke brengen, gewoonlijk slechts kleedingstukken, die zij dan geheel naar hunnen smaak inrigten, en van onze geldsoorten zijn hun alleen deze eenvoudige koperen munten bekend."

Toen zij weder te Sucka Pura waren teruggekeerd, haastte KLAARTJE zich om haren grootvader eene beschrijving van hunne uitstapjes, zoowel als van hunne tegenwoordige woning te geven, hetgeen zij in hare vroegere brieven niet gedaan had, omdat EUGENIE, die

gaarne de gave der opmerking bij hare dochter wilde aankweeken, van oordeel was geweest, dat zij eerst de verdere omstreken, zoowel als de bewoners der bergen moest leeren kennen, voor zij die aan grootpapa beschreef.

"Men heeft uw KLAARTJE voor eenen boozen geest gehouden, lieve grootvader," schreef zij. "De kinderen zijn voor mij gevlugt en hebben zich achter de deuren verborgen, toen zij mij zagen, en toch weet ik dat wanneer ik bij u was, gij mij in uwe armen zoudt nemen en kussen, dus ben ik toch zeker geen booze geest. Het deed mij leed, dat die arme, half wilde menschen voor mij de vlugt namen. Maar als papa mij zeide, dat mijne blanke kleur hun schrik aanjoeg, om dat zij nog geene Europeër gezien hadden, zweeg ik stil, want ik was als kind bij mijne aankomst op Java, ook voor de bruine menschen bang geweest, en zij, die nu zoo schuw voor mij waren, waren ook nog kinderen, en zelfs half wilde kinderen. — Kondt gij hier maar eens bij ons wezen, lieve grootvader! Het is hier zeker zoo schoon als nergens ter wereld. Mama zegt altijd, dat het een waar paradijs is, en dat de lucht zoo zacht en verkwikkend is, dat men met elke ademtocht nieuw leven ontvangt. Mama is dan ook werkelijk sedert wij hier zijn veel sterker en krachtiger, dan toen zij te Batavia was, en wij maken dikwijls verre togten in het gebergte en wel altijd te paard, hetwelk voor mij een dubbel genoegen is. Maar wanneer wij dan terugkeeren, dan schijnt het mij hier altijd het schoonste toe, hier op drie duizend voeten hoogte en bij negentien graden warmte. Onze bamboezen huis,

dat gevlochten muren heeft, en geheel eene Indische woning heet, heeft een ruim uitzigt over de zee, over de vruchtbare vlakte van Besukki en nader bij ook op den voet van eenen hoogen berg, die zich vlak achter het huis verheft. De weeldrigste plantengroei omgeeft ons overal. Wel ziet men geene palmen meer, die zijn in de gloeiend heete vlakte gebleven, maar de pisang en de bamboes groeijen ook hier nog. Voor en nevens ons staan vruchtboomen, waarom gekleurde kapellen zweven, en eenigzins verder ziet men de koffijtuinen. Het is tegenwoordig juist de tijd van den oogst, en de bewoners der dorpen plukken onder het geklank van muziek de op kersen gelijkende vruchten van de boomen. Het is een vrolijk gewoel van gaan en komen onder en naast ons, eene bezigheid en drukte, zoo als men het anders zelden op Java ziet. Wanneer men nog drie duizend voeten hooger klimt, dan onze woning ligt, en in de nabijheid van den vuurspuwenden Bromo komt, dan houdt het bamboes met zijne wuivende vederboschen op, maar in plaats daarvan vertoont het varenkruid zich als een boom, zoo hoog en sterk is het. Onlangs maakten wij eene reis in het gebergte, die ons bijna tot op het hoogste punt bragt. Het was daar zoo koud, dat wij op den middag om een vuur moesten gaan zitten. Mama meende dat de plantengroei een Europeesch aanzien heeft, maar zoo weelderig is, hier op eene hoogte van zeven duizend voeten, dat men wel zien kan, hoe zelfs hier boven de tropische zon nog haren invloed uitoeft. Met de bewoners dezer bergen heb ik mij meer en meer gemeenzaam gemaakt, lieve grootvader, het zijn zulke goedaardige, eenvoudige

menschen, dat de Maleijers, welke aan het strand wonen, mij hoe langer hoe meer gaan tegenstaan, omdat zij zoo leugen- en diefachtig zijn. Hier in de bergen is sedert menschen geheugenis geen moord of diefstal gepleegd. Wij slapen hier met open deuren en ramen, de schrijftafel van mama staat in de opene lucht, en hoewel er eenige gouden en zilveren sieraden op staan, zoo blijft zij toch dag en nacht onaangeroerd, en zou zoo jaren daar kunnen staan. Wanneer wij maar tot onzen terugkeer naar Europa hier boven konden blijven, dan zou mama frisscher en gezonder en ik volmaakt gelukkig zijn; maar wij moeten weder naar de stad toe, daar papa om zijne zaken niet zoo lang van Batavia af kan. Mama is van gevoelen, dat wij reeds dankbaar moeten zijn voor het voorregt, van ten minsten eenmaal het heete zaisoen hier boven te hebben mogen doorbrengen, en zoo wil ik dan ook niet klagen, want Weltevreden is toch ook schoon, en wanneer wij het gebergte weder verlaten, is het hier in Java herfst en de hitte is voorbij. En na weinige maanden, wanneer bij ons de zomer ten einde loopt, dan wordt het hier lente, en mijn veertiende verjaardag breekt aan, waarop wij den Bromo beklimmen zullen, zoo als papa mij beloofd heeft, en dan nog maar een keerkringszomer, die snel voorbij zal gaan, een schoone Indische herfst, en dan — een vrolijk wederzien in Amsterdam.

KLAARTJE.”

DE TOGT NAAR DEN BROMO.

Toen de familie DE BRUIN naar Weltevreden terugkeerde, was het heetste jaargetijde voorbij, en men gevoelde zich weder te huis in de gewone omgeving, die op de gemakkelijke Europesche wijze was ingerigt, welke de verwende Europeërs in weêrwil van de pracht der heerlijke natuur in de bergen toch somwijlen gemist hadden. EUGENIE had in Sucka Pura er dikwijls met zorg aan gedacht, dat de onderwijs-uren van KLAARTJE zoo lang waren afgebroken geworden, want daar boven bij de Tengenezen was er niemand, die in staat was, ook maar ééne les te geven. De zorgvolle moeder had wel zelve, zooveel in haar vermogen stond, dit gemis trachten te vergoeden, maar KLAARTJE had nu weldra haar veertiende jaar bereikt, en daar EUGENIE aan hare dochter geene oppervlakkige opvoeding wenschte te geven, zoo achte zij het streng wetenschappelijke onderwijs van eenen bepaalden leermeester des te noodzakelijker, omdat de lange zeereis in het volgende jaar daarin noodwendig weder eene stoornis moest verwekken. Dit denkbeeld maakte haar de scheiding van de schoone bergstreek minder moeilijk, want gewoon om slechts aan het welzijn van haar kind te denken, vergat zij haar eigen genoeg, zoowel als de verbetering harer gezondheid, door de zuivere, koele berglucht veroorzaakt. Ook KLAARTJE gewende zich weldra weder aan de oude omgeving, en schoon dikwijls een verlangen naar de koele lucht en de prachtige bergen bij haar opkwam, zoo wachtte zij zich toch zorgvuldig,

om het aan hare ouders te laten merken, want zij wist dat de bezigheden van haren vader hem niet veroorloofden, altijd van Batavia verwijderd te blijven, en dat hare goede moeder alleen voor haar welzijn haar verblijf in het bekoorlijke Sucka Pura bekort had. Alleen LISE was volkomen tevreden, dat zij weder in de vlakke waren en zocht met een waar genoeg de warme zonnestrallen op, waarvoor de andere leden der familie zich zoo zorgvuldig mogelijk trachtten te beschermen. De heer DE BRUIN leefde geheel voor zijne zaken; hij wenschte zijne rijke plantaadjes tot eenen redelijken prijs te verkoopen, en dan naar Europa terug te keeren. Maar om dezen prijs te verkrijgen, moest alles in den besten staat zich bevinden, en het was zijn ijverigst streven dit doel te bereiken. Hij had zich met een aantal planters in betrekking gesteld en had hoop, dat een rijk grondbezitter op Sumatra, die naar Java over wilde komen, waar hij reeds gronden bezat, die aan die van den heer DE BRUIN grensden, zijne uitgestrekte plantaadjes koopen zoude, en hem zoo de gelegenheid verschaffen om zijnen handel over te doen, en met vrouw en dochter naar Holland terug te keeren. Met dit doel uitsluitend voor oogen, deed hij al hetgeen hiertoe noodig was, met den meesten ijver, en keerde dikwijls pas laat in den nacht naar de zijnen terug. Maar zelfs dit korte te zamen zijn werd nog dikwijls door kortere of langere afwezigheden gestoord, en de nu volgende maanden zouden voor de familie zeer treurig voorbij zijn gegaan, zoo EUGENIE niet onophoudelijk bezig ware geweest aan KLAARTJE het onderwijs te vergoeden, dat in de maanden van hun

verblijf in het gebergte verzuimd was geworden. Zoodra de onderwijzer het huis verlaten had, trachtte zij door onderhoudende en leerzame gesprekken meer en meer het hart en den geest te vormen harer dochter, die nu haar veertiende jaar bijna voleindigd had, en wier talenten zich onder de naauwgezette zorg harer begaafde moeder verrassend snel ontwikkelden. LISE, die altijd bij deze gesprekken tegenwoordig was, kon wel, daar zij nog veel jonger was, den gang van het onderwijs niet altijd volgen, maar dan gaf KLAARTJE zich veel moeite om haar dat te verklaren, wat duister voor haar gebleven was, waardoor hetgeen hare moeder haar gezegd had, haar zelve nog veel duidelijker werd, en dieper in haar geheugen geprent werd. Zoo werd het doel, dat de heer DE BRUIN voor oogen gehad had, toen hij zijn KLAARTJE eene speelgenoot gaf, volkomen bereikt, en KLAARTJE was met haar veertiende jaar, in weêrwil van het dikwijls afgebroken onderwijs, toch veel verder in alles gevorderd, dan dikwijls meisjes van zestien tot achttien jaren het zijn.

Zoo ging de tijd tot aan KLAARTJE'S veertiende geboortedag sneller voorbij, dan men in den beginne geloofd had, en het verrastte de kinderen bijna, toen de heer DE BRUIN op zekeren avond berigtte, dat men binnen weinige dagen de reis naar den Bromo zoude aanvangen. „Ik heb op mijne veelvuldige reizen in het binnenland,” zeide hij, „gelegenheid gehad om met vele Javaansche regenten in aanraking te komen, die mij beloofd hebben, mij door het gebergte te zullen laten begeleiden, en die ons vriendelijk bij zich zullen ontvangen, en zoo kunnen wij niet alleen zonder gevaar

reizen, maar deze reis zal op u allen, mijne waarden, eenen blijvenden, zielverheffenden indruk achterlaten.” Toen de noodige toebereidselen gereed waren, verliet men op eenen schoonen morgen Weltevreden om naar de verre bergen te snellen. Wat hun op de reis bejegende en hoe vreemdsoortig en bewonderenswaardig het schouwspel was, dat zich daar aan hun gezigt voerde, vermeldt ons het best een brief, die KLAARTJE aan den avond van haren geboortedag aan haren lieven grootvader schreef.

„Ik schrijf u, lieve grootvader, uit een huis van bamboes, hetwelk met rozen omgeven is. Voor mij op tafel ligt het kleine, fraaije dames-horologie, hetwelk mama mij dezen morgen, als een geschenk van u, lieve grootvader, overhandigde. Ik zie op de zilveren wijzerplaat, die heerlijk uitkomt bij het haar omringende goud, en tel de sekonden en minuten en verblijd mij, dat de wijzer zoo snel voortgaat: want elk uur verder, vermindert de tijd die ons nog van u scheidt, en brengt ons nader bij het oogenblik, waarnaar wij allen zoozeer verlangen, het oogenblik, waarin wij u weder zullen zien. Drie jaren van ons verblijf in Indië zijn voorbij, en van daag over een jaar ben ik bij u, lieve grootvader, want papa heeft het mij stellig beloofd, dat ik mijnen vijftienden verjaardag in ons huis vieren zal. Gij zult uw KLAARTJE dan naauwelijks herkennen, want ik ben een groot meisje geworden, en ik schrik dikwijls van mij zelve wanneer ik in den spiegel zie. Papa zegt, dat de Indische zon mij zoo spoedig heeft doen groeijen, even als eene Indische plant, gelijk ik u reeds vroeger geschreven heb; toen was ik er bijna boos over

maar nu vind ik dat hij gelijk had, en als ik tot u kom, lieve grootvader, dan is de tusschentoestand geheel voorbij, en iedereen zal mij voor een volwassen meisje houden.

„Doch, keer ik tot mijne beschrijving terug, waarvan ik afgedwaald ben enkel uit vreugde van zoo eens met u te kunnen praten. De bezitter van het bamboezen huis, waarin wij overnachten, is een voormalig onder-officier, die op zijn klein landgoed Europesche groentens voor de bewoners van Probolinga verbouwt.

„De goede man heeft voor ons gemak alles gedaan wat hij kon. Een vrolijk vuur vlamt bij eene warmte van 9 graden in den schoorsteen op: ramen en deuren staan open en daardoor ziet men naar buiten op het door de maan verlichte gebergte. De inwoners verbranden juist een gedeelte van de struiken daarop en de vuurslangen, welke het gebergte op en af kruipen, zien er, — zooals mama zegt, die den Vesuvius gezien heeft, als lavastroomen of als roode bloemguirlandes uit. Helder blaauw blinkt de gesternde hemel boven ons hoofd en in de diepte beneden ons is het volslagen duister. Het landschap is heerlijk schoon, maar in weêrwil van het vuur aan den haard, is het zoo koud, dat alle mijne vingers verstijfd zijn. Vreeselijk klinkt het gehuil der wilde honden van ver in onze ooren, en bevreesd dringt het vee zich in kleine groepen rondom ons huis bijeen en schijnt bij ieder geluid te beven. Ik heb mij in eenen grooten shawl gewikkeld, en wil nu, daardoor een weinig verwarmd, het beproeven, mijn oor voor de onaangename geluiden te sluiten en u den schoonen dag te beschrijven, dien

ik beleefd heb, en waarvan de herinnering nimmer bij mij zal worden uitgewischt. Heden morgen om zeven uur gingen wij naar het naastbijgelegene dorp op weg, nadat mijne goede ouders mij terstond bij mijn ontwakken met allerlei fraaije geschenken verrast hadden, waaronder het fraaije horologie, dat ik ieder oogenblik bekijken, eene eerste plaats innam. De morgen was frisch, en de zon, die in de vlakte zoo brandend is, wierp hier haren gouden stralen regt verkwikkend op ons en onzen geleidsman uit. Het opperhoofd van Besoeki, met wien papa dikwijls in aanraking gekomen is en met wien hij vriendschap heeft aangeknoopt, was ons met vele Javanen tegemoet gekomen, om ons te begeleiden en in hun gezelschap gingen wij verder. De lucht was kalm en slechts van tijd tot tijd verbrak een hoogvliegende adelaar de stilte, of een wilde duif kirde tusschen het gebladerte der boomen, die als met een groen tapijt het gebergte van boven tot beneden bedekten.

„Na een rid van een uur hadden wij den hoogsten top, ongeveer 7000 voeten, bereikt. De Boteck lag aan onze regter, de Bromo aan onze linker hand. Naast ons groeide het hooge gras, Allan-Allan genaamd, en onder ons breidde zich de zandzee in eene onafzienbare uitgestrektheid uit. Wij stegen van onze paarden af, om den berg te voet af te gaan. Het gezicht op de groene woudwegen beneden ons was liefelijk en schoon, maar even schrikverwekkend was dat voor ons, waar wijd en zijd rondom den geheelen Bromo geen gras-halm meer groeide, maar alles asch, alles verstorven en dood was. De wind woei scherp; mama bond bij haar zelve en mij kleederen en hoed met doeken vast, en

zoo stegen wij gedurende een vol uur door het diepe lava-zand, langs geweldige brokken lava, altijd af, altijd bijna loodregt in de diepte, altijd met de verschillende kraters in het oog, wier onregelmatigheid het geweld der natuur doet begrijpen. De gemakkelijke voetpaden, welke langs den bergrug heerlijk fraaije kronkelingen maken, hadden hier voor den opengespleten grond plaats moeten maken, en de vereeniging van verschillende aardhoopen vormden allerlei phantastische gedaanten. Eindelijk waren wij in de diepte, in de zandzee, die ook de aschzee genoemd wordt. Nu stegen wij weder te paard: de grond knapte als glas onder onze voeten, en de storm dreef de eene zandwolk na de andere over ons heên. Zoo reden wij een half uur, tot dat wij ons aan den voet van eenen trap van bamboes bevonden, welke met 300 treden naar den krater van den Bromo geleidt. Men steeg van de paarden; een deel onzer geleiders legerde zich op de lava, maar papa, mama en ik beklommen, door het vriendelijke opperhoofd vergezeld, de steile hoogte, waarbij wij lange pauzen maken moesten, omdat een zwavelachtige dampkring ons het ademen moeijelijk maakte. Als met een zacht klagend geluid stegen van tijd tot tijd dampen uit den berg op, en als ver verwijderde angstkreten klonken de woorden, welke de Javanen onderling fluiserende wisselden. Ik zag mijne ouders aan: papa's gelaat was ernstig, en moeders vriendelijke trekken waren zeer weemoedig. De vrees sloeg mij om het hart, lieve grootvader, maar toch had ik voor geen prijs willen achterblijven, zoo als LISE, die bang was en bij de Javanen was gebleven. Op de door stormen opge-

stuwde golven van den oceaen, had ik het immers reeds levendig ondervonden, dat Gods hand overal over ons waakt, en hoewel mij ook eene ligte huivering bij het zien dezer geweldige natuurkrachten beving, hoewel ook de grond onder mijne voeten beefde, en het bruischen binnen in den berg steeds luider en luider klonk, zoo was ik toch niet angstig en ging moedig voorwaarts, want ik vertrouwde op Hem, wiens Almagt deze woelende krachten beheerscht en naar zijnen wil leidt.

„Eindelijk waren wij boven; de krater vertoonde zich aan ons in zijne ronde gedaante, in zijne huiveringwekkende diepte, die als geheel met geelen zwavel bedekt is, welke met breede aderen de lavakleur overtogen heeft. Mama zeide, „ook dit herinnert mij aan den Vesuvius, maar die is minder kaal en onbebouwd dan de Bromo.” Papa schoot een pistool af: het schot klonk donderend in den krater, en donderend antwoordde de echo van verschillende kanten. De geheele indruk had iets vreesselijks! Niet de minste plantengroei in de verte; niets dan sponsachtige steenen, waar tusschen geen grashalm kiemt. De krater heeft ongeveer 2800 voeten in doorsnede, en zijne diepte moet 400 voeten bedragen; — nooit zal het gezigt daarvan uit mijn geheugen gewischt worden.

„Heb ik woord gehouden, KLAARTJE,” zeide papa, toen wij weder afdaalden, „ik beloofde u op uwen veertienden verjaardag een verheven schouwspel, zijt gij tevreden?” Ik kuste de hand van mijnen goeden vader. „Lieve papa,” zeide ik, „zeker zal ik nimmer dezen dag en dit zonderling schoon en verheven schouw-

spel vergeten! Ik heb nooit de almacht Gods, noch de liefde en goedheid mijner ouders duidelijker erkend dan nu." Papa kustte mij teeder, en toen wij weder in de vlakke waren, stegen wij op, en zetten onze paarden tot eenen snelleren loop aan, om spoedig het vriendelijke bamboezen huis te bereiken, waaruit ik u nu schrijf en waarvan ik u in het begin van dezen brief eene beschrijving gegeven heb. Mijne ouders zijn reeds ter rust, vermoeid door de inspanningen van den dag; ook mijne kleine LISE slaapt reeds lang, en zoo wil ik u dan ook goeden nacht zeggen, lieve grootvader, en in gedachte uwe milde hand kussen, die altijd zoo vriendelijk zorgt voor uwe

KLAARTJE."

DE TERUGREIS.

Er waren nog geene volle vijf maanden na het beklimmen van den Bromo verloopen, toen de heer DE BRUIN aan de zijnen de blijde verzekering van een spoedig terugkeeren naar Europa gaf. De koop met den planter op Sumatra was gesloten en wel zoo voordeelig, dat de heer DE BRUIN Java als een zeer rijk man verliet. De handelszaken werden aan eenen bekwaren man overgedragen, en zoo stond dan niets meer aan den zoo gewenschten terugkeer in den weg; en daar binnen weinige weken een goed schip naar Holland zeilde, zoo

verzocht de heer DE BRUIN EUGENIE, om alles voor de reis gereed te maken. O met welk eene vreugde werd deze wensch opgevolgd! Hoe ijverig waren de jonge meisjes bezig, om overal de behulpzame hand te bieden! Hoe vrolijk waren hunne blikken, en hoeveel hadden zij elkander niet te vertellen! LISE had zich geheel met het denkbeeld verzoend, om naar het koude Europa te gaan, daar ook hare moeder, om niet van de familie te scheiden, besloten had, om deze naar Holland te volgen. Honderde vragen had de kleine, nu het oogenblik der afreize naderde, aan hare spelegenoot te doen, en eindelijk riep KLAARTJE ongeduldig uit: "wacht toch tot wij op zee zijn, daar zal ik u alles beschrijven, want daar hebben wij tijd om te praten."

En wel hadden zij daartoe den tijd, want ditmaal was de zeereis niet zoo gelukkig als bij den eersten overtocht. Wel beangstigde hen geen hevige storm, noch dreigde hun leven met gevaar, maar daarentegen vertraagden tegenwinden en eene langdurige, volkomene windstilte hunne reis meer dan gewoonlijk, en stelden hun geduld op eene harde proef. Meer dan het dubbele van den tijd, welken zij de eerste maal op den Oceaan doorgebracht hadden, ging voorbij en KLAARTJE begon reeds te vreezen, dat zij haren vijftienden geboortedag tusschen hemel en aarde zou moeten doorbrengen. Met welk verlangen zag zij rond, maar de vaderlandsche kust wilde zich maar niet vertoonen; ja zij wist niet eens, waar zij zich op den Oceaan bevond, want den door de windstilte zeer verdrietigen kapitein, durfde zij er niet meer naar vragen. Wanneer zij daar nu zoo zat,

en de oneindige watervlakte rondom haar beschouwde, dan was het haar bijna, alsof zij van palmen en pisang, van bamboes-huizen en hemelhooge bergen gedroomd had. Bijna vier volle jaren was zij op Java geweest, en nu zij voorbij waren, scheen haar dat tijdsbestek zoo kort toe en was het zoo spoedig voorbijgegaan, dat de eindelooze zeereis haar veel langer toescheen, dan haar verblijf op het eiland.

Ook hare ouders zagen met klimmend ongeduld naar de slap hangende zeilen, en keken gedurig rond, of zich niet een wolkje vertoonde, dat den zoozeer verlangden, gunstigen wind bragt. Maar hoe angstig hun hart ook sloeg, welk een levendig ongeduld hen ook verteerde, het schip zeilde er geen knoop harder om, en de kapitein schudde maar knorrig het hoofd, als de een of ander hem vroeg, „of er dan nog geen teeken van verandering te zien was?”

Slechts twee menschen waren op het schip met den tegenwoordigen toestand tevreden, dat was LISE en hare moeder. De arme Javanen hadden zoo vreeselijk van de zeeziekte geleden, dat de onbewegelijkheid van het schip, die haar lijden verminderde, haar een bijdenwaardig geluk toescheen, en zij zelfs niet begripen konden, hoe men naar die schrikkelijke slingerende beweging verlangen kon, die stellig den dood moest veroorzaken.

Het was op den eenentwintigsten dag van dezen moeilijken beproevings-tijd, dat KLAARTJE op den vroegen morgen op het dek stond, en bijna hopeloos de spiegelgladde zee aanschouwde. De kapitein liep verdrietig rond en mompelde van tijd tot tijd een

vloek tusschen zijne tanden; de zeilen hingen al sedert langen tijd slap af, en de matrozen stonden ledig, de eene hand vol tabak na de andere in den mond schuivende, of uit korte, steenen pijpen rookende, om met de dikke rookwolken zoo mogelijk de mismoedigheid, die sedert lang allen beheerschte, te verdrijven. Nu was het KLAARTJE eensklaps, alsof een zachte wind hare wangen streelde, en toen zij in blijde ontsteltenis opzag, stond ook de kapitein bij haar en keek scherp naar de hemelstreek, van waar de zachte wind kwam, en dra klonk het kommando-woord over het schip, en de matrozen snelden naar hunne posten. KLAARTJE vloog bijna de trappen af naar de kajuit toe, en verzocht hare ouders zoo spoedig mogelijk op het dek te komen, en jubelende zagen nu allen, hoe de zeilen zich eerst zachtjes bewogen, vervolgens langzamerhand zwollen, zich verhieven, vol werden en eindelijk het schip snel en gemakkelijk zich over de wateren voortspoedde. Van dit gelukkig oogenblik af aan, trof geen ongeval noch gedwongene vertraging de reizigers meer, en reeds na verloop van weinige weken doken de Hollandsche kusten voor hunne verlangende blikken uit den dikken nevel op, die hen omgaf. Hier beschaduwde geen pisang, geen bamboes de sierlijke huizen, geen Salack vertoonde zijnen met palmen begroeiden voet, geen Bromo zond zijne rookwolken in eene zuivere, fijne, heerlijke lucht omhoog; — hier was slechts nevel, overal slechts laag land, door kale duinen tegen de woede der zee beschermd; toch stonden allen op het dek en staken vol verlangen hunne armen naar de kusten uit, en tranen besproeiden weder hunne wangen, even als

toen zij de reede van den Helder verlieten: maar ditmaal waren het tranen van vreugde, want wat zij zagen, was hun vaderland, was de wieg hunner kindschheid. En toen nu het anker gevallen was, en zij, naar Amsterdam gespoed, die stad met hare boomen en grachten, ontelbare bruggen, kerken en paleizen voor hen zagen liggen; toen het klokkenspel weder klonk, waarnaar allen reeds in hunne kindsche jaren geluisterd hadden, en eindelijk minnende vaderarmen hen omgaven: toen hunne harten aan dat van den geliefden, zoo lang van hen gescheiden, zoo zeer gemisten grijsaard sloegen, gevoelden zij het allen levendig, dat slechts in het vaderland, slechts in den engen kring der geliefden, het ware geluk te vinden is.

DE VIJFTIENDE VERJAARDAG.

Weder blonk het huis van den ouden heer VAN AKEN in vollen lichtglans; weder bloeiden uitlandsche gewassen in de zalen en op de trappen, en ging de oude heer, zijne bevelen gevende en alles overziende, rond. Wel was zijn gang een weinig langzamer geworden, en de kleur zijner haren was van grijs tot zilverwit overgegaan, maar uit zijne donkere oogen blonk nog dezelfde levendigheid, en de fijn gebogen neus, de scherp besneden mond, lieten ook in den grijsaard nog den schoonen man herkennen, in wiens gelaat, vol

uitdrukking, goedheid zich met schranderheid en innemende vriendelijkheid zich met eene scherpe gave van opmerking paarde. Weder rolden, even als voor vier jaren, de koetsen in groot aantal voorbij, maar de gasten, die er uitstegen, waren ditmaal geene kleine modepoppen, door bonnes en gouvernantes gevolgd, geen knapen in korte buizen of rokjes. Ditmaal waren het slanke jonge maagden, in den uitgezochtsten tooi, die vlug als nymphen de prachtige rijtuigen uitsnelden, om vervolgens stil en bescheiden de deftig vooruit stappende moeders te volgen, die het nu zelve op zich genomen hadden, om de bloeiende dochters op bals, concerten en in schouwburgten te begeleiden. In plaats der vroegere buizen en rokjes der dansers, zag men thans schitterende uniformen of keurige Parijsche toiletten.

Met een van vreugde stralend gelaat, snelde KLAARTJE van de eene vroegere bekende naar de andere, om ieder een vriendelijk woord, eene kortelijke liefkozing toe te voegen, en allen zagen met liefde en bewondering naar het jonge, schoone meisje, die hen over het hoofd was gegroeid, en die met hare fladderende linten, met de blaauwe bloemenkrans in het licht-blonde haar, er uitzag als eene toovergodin, die met vluggen tred van bloem tot bloem snelde.

Maar nog een ander meisje trok de algemeene oplettendheid tot zich; het was LISE, die wel minder slank en lang was dan KLAARTJE, doch met hare bruine kleur en paarsnoeren in de ravenzwarte haren, een zoo verrassend schouwspel opleverde, dat aller blikken onwillekeurig zich naar haar wendden. Een kind der

Indische zon, geleek zij op haar elfde jaar volkomen op eene vijftienjarige Europesche, en slechts weinige der aanwezige meisjes overtroffen haar in gestalte.

Toen het gezelschap bijeen was, klonk, even als voor vier jaren, eene polonaise van het orchest, en KLAARTJE opende even als toen, met den goeden grootvader, de reijen; op hen volgde mijnheer en mevrouw DE BRUIN, en vervolgens LISE met een der beste dansers. Allen dansten, maar een slank jongeling stond en keek eenigzins donker. Het was de kleine neef van vroeger, die nu een schoon jongeling geworden was, en als naaste bloedverwant des huizes met KLAARTJE het bal had willen openen, maar zij riep lagchend: „neen, neen, ik moet eerst met grootpapa dansen,” en zij sprong weg, om den ouden heer te halen, die lagchend naar het verdrietig gelaat van den jongeling zag.

Toen de stoet tweemaal de zaal rondgegaan was, ging de heer VAN AKEN naar den jongeling toe. „FELIX,” zeide hij, „neem gij nu mijne plaats in, en voer gij de rei aan, waarvan ik duizel,” en met een van blijdschap gloeiend gelaat greep de jongeling de hand zijner schoone nicht en weder ving de dans aan. Nu veranderde op een gegeven teeken van den ouden heer eensklaps de muziek, en eene lustige galoppade begon.

„EUGENIE,” zeide de heer VAN AKEN tot zijne dochter, die, toen de wals begon, met haren echtgenoot den dans verlaten had, „hoe bevalt u dit paar?” hij wees daarbij op FELIX en KLAARTJE, die juist voorbij snelden, „gelijken zij niet op twee jonge, opgroeiende popels, waarvan de een bij den ander steun zoekt?”

EUGENIE zag vriendelijk in het heldere oog van den grijsaard en zeide getroffen: „laten wij het aan den hemel overlaten, die mijn dierbaar kind gezond en bloeiend uit de heete luchtstreek teruggevoerd heeft; Hij zal ook wel over haar verder lot waken.”

